Rebîu'l Âhir
1445

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZUMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | KASIM '23 | YIL: 12 | SAYI: 130 | FİYATI: 40₺ | ISSN: 2148-4635

GÖREV YERİNİ TERK ETMEK

HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHÂL' 04

Halis Bayancuk Hoca'mızın Hasbihâl yazılarını sesli makale formatında dinlemek için YouTube kanalımızı ziyaret edebilirsiniz.
Sesli makale listemize ulaşmak için QR kodu okutabilirsiniz.
Hasbihâl

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak yeni sayımızı siz değerli okuyucularımıza takdim ediyoruz.

Halis Bayancuk Hoca'mız, Yûnus'un (as) imtihanı olarak bildiğimiz görev yerini terk etme hadisesini, onu (as) bu terke iten bilinçaltı duyguları, onun (as) hem günahından hem de balığın karnından kurtulmasına vesile olan sebepleri ve bu hadiseden çıkarabileceğimiz daha pek çok dersi ele alıyor. Yûnus'un (as) hatasına rağmen tevbesiyle kavuştuğu mertebesini hangi bakış açısına sahip olmakla elde edebileceğimize dair bizlere rehberlik ediyor.

Enes Yelgün, İfk Hadisesi üzerinden, zulme uğrayan Müslim'in ve yakın çevresinin İslam tarafından kendilerine verilen hakları, bunların yanı sıra Allah (cc) katında hangi yolu tutmanın onları dünya ve ahiret hayatında en hayırlı sonuçlara götüreceğini anlatıyor.

Talha Akman, Rahmân'ın kullarını vasfettiği yazılarında bu kez, bu kulların en önemli özelliklerinden birinin de boş işlerden yüz çevirmek olduğunu Mu'minûn Suresi'nin 3. ayeti bağlamında tefsir ediyor.

Enes Doğan, Sünnetin korunması bahsinde kişiye özel sebeplerin hadis rivayetine etkisi konusunu incelemeye devam ediyor.

Emre Acar, akrabalık haklarını konu edindiği yazısında akrabalık bağlarını korumanın ehemmiyetine, bu haklara riayet etmenin bir tercih değil, zorunluluk olduğuna dair nasihat ediyor.

Ömer Akduman, "Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden ya hayır konuşsun ya da sussun." hadisinden yola çıkarak hayır konuşmak ne demektir, sorusunu soruyor ve konuşma nimeti üzerine bizlerle hasbihâl ediyor.

Salim Kandemir, Allah Resûlü'nü (sav) hiçbir savaşta yalnız bırakmayıp daima ona kalkan olan, Ömer'in (ra), faziletinden dolayı cenaze namazını kendisinin kıldırmasını istediği Suheyb ibni Sinân Er-Rûmî'ye (ra) veda ediyor.

Kerem Çağlar, aile özelindeki yazı dizisinde aile saadetini koruma yöntemlerini anlatırken bu sorumluluğun evin reisi olan eşlerde/babalarda olduğunu vurguluyor, bu sorumluluğun hakkıyla yerine getirilebilmesi için Nebevi metodlarla yol gösteriyor.

Zeynep Bayancuk, Allah (cc) ve Resûl'ünün emrettiği, kardeşlik haklarından kıldığı selam verme sorumluluğuna Rabbimizin Es-Selâm ismiyle dikkat çekiyor ve bizlere önemli hatırlatmalarda bulunuyor.

Dr. Gözde Tercuman, kızamık aşısı özelinde olmakla birlikte genel anlamda aşılar hakkkında yanlış bilinenleri düzelttiği yazısında delile dayalı söylemin altını çiziyor ve otizm ile aşı ilişkisine değiniyor.

Melek Şeref, bu sayımızda kendine ebeveynlik konusunu işliyor, ebeveynlerinden ya da kendisini büyütenlerden alması gereken bakımı bir şekilde alamamış herkese sesleniyor.

Melek Şeref, insanın beğenilme ve onaylanma ihtiyacına yakın mercek tutuyor, bu ihtiyacın İslam çerçevesinde, gençler özelinde ve günümüz şartlarında doğru ve sağlıklı bir şekilde nasıl karşılanabileceği sorusuna cevap arıyor.

Sultan Amed Yaşar, yapay zekânın atası olan makineleşmenin ilk zamanlarından bu yana nasıl ilerlediğine, Müslimlerin bu anlamda nerede durmaları gerektiğine ve yapay zekâ teknolojisinin nereye doğru gittiğine dair mülahazalarda bulunuyor.

Bedirhan Eren, çeyrek asrı aşkın bir süredir Ortadoğu coğrafyasında yaşanan katliamları ve müsebbiblerini derlediği yazısında okurlarımızı büyük resmi görmeye davet ediyor.

Bahri Tunçbilek, astronomi konulu yazı silsilesine bir ara veriyor, zulmü annelerin rahmine ulaşan İsrâîl vahşetini ve Filistin'de yaşananları değerlendirdiği bir yazı kaleme alıyor.

Osman Sadıkoğlu, Haramlardan Sakınmada Allah Resûlü'nü Sevmek başlıklı yazısında sevgisine sadık olduğunu söyleyen kişi bunu amelleriyle ispat etmelidir diyerek bu hususta emir ve nehiylere göre hareket etmeyenlere nasihat ediyor.

Kitap tanıtımı köşemizde sizlere bu ay Aysel Zeynep'in Aile Bilinci kitabını tavsiye ediyor, değişim ve gelişim istiyorsak önce bilinç düzeyinde farkındalık oluşturmamız gerektiği temelini savunan bu eserden tüm okurlarımızın faydalanmasını umuyoruz.

Allah'ın (cc) izniyle 130. sayımızı istifadenize sunuyor, yılın son demlerinde yaşanan hadiselerin zalimlerin yanına kalmamasını, mazlumların tarifini yapmakta aciz kaldığımız acı dolu çığlıklarının sevinç ve hamd çığlıklarına dönüşmesini El-Kahhâr ve El-Fettâh olan Rabbimizden diliyoruz.

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
İmak Ofset, 71320
Akçaburgaz Mah. 137. Sok. No. 12
Esenyurt/İSTANBUL 0 212 656 49 97

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A 65100 İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA 0 543 225 50 46

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Fırat Mah. 500. Sok. Taşkıran 2 Sitesi D Blok Altı 21070 Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. 1. Hürriyet Cad. 1. Sedir Sok. No. 1 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 06794 Etimesgut/ANKARA

Kasım 2023 | Rebîu'l Âhir 1445
Yıl: 12 | Sayı: 130 | Fiyat: 40₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

İÇİNDEKİLER

Halis BAYANCUK HOCA

GÖREV YERİNİ TERK ETMEK

Evet, sabır… Yüce Allah'ın hükmüne sabretmenin yolu sabır azığıyla azıklanmak, sabrı kuşanmaktır. O bizi hangi alanda istihdam ederse etsin, yüzümüzün akıyla kulluk yapmamız sabırla mümkündür. Allah Resûlü'nün, kendisine imanı soran Amr ibni Abese'ye, "İman; sabır ve hoşgörüdür/semahattir." demesi bundandır. Zira imanımızdan kaynaklı sorumluluklarımızın neredeyse tamamı ancak sabırla yerine getirilebilir. Alî'ye, "Sabır, tökezlemeyen bir binektir." sözünü söyleten de aynı bakıştır. Kulluk yürüyüşünde tökezlememek için en temel azığımız sabırdır.

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ اِذْ نَادٰى وَهُوَ مَكْظُومٌ

"Rabbinin hükmüne sabret, balık sahibi (Yûnus Peygamber) gibi olma!"

Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah (cc) biz müminlerden O'nun dinine yardımcı olmamızı, o yolda sebat etmemizi ve kararlılıkla ensâr olma sorumluluğunu yerine getirmemizi ister:

"Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun. Meryem oğlu İsa'nın, Havarilere: 'Allah'a (giden yolda) benim yardımcılarım kimlerdir?' demesi gibi. Havariler dediler ki: 'Bizler, Allah'ın (dininin) yardımcılarıyız.' İsrailoğullarından bir grup iman etti, bir grup da kâfir oldu. Biz, iman edenleri düşmanlarına karşı destekledik, onlar da üstün geldiler."[1]

"Ey iman edenler! Siz Allah'a yardım ederseniz, (Allah da) size yardım eder ve ayaklarınızı sabit kılar."[2]

Şer'i sorumluluklarımızı yerine getirirken kader devreye girer ve Yüce Allah bizi verdiğimiz sözlerden, iddialarımızdan ve ıslah etmeyi ertelediğimiz zaaflarımızdan imtihan eder. Bu imtihanlardan biri de verdiğimiz sözlerde sebat etmek, Allah'ın dinine yardımcı olma sorumluluğunu kararlılıkla yerine getirmektir. Bazen, bazılarımız imtihanı kaybeder ve görev alanını terk eder. Böyle bir imtihanla karşılaşan mümin ne yapmalı, nasıl davranmalıdır? İşte bu ayki hasbihâlimizde bu sorulara cevap arayacağız.

Bilindiği gibi Kur'ân'da pek çok peygamber kıssası anlatılmıştır. Her bir kıssa, farklı imtihanlarla karşılaşacak Müslimlere yol göstermiş; kıssası anlatılan nebinin izi sıra nasıl yürüyecekleri ve karanlıklardan aydınlığa nasıl çıkacakları onlara öğretilmiştir. İşte bu kıssalardan biri de Yûnus Peygamber'in (as) kıssasıdır. Yukarıda sorduğumuz sorunun cevabı onun (as) kıssasında verilmiş, görev yerini terk eden müminlere onun (as) çileli imtihanı üzerinden kulluk edepleri talim edilmiştir.

1. bk. 61/Saff, 14
2. bk. 47/Muhammed, 7

Kur'ân'ın farklı yerlerinde anlatılan Yûnus Nebi'nin kıssasını bir araya toplayacak; önce onu (as) görev yerini terk etmeye iten sebepleri, sonra da kurtuluşuna vesile olan sebepleri ele alacağız. Çaba bizden, başarı Allah'tandır (cc).

Yûnus'u Görev Yerini Terk Etmeye İten Sebepler

a. Sabırsızlık

"Rabbinin hükmüne sabret, balık sahibi (Yûnus Peygamber) gibi olma!"[3]

Yüce Allah'ın "Rabbinin hükmüne sabret, balık sahibi (Yûnus Peygamber) gibi olma!"[4] buyruğu gösteriyor ki Yûnus'un (as) hatasına düşmemek için sabırlı olmak gerekiyor. Bu da dolaylı olarak Yûnus'u (as) hataya sevk edenin sabırsızlık olduğunu ifade ediyor. Evet, sabır... Yüce Allah'ın hükmüne sabretmenin yolu sabır azığıyla azıklanmak, sabrı kuşanmaktır. O (cc) bizi hangi alanda istihdam ederse etsin, yüzümüzün akıyla kulluk yapmamız sabırla mümkündür. Allah Resûlü'nün (sav), kendisine imanı soran Amr ibni Abese'ye (ra), "İman; sabır ve hoşgörüdür/semahattir."[5] demesi bundandır. Zira imanımızdan kaynaklı sorumluluklarımızın neredeyse tamamı ancak sabırla yerine getirilebilir. Alî'ye (ra), "Sabır, tökezlemeyen bir binektir."[6] sözünü söyleten de aynı bakıştır. Kulluk yürüyüşünde tökezlememek için en temel azığımız sabırdır.

Yûnus (as), kavminin inkârcılığına sabırsızlık gösterince görev yerini terk etti. Bugün bir dava adamı sorumlulukları hususunda zorlandığını hissettiğinde sabır depolarının boşaldığını, yani yolculuğu sürdürecek azığının tükenmeye yüz tuttuğunu anlamalıdır. Sabır, imanın şubelerinden bir şubedir ve aslına (imana) bağlı olarak artıp eksilmektedir. Sabır deposu boşalan mümin, meşru yollarla sabır takviyesinde bulunmalıdır.[7]

b. Öfke

"Zennûn/Balık sahibini de (an)! Hani kızgınlıkla (kavmini bırakıp) gitmiş ve onu sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı. (Onu balık karnında hapsetmekle cezalandırınca) karanlıklar içinde seslenmişti: 'Senden başka (ibadeti hak eden) ilah yok! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Şüphesiz ki ben, zalimlerden oldum.' "[8]

Kur'ân, kavmini terk eden Yûnus'un (as) (ruh) hâlini "muğâdiben" kelimesiyle ifade eder. "Ğ-d-b" (gazap/öfke/kızgınlık) kökünden türeyen kelime mufâele kalıbındandır. Bu da iki taraflı bir öfke durumu olduğunu ima eder. Allah (cc) en doğrusunu bilir; Yûnus'un (as) davetine öfkeyle karşılık veren Ninova halkı, bu tavırlarıyla Yûnus'u (as) öfkelendirdiler. İki taraflı öfke, bir gerilime neden oldu ve Yûnus'un (as) şehri terk etmesiyle sonuçlandı.

Öyleyse dava adamı görevi nedeniyle öfkelendiğinde çok dikkatli olmalıdır. Şayet öfke kontrol altına alınmazsa görevi terk etmekle neticelenebilir. Kontrol altına alınmayan öfke, Allah'ın (cc) gazabını dava adamının üzerine çekebilir. Bu meseleyi önemli kılan hususlardan biri de davanın ve davaya muhatap olan insanın tabiatıdır. İnsanın cefası vefasından, ezası sefasından, kötülüğü iyiliğinden fazladır. Hâliyle insanları muhatap alan dava adamı karşılaştığı cefa, eza ve kötülük nedeniyle sıklıkla öfkelenecektir. Bu durumda Allah Resûlü'nü (sav) örnek almalı, sabır öncülerinin sabrını hatırlamalı ve öfkesini sabırla kontrol altına almalıdır.

Abdullah ibni Mes'ûd'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Huneyn Savaşı'ndan sonra Allah Resûlü (sav) ganimet mallarını paylaştırırken insanların bir kısmını diğerlerine tercih etmişti. Mesela Akra ibni Hâbis ile Uyeyne'ye yüzer deve vermişti. Ayrıca bu paylaştırma sırasında Arapların eşrafından bir kısmını da diğer insanlara tercih etmişti.

Ben birisinin bu paylaştırmadan hoşlanmayarak şöyle dediğini duydum: 'Vallahi bu paylaştırma adil yapılmamıştır ve bu paylaştırma sırasında kesinlikle Allah'ın rızası gözetilmemiştir!'

Ben de kendi kendime, 'Allah'a yemin ederim ki bu adamın söylediklerini Nebi'ye (sav) anlatacağım.' dedim ve Allah Resûlü'nün (sav) yanına gidip olan biteni anlattım.

Allah Resûlü (sav) bunun üzerine şöyle dedi: 'Allah ve Resûl'ü adil olmayacaksa başka kim adil olabilir? Allah Mûsâ'ya rahmet etsin, o, bundan daha fazla eziyet gördüğü hâlde yine de sabretmişti.' "[9]

Öfkelenen dava adamı -öfkesinde haklı olsa dahi- öfkesini kontrol altına almalı ve öfkesinin farkında olmalıdır. Aksi hâlde insanlara duyduğu haklı öfke zamanla evrilecek ve yaptığı işe tahammülsüzlüğe dönüşecektir. Bu da zorunlu olarak göreve karşı isteksizlik doğuracak, bir adım sonra görev alanını terkle neticelenecektir. Kıssada da gördüğümüz gibi görev alanını terk, kişiyi Allah'ın (cc) gazabıyla karşı karşıya getirecektir.

c. Cezalandırılmayacağı Düşüncesi

"Zennûn/Balık sahibini de (an)! Hani kızgınlıkla (kavmini bırakıp) gitmiş ve onu sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı. (Onu balık karnında hapsetmekle cezalandırınca) karanlıklar içinde seslenmişti: 'Senden başka (ibadeti hak eden) ilah yok! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Şüphesiz ki ben, zalimlerden oldum.' "[10]

Yûnus (as) sabırsızlık ve öfkeyle bir karar aldı. O ruh hâliyle, eylemlerinin sonucunu hesap etmedi. Madem o (as), Allah (cc) tarafından görevlendirilmişti, öyleyse O'nun

3. bk. 68/Kalem, 48
4. bk. 68/Kalem, 48
5. Ahmed, 19435
6. Mevsûatu Nadrati'n Neîm, s. 2470
7. Sabrın tanımı, önemi, kaynaklarına dair geniş bilgi için bk. Tevhid Dergisi S 14, s. 9; S 25, s. 4; S 61, s. 11; S 63, s. 11; S 66, s. 4; S 113, s. 4; S 116, s. 4; S 120, s. 4
8. 21/Enbiyâ, 87
9. Buharî, 3150; Müslim, 1062
10. 21/Enbiyâ, 87

Yûnus'un ve yukarıda örneklerini okuduğumuz nebilerin dualarında zahiren talep yoktur. Yalnızca hâllerini Allah'a arz etmek ve O'na tevekkül etmek vardır. Bu da duanın kısımlarından biridir. Kişinin Allah'ı överek, O'nu tenzih ederek ve hâlini O'na arz ederek bir çıkış ummasıdır. Belki bu, ubudiyetin en yüce ufkudur. "Benim için en hayırlı olanı sen bilirsin, ben bilmem." demektir. "Ben kusur işledim, hatamı itiraf ettim, rahmetine sığındım, ne hüküm verirsen razıyım." demektir. Tevekkül, teslimiyet ve umut gibi tüm kulluk duygularının eşlik ettiği bir yakarış hâlidir.

(cc) izniyle görev yerini terk etmeliydi. Ancak o (as), izinsiz attığı adımın cezalandırılmayacağını düşündü, yanıldı. Allah (cc) onu (as) cezalandırdı. Bir davaya omuz veren, verdiği sözlerle kendini sorumlu kılan her insan, Yûnus'un (as) kıssasından ibret devşirmelidir. İyilik, fedakârlık ve adanmışlık ödülsüz kalmadığı gibi kötülük, vefasızlık ve söz bozma da cezasız kalmamaktadır. Şayet insan, eylemlerinin sonucunu hesaplamadan bir adım atmış ve buna mukabil cezalandırılmışsa Yûnus Peygamber gibi Allah'a (cc) yönelmeli, hatasından tevbeyle arınmalıdır. Umulur ki Yûnus'u (as) kurtaran Allah, onu da kurtarır.

Burada önemli bir noktanın altı çizilmelidir: Görev ve sorumluluklarını yerine getirmedikleri için insanlara öfkelenen dava adamı, onları cezalandırmak ister. Genelde bunu da onları terk ederek yapar. Ancak şunu unutur: Din, Allah'ın dini; dava, Allah'ın davasıdır. Herkes kendi sorumluluklarından mesuldür ve her insan hesabını Allah'a (cc) verecektir. Dava adamının sorumluluğu görevinde sabır, azim ve kararlılık göstermesi; tek başına kalsa dahi yolundan dönmemesidir. Sorumluluklarını yerine getirmeyen insanlar elbette bir İlahi cezayla karşılaşacaktır. Ancak bunu takdir edecek olan dava adamı değil, davanın sahibi olan Allah'tır (cc):

"(Allah'ın onların) tevbesini kabul etmesi yahut onlara azap etmesi konusunda senin elinde hiçbir yetki yoktur. Şüphesiz ki onlar, zalimlerdir."[11]

Yûnus'u (as) Ne Kurtardı?

Cezalandırıldıktan sonra Yûnus'u (as) balığın karnından kurtaran üç etken vardır. Yüce Allah bu üç etkenin ikisine Kalem Suresi'nde, birine de Saffât Suresi'nde temas etmiştir.

a. Mekzûm Bir Hâlde Dua Etmek

"Hani dert ve sıkıntıyla (Rabbine) dua etmişti. Şayet Rabbinden bir nimet ona ulaşmış olmasaydı, kınanmış bir hâlde boşluğa atılacaktı."[12]

Yûnus'un (as) duasını vasfeden Kur'ân, onun "mekzûm" bir hâlde dua ettiğini haber verir. Mekzûm kelimesi

11. 3/Âl-i İmrân, 128
12. bk. 68/Kalem, 48-49

"bir şeyi tutmak ve toplamak" anlamına gelen "k-z-m" kökünden türemiştir. Araplar öfkesini yutana ve nefesini tutana bu kökten kelimeler kullanırlar.[13] Kelimeden anlıyoruz ki Yûnus (as) onu yola çıkaran öfkesini yutmuş, durulmuş... Ayrıca tüm dikkatini bir noktada toplamış; âdeta nefesini tutmuş, Yüce Allah'ın vereceği cevaba odaklanmış. Tüm bu duygular heyecan, dert, sıkıntı demek. Bu, onun (as) dua ederkenki ruh hâli...

Duasına gelince Yüce Allah, Enbiyâ Suresi'nde onun duasını aktarır ve bu dua vesilesiyle kurtulduğunu haber verir:

"Zennûn/Balık sahibini de (an)! Hani kızgınlıkla (kavmini bırakıp) gitmiş ve onu sıkıntıya düşürmeyeceğimizi sanmıştı. (Onu balık karnında hapsetmekle cezalandırınca) karanlıklar içinde seslenmişti: 'Senden başka (ibadeti hak eden) ilah yok! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Şüphesiz ki ben, zalimlerden oldum.' Biz, onun (duasına) icabet ettik ve onu dertten/üzüntüden kurtardık. İşte iman edenleri de böyle kurtarırız."[14]

Senden başka (ibadeti hak eden) ilah yok: Duanın ilk cümlesi, Yûnus'un (as) işlediği hatayla uyumlu. Çünkü ilah, kendisine mutlak olarak itaat edilendir. Yûnus (as) bu olayda Yüce Allah'ın emrine değil, kendi hevasına (duygularına, öfkesine, aceleciliğine) itaat etmiştir. Yaptığından pişman olunca tek ilahın Allah (cc) olduğunu ve yalnızca O'na itaat edilmesi gerektiğini ifade etmiştir.[15] Resûllerin dualarında hep böyle incelikler vardır. Örneğin Âdem (as) hata yaptığında El-İlah ismiyle değil, Er-Rabb ismiyle Allah'a (cc) yönelmiştir:

"Dediler ki: 'Rabbimiz! Şüphesiz biz kendimize zulmettik. Şayet bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen muhakkak ki hüsrana uğrayanlardan oluruz.' "[16]

Çünkü Âdem (as) şeytanın nasihatçi olduğuna inanmış, onun öğüt ve yönlendirmelerine kanmıştır:

"Ve: 'Şüphesiz ki ben, sizin iyiliğinizi istiyorum/size nasihat veriyorum.' diye o ikisine yemin etti."[17]

13. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 5/184-185, k-z-m maddesi
14. 21/Enbiyâ, 87-88
15. bk. İbn Teymiyye Tefsîri, 6/358, Enbiyâ Suresi, 87. ayetin tefsiri
16. 7/A'râf, 23
17. 7/A'râf, 21

Öğüt ve yönlendirme, rububiyet tecellilerindendir. Âdem (as) Yüce Allah'ın, "Ağaçtan yemeyin!" öğüdünü bırakıp şeytanın, "Yiyebilirsiniz." öğüdüne uyunca hata yapar. Hatasını anlar anlamaz da Yüce Allah'ın Er-Rabb ismine sığınır. Âdeta "Rabbim!" diyerek, yanlış öğüde kulak verdiğini itiraf eder.

Enbiya dualarındaki bu incelik, onların kalplerindeki inceliğin dillerine/dualarına yansımasıdır. Tevbe ederken kılı kırk yardıklarının, en güzel ve hâllerine en uyumlu cümleleri seçtiklerinin göstergesidir.

Sen tüm eksikliklerden münezzehsin: Bu, ince bir yakarış, tam bir teslimiyetle boyun eğiştir. Anlamı şudur: Sensin eksikliklerden münezzeh olan; biz kullarsa eksiğiz, kusurluyuz, ayıplıyız. Sen öyle bir ilahsın ki en büyük suçları işleyenler dahi tevbe ettiğinde tevbelerini kabul edersin. Sana el açana karşı kin, öfke ve intikam duygusu taşımazsın. Bu, senin yüceliğin ve subhaniyetindendir. İşte ben de senin subhaniyetine sığınıyorum. Bir diğer anlamı şudur: Bu günah, benim eserimdir. Benim iradem ve seçimimle meydana gelmiştir. Sen bu günahtan münezzehsin. Günah işleyen insanın önündeki en ciddi tehlike günahtan sonra şeytanlaşmak; hatanın faturasını Allah'a/kadere kesmek, nefsi temize çıkarmaktır. Nebiler Allah'ı (cc) tenzih ederek hatanın faturasını kendilerine kestiler.[18]

Ben zalimlerden oldum: İnsan bir başkasına zulmettiği gibi kendi nefsine de zulmedebilir. İnsanın öz nefsine yapacağı zulümlerden biri de Allah'ın sınırlarını çiğnemesidir. Bu nedenle nebiler dua ettiklerinde nefislerine zulmettiklerini itiraf ederler. Bu, aynı zamanda hatanın kendilerinden kaynaklandığının itirafıdır.

"(Musa) dedi ki: 'Rabbim, nefsime zulmettim. Beni bağışla.' (Allah) onu bağışladı. Çünkü O, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Er-Rahîm'dir."[19]

Abdullah ibni Amr'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ebû Bekir Es-Sıddîk, Allah Resûlü'ne (sav) gelerek, 'Ey Allah'ın Resûlü, bana namaz kılarken edebileceğim bir dua öğretir misin?' dedi.

Allah Resûlü de (sav) ona şu duayı okumasını emretti:

اَللّٰهُمَّ اِنّى ظَلَمْتُ نَفْسى ظُلْمًا كَثيرًا، وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ اِلَّا اَنْتَ، فَاغْفِرْ لى مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ، وَارْحَمْنى اِنَّكَ اَنْتَ الغَفُورُ الرَّحيمُ

'Allah'ım, ben kendime çok fazla zulmettim. Günahları senden başka bağışlayacak yoktur. Allah'ım, beni katından bir mağfiretle bağışla ve bana merhametinle muamele buyur. Şüphesiz sen Ğafûr ve Rahîm olansın.' "[20]

Yûnus'un (as) duasında tevhid (uluhiyet ikrarı), tenzih (Subhaneke), ubudiyet (Allah'a yönelmesi) ve kusuru itiraf (nefsime zulmettim) vardır. Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) böyle duaların dert ve üzüntüden kurtuluş vesilesi olduğunu haber verir:[21]

"Biz, onun (duasına) icabet ettik ve onu dertten/üzüntüden kurtardık. İşte iman edenleri de böyle kurtarırız."[22]

Sa'd ibni Ebî Vakkâs'dan (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Yûnus'un balığın karnındayken yaptığı 'Senden başka (ibadeti hak eden) ilah yok! Sen tüm eksikliklerden münezzehsin. Şüphesiz ki ben, zalimlerden oldum.'[23] duasını Müslim bir kişi hangi konuda yaparsa Allah mutlaka onun duasını kabul eder."[24]

Yapılan duaların/istiğfarların Yûnus'un (as) duasındaki dört rüknu toplamasına dikkat edilmelidir.

Yûnus'un (as) ve yukarıda örneklerini okuduğumuz nebilerin dualarında zahiren talep yoktur. Yalnızca hâllerini Allah'a (cc) arz etmek ve O'na tevekkül etmek vardır. Bu da duanın kısımlarından biridir. Kişinin Allah'ı överek, O'nu tenzih ederek ve hâlini O'na arz ederek bir çıkış ummasıdır. Belki bu, ubudiyetin en yüce ufkudur. "Benim

18. Zira her hatadan sonra insanın önünde iki yol vardır: Ya Âdemleşecek ya da şeytanlaşacaktır. Şöyle ki; Yüce Allah'ın bizlere, yine bize dair anlattığı ilk kıssalardan biri yaratılış kıssasıdır. İnsanın kulluk yürüyüşü bir hatayla başlamıştır ve kıyamete dek sürecek dünya imtihanı o ilk hatanın neticesidir. Bu ilk hatada iki ayrı tavır vardır: İlki, Âdem'in (as) tavrı, ikincisi şeytanın tavrıdır. Âdem'in tavrı şudur:

"Dediler ki: 'Rabbimiz! Şüphesiz biz kendimize zulmettik. Şayet bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen muhakkak ki hüsrana uğrayanlardan oluruz.' "(7/A'râf, 23)

Nefsimize zulmettik: Âdem (as) hatayı kendine, öz nefsine nispet etmiştir.

Bağışlamaz ve merhamet etmezsen hüsrana uğrarız: Yüce Allah'ın rahmet ve merhametine sığınmış; acziyetini itiraf etmiştir.

Hatanın cezasını kabullenmek: Yüce Allah hatası nedeniyle onu cennetten çıkarmış, yeryüzüne indirmiştir. Âdem (as) eylemlerinin sonuçlarını kabul etmiş, dolaylı veya direkt, tek kelimeyle itiraz etmemiştir. Örneğin, "İnsan ilk hatasında böyle büyük bir cezaya çarptırılır mı?" veya "Benim hatam nedeniyle niye tüm insanlık cennetten kovulsun?" gibi şeytani akla uygun, fakat kulluk adabıyla bağdaşmayan tek kelime etmemiştir.

Şeytanın tavrı şudur:

"Dedi ki: 'Beni saptırmana karşılık, ben de onları (saptırmak) için senin dosdoğru yolunun üzerine oturacağım. Sonra kesinlikle onlara önlerinden, arkalarından, sağlarından ve sollarından sokulacağım. Çoğunu şükredici bulamayacaksın.' "(7/A'râf, 16-17)

Beni saptırmana karşılık: Yani hata İblis'ten kaynaklanmamış da Yüce Allah onu saptırmıştır (hâşâ)! Hatadan sonra şeytanlaşmak, faturayı kendi nefsinin dışında bir yere kesmektir. Konumuz özelinde düşünecek olursak şahsiyetine veya evliliğine zarar veren kişi asla suçlu değildir. Ebeveyni onunla ilgilenmemiştir, eşi onun kıymetini bilmemiştir, arkadaşları onu anlamamıştır… Mutlaka o hatanın, o insanın dışında bir sebebi vardır.

Onları saptıracağım: Şeytan hatadan sonra intikam hırsıyla tutuşmuştur. Başına gelen musibet nedeniyle Âdem'e (as) ve çocuklarına zarar vermeye and içmiştir. Hatadan sonra mutlaka birileri "Allah'tan kork." diyecek veya insan hatasının sonucunda şer'i veya kevnî cezaya maruz kalacaktır. Şeytanlaşmak; bu cezayı kabullenmemek, aksine intikam ve öfkeyle dolmaktır. Konumuz özelinde düşünecek olursak böyle bir hataya düşen insanın, hatasının sonucuna katlanmak yerine, hatasını fark edenlere kızması, şer'i cezaya öfkelenmesidir.

19. 28/Kasas, 16
20. Buhari, 834; Müslim, 2705
21. bk. Zâdu'l Meâd, 4/409-410
22. 21/Enbiyâ, 88
23. 21/Enbiyâ, 87
24. Tirmizi, 3505; Ahmed, 1462

Zorluk ânında herkes Allah'a yönelir, içtenlikle O'na dua eder. Mümince yöneliş ile müşrikçe yönelişi ayıran; Yûnus'un ahlakı, yani insanın beladan önce de tesbih edenlerden olmasıdır. Mümin, her ne kadar musibet hâlinde daha bir içten, yalvara yakara niyazda bulunsa da rahatlık hâlinde dua ve niyazı terk etmez. Onun darlık ile rahatlık hâlindeki duasının farkı, birinin daha içten ve yürekten olmasıdır. Bu da gayet normaldir. Zira insanın başına bir sıkıntı geldi mi muhtaçlık/fakr sıfatını iliklerine kadar hisseder. İşte bu his ve duyuş, onun niyazına içtenlik olarak yansır. Müşrik ise darlık ânında Allah'ı hatırlar, rahatlık ânında ise duayı, niyazı, O'na rağbet etmeyi unutur.

için en hayırlı olanı sen bilirsin, ben bilmem." demektir. "Ben kusur işledim, hatamı itiraf ettim, rahmetine sığındım, ne hüküm verirsen razıyım." demektir. Tevekkül, teslimiyet ve umut gibi tüm kulluk duygularının eşlik ettiği bir yakarış hâlidir.

b. Önceden Tesbih Edenlerden Olması

"Şayet o, tesbih edenlerden olmasaydı, diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı."[25]

Dehhâk ibni Kays'tan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Siz Allah'ı rahatlık hâlinde zikredin ki O (cc) da sizi zorluk ânında zikretsin/hatırlasın. Örneğin Yûnus, Allah'ı zikreden salih bir kuldu. Balığın karnında kalması hakkında Allah (cc) şöyle buyurdu: 'Şayet o, tesbih edenlerden olmasaydı, diriltilecekleri güne kadar onun karnında kalırdı.'[26] Firavun ise Allah'ı zikretmeyen/unutan, haddini aşmış bir kuldu. Boğulacağı esnada 'İsrailoğullarının inandığı (gibi) O'ndan başka (ibadeti hak eden) hiçbir ilah olmadığına inandım. Ve ben Müslimlerdenim/şirki terk ederek tevhidle (Allah'a) yönelen kullardanım.' demişti.[27] Bunun üzerine ona şöyle denildi: '(Demek) şimdi ha! (Oysa) daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştun.'[28] "[29]

"Ebu'l Âliye (rh), 'Şayet o, tesbih edenlerden olmasaydı.'[30] ayeti hakkında şöyle demiştir: 'Onun, bunun dışında başka bir salih ameli vardı.' "[31]

"Selmân El-Fârisî (ra), 'Şayet o, tesbih edenlerden olmasaydı.'[32] ayeti hakkında şöyle demiştir: 'Kimi zorluk ânında duasına icabet edilmesi sevindiriyorsa rahatlık ânında duayı ve tesbihi çoğaltsın.' "[33]

"Hasan El-Basrî (rh), 'Şayet o, tesbih edenlerden olmasaydı.'[34] ayeti hakkında şöyle demiştir: 'Bil ki! Allah'a yemin ederim, rahatlık ânındaki içten yapılmış dua, musibet için önceden yapılmış hazırlıktır. Sahibi bu duasının belayı önlediğini görecektir. Önceden işlediği bir kötülük ise sahibini geç de olsa bulur.' "[35]

Yûnus (as) tesbih edenlerden olmasaydı balığın karnından kurtulamazdı. Onun geçmişte yaptığı salih ameller, zor gününde sıkıntısını gidermeye vesile oldu. Bu da bize önemli bir kulluk kaidesini öğretir: Rahatlık hâlinde yapılan salih ameller, darlık hâlinde kurtuluş vesilesi olurlar. Allah Resûlü de (sav) bu kaidenin altını çizer ve yaşanmış bir kıssa üzerinden ümmetine öğretir.

İbni Abbâs'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Bir defasında Allah Resûlü'nün (sav) bineğinin terkisine binmiştim. Bir ara bana, 'Evladım! Sana birkaç söz öğreteyim mi? Umulur ki Allah bunları sana faydalı kılar.' buyurunca ben, 'Elbette öğret.' dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Allah'ın emirlerini gözet ki O da seni gözetsin! Allah'ın buyruklarına uy ki O'nu hep yanında bulasın! Rahat zamanlarda Allah'ı unutma ki zor zamanlarında da O seni unutmasın. Bir şey isteyeceksen Allah'tan iste! Yardım isteyeceksen Allah'tan iste! Bil ki olacaklar konusunda artık kalemler kalkmıştır. Bilmelisin ki tüm insanlar bir konuda sana fayda vermek için bir araya gelseler Allah takdir etmemişse bunu yapamazlar. Sana bir konuda zarar vermek için de hepsi bir araya gelse Allah takdir etmemişse bir zarar veremezler. Bilmelisin ki hoşuna gitmeyen durumlarda sabretmende senin için büyük hayırlar vardır. Bil ki zafer sabırla gelir. Ferahlık, sıkıntılardan sonra gelir. Her zorluğun yanında bir kolaylık vardır.' "[36]

İbni Ömer'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu:

"Üç kişi gezintideyken yağmura yakalandılar. Hemen dağdaki bir mağaraya sığındılar. Dağdan bir kaya parçası mağaralarının ağzına düşüp mağarayı üzerlerine büsbütün kapattı.

Bunun üzerine birbirlerine, 'Allah için işlemiş olduğunuz salih amelleri hatırlamaya çalışın ve bu amellerle Allah'a dua edin. Umulur ki Allah, mağaranın kapısını açar.' dediler.

25. 37/Saffât, 143-144
26. 37/Saffât, 143-144
27. 10/Yûnus, 90
28. 10/Yûnus, 91
29. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 18/703, 65956 No.lu rivayet
30. 37/Saffât, 143
31. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 18/703, 65958 No.lu rivayet
32. 37/Saffât, 143
33. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 18/706, 65977 No.lu rivayet
34. 37/Saffât, 143
35. Mevsûatu't Tefsîri'l Me'sûr, 18/706, 65978, No.lu rivayet
36. Ahmed, 2803

Onlardan birisi dedi ki: 'Allah'ım! benim oldukça yaşlı bir anne babam vardı. Küçük çocuklarım da vardı. Geçimlerini sağlamak için bir sürü otlatıyordum. Akşamleyin sürüyle dönünce süt sağar ve çocuklarımdan önce anne babama süt içirerek başlardım. Bir gün koyunlarımı otlatacağım uygun yer bulmak için uzaklara gittim. Geriye ancak akşam vakti girince dönebildim. Anne babamın uyumuş olduğunu gördüm. Daha önce sağdığım şekilde süt sağdım. Sağdığım sütü getirip anne babamın başları ucunda durdum. Onları uykularından uyandırmak hoşuma gitmemişti. Diğer taraftan onlardan önce çocuklara süt içirmek de hoşuma gitmedi. Küçük çocuklar ise ayaklarımın dibinde sızlanıp duruyorlardı. Tan yeri ağarıncaya kadar ben de onlar da bu hâlimiz üzere devam ettik. Allah'ım, eğer benim bu işi sırf senin için yaptığımı biliyorsan bu mağaranın ağzından bize kendisinden semayı görebileceğimiz bir gedik aç.'

Bunun üzerine Yüce Allah, onlara arasından semayı görecekleri kadar bir gedik açtı.

İkincileri şöyle dedi: Allah'ım, benim bir amca kızım vardı. Onu erkeklerin kadınları sevdikleri en ileri derecede seviyordum. Ona birlikte olmayı teklif ettim, ama o kendisine yüz dinar vermediğim takdirde bunu kabul etmeyeceğini söyledi. Çalışıp durdum ve nihayet yüz dinar topladım. Yüz dinarla onun karşısına çıktım. Ben ona yaklaşınca o, 'Ey Allah'ın kulu! Allah'tan kork ve hakkıyla olmadıkça bana yaklaşma.' dedi. Ben de uzaklaştım. Allah'ım, eğer sen benim bu işi yalnızca senin zatın için yaptığımı biliyorsan bu kayayı üzerimizden biraz aç.'

Allah da onlar için mağaranın ağzını bir miktar daha açtı.

Diğeri de şöyle dedi: 'Allah'ım, ben bir ferak pirinç karşılığında bir işçi tutmuştum. İşini bitirince bana, 'Hakkımı ver.' dedi. Ben de ona hakkı olan pirinci vermeye gittim. Fakat o almadan gitmişti. Ben de o pirinci ektim. Nihayet onun parasıyla bir sığır sürüsü alacak kadar para toplayıp bir araya getirdim ve çobanlarını da tuttum. O adam daha sonraları yanıma gelerek, 'Allah'tan kork, bana zulmetme ve hakkımı ver.' dedi. Ben de 'Şu sığır sürüsü ve onların çobanlarına git, onlar senindir.' dedim. O, 'Allah'tan kork ve benimle alay etme.' dedi. Ben, 'Gerçekten, seninle alay etmiyorum. O sığır sürüsünü ve o sürünün çobanını al git.' dedim. O da onların hepsini alıp gitti. Allah'ım, eğer benim bu işi sadece senin için yaptığımı biliyorsan geriye kalan kısmı aç!'

Allah da bunun üzerine mağara kapısını tamamen açtı."[37]

İnsanın yapıp ettikleri, Yüce Allah'a yükselir.[38] Gök ehli ile onun amelleri/sözleri arasında ülfet oluşur. Artık onun sesini/amelini duydu mu tanırlar. İşte böylece insan rahatlık ânında amellerini çoğaltmalı, gök ehliyle arasında ülfet oluşturmalıdır.[39]

37. Buhari, 5974; Müslim, 2743
38. bk. 35/Fâtır, 10
39. Yûnus'un (as) kıssası bağlamında bir rivayet nakledilmiş, isnadında yer alan Yezîd Er-Rekkâşî nedeniyle rivayet zayıf kabul edilmiştir.

Zorluk ânında herkes Allah'a (cc) yönelir, içtenlikle O'na (cc) dua eder. Mümince yöneliş ile müşrikçe yönelişi ayıran; Yûnus'un (as) ahlakı, yani insanın beladan önce de tesbih edenlerden olmasıdır. Mümin, her ne kadar musibet hâlinde daha bir içten, yalvara yakara niyazda bulunsa da rahatlık hâlinde dua ve niyazı terk etmez. Onun darlık ile rahatlık hâlindeki duasının farkı, birinin daha içten ve yürekten olmasıdır. Bu da gayet normaldir. Zira insanın başına bir sıkıntı geldi mi muhtaçlık/fakr sıfatını iliklerine kadar hisseder. İşte bu his ve duyuş, onun niyazına içtenlik olarak yansır. Müşrik ise darlık ânında Allah'ı hatırlar, rahatlık ânında ise duayı, niyazı, O'na rağbet etmeyi unutur:

"İnsana bir zarar dokunduğunda; yan yatarken, otururken ya da ayakta (sürekli bir şekilde) bize dua eder. Sıkıntısını giderdiğimiz zaman da, sanki ona dokunan bir sıkıntıdan dolayı bize hiç dua etmemiş gibi çeker gider. Haddi aşanlara, yaptıkları işte böyle süslü gösterildi."[40]

"Size denizde bir sıkıntı dokunduğunda, O'nun dışında dua ettikleriniz kaybolup gider, bir tek O'na yalvarırsınız. Sizi kurtarıp karaya çıkardığında da yüz çevirirsiniz. İnsan pek nankördür."[41]

c. Yûnus'a Rabbinden Erişen Nimet

"De ki: 'Allah'ın dilemesi dışında kendime ne bir zarar verebilirim ne de fayda sağlayabilirim. Her ümmetin bir eceli vardır. Ecelleri geldiğinde ne bir saat/bir an onun gerisinde kalır ne de önüne geçebilirler.' "[42]

Yûnus'un (as) duası ve dua yaparkenki samimiyeti yalnızca birer vesiledir. Aslolan; Rabbinden ona (as) erişen nimet, yani onu (as) önce tevbeye muvaffak kılması, sonra da tevbesini kabul etmesidir.[43]

Bu, Yüce Allah'ın kullarına rahmetidir. Bir hata yaptıklarında önce onları tevbeye muvaffak kılar, sonra da tevbelerini kabul eder:

"Andolsun ki Allah, Peygamber'i ve içlerinde bir grubun kalbi kaymak üzereyken, zorluk saatinde Nebi'ye uyan Ensar ve Muhacir'i tevbeye muvaffak kıldı. Sonra da onların

Yezîd Er-Rekkâşî'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben Enes ibni Mâlik'i şöyle derken işittim, fakat bu hadisi Nebi'den mi nakletti bilmiyorum: 'Nebi (sav), Yûnus (as) balığın karnındayken Yüce Allah'a dua etmek isteyince, 'Senden başka ilah yoktur. Seni tenzih ederim. Gerçekten ben zalimlerden oldum.' dedi. Onun yaptığı bu dua gelip arşın etrafını sardı. Melekler, 'Rabbimiz; bu oldukça zayıf, tanıdık bir ses ama uzak ve bilmediğimiz bir yerden geliyor.' dediler. Yüce Allah, 'Bu duayı kimin yaptığını bilmiyor musunuz?' buyurdu. Onlar, 'Rabbimiz, o kimdir?' dediler. Allah (cc), 'Kulum Yûnus'tur.' buyurdu. Onlar, 'Her zaman kabul edilen bir ameli, kabul edilen bir duası yükselip duran kulun Yûnus mu?' dediler. Sonra şöyle dediler: 'Rabbimiz, rahatlık zamanlarında yaptıklarından ötürü ona merhamet ederek beladan onu kurtarmaz mısın?' Allah (cc), 'Kurtarırım.' buyurdu. Balığa verdiği emir üzerine balık da onu apaçık bir yere bıraktı." (Tefsîru't Taberî, 21/109; İbn-i Kesîr Tefsîri, 9/302, Saffât Suresi 139-148. ayetlerin tefsiri)

40. 10/Yûnus, 12
41. 17/İsrâ, 67
42. 10/Yûnus, 49
43. Rabbinden ona erişen nimetin ne olduğu hakkında farklı görüşler zikredilmiştir. Kimisi nübüvvet, kimisi yaptığı dua/zikir, kimisi tevbenin kabulü olduğunu söylemiştir. (bk.Tefsîru'l Kurtubî, 17/574, Kalem Suresi, 49. ayetin tefsiri)

tevbelerini kabul etti. Şüphesiz ki O, onlara karşı (şefkatli olan) Raûf, (merhametli olan) Rahîm'dir."[44]

Şayet O'nun (cc) hidayeti olmasaydı çoğu insan hatasıyla baş başa kalırdı. Bir insan hatadan sonra tevbeye muvaffak olmuşsa Allah'ın (cc) üzerindeki nimetini görmeli ve O'na (cc) hamdetmelidir.

Hata Yapmak Seçilmiş Olmaya Engel Değildir

"Rabbi onu seçti ve salihlerden kıldı."[45]

Bir insanın hata yapması, dahası, o hatadan ötürü cezalandırılmış olması salihlerden ve seçilmişlerden olmaya engel değildir. Benzer bir ayet; hatadan sonra cezalandırılan, sonra tevbeye muvaffak kılınan Âdem (as) için de geçerlidir:

"Sonra Rabbi onu seçti, tevbesini kabul etti ve yol gösterdi."[46]

Vahye göre seçilmiş ve salih kişi, günahsız insan değildir. Bilakis günah işleyen, ancak günahta ısrar etmeyen insandır. Salih ve seçilmiş olmanın bir diğer adı olan muttakiliği Yüce Allah şöyle vasfeder:

"O (muttakiler) ki; bir kötülük yaptıklarında yahut (günah işleyerek) kendilerine zulmettiklerinde Allah'ı anar ve günahları için bağışlanma dilerler. Allah'tan başka kim günahları bağışlayabilir? Ve bile bile yaptıkları (yanlışta) ısrar etmezler. Bunların mükâfatı, Rablerinden bir bağışlanma ve içinde ebedî kalacakları altından ırmaklar akan cennetlerdir. (Allah'ın rızasını elde etmek için) çalışanların mükâfatı ne de güzeldir."[47]

Bu, bir kulluk kaidesidir ve kulluk yürüyüşünün istikamet üzere olması için sık sık hatırlanmalıdır. Aksi hâlde yolun en tehlikeli tuzaklarından yeis/ümitsizlik ve benden adam olmaz anlayışına düşülür. Her ikisi de amelî problemlerin itikadi hastalığa dönüşmesidir. Zira yeis, Allah'ın rahmetinden ümit kesmek, kendi günahını Allah'ın rahmetinden büyük görmek ve günahın O'nu (cc) aciz bırakması gibi tehlikeli inanışların nüvelerini taşır. Benden adam olmaz anlayışı ise Allah'a karşı su-i zan kapsamındadır. Neticede hidayet ve dalalet O'nun elinde, O'nun iradesiyledir. Kula düşen, Rabbine karşı hüsn-ü zan beslemesi ve O'nun yardımına güvenmesidir.

Sonuç olarak;

Ailevi, sosyal, dinî, mesleki... her sorumluluk insan için bir yüktür ve insan zayıf bir varlık olması hasebiyle her türlü yükün altında ezilebilmektedir. Sorumluluk bilincinin zayıflaması, kararsızlık ve görev alanlarını terk etmek her birimizin karşılaşabileceği imtihanlardır. Bu imtihanla karşılaşan mümin için Rabbimiz (cc) Yûnus'un (as) kıssasını anlatmış ve bizlere yol göstermiştir. Derinlemesine düşünen/tedebbür eden insanlar için bu kıssada tüm sorumluluklarımız için nice öğüt ve hatırlatma vardır. Umulur ki Allah (cc) Yûnus Peygamber kıssasıyla her birimize hidayet eder ve yüklendiğimiz sorumlulukları hakkıyla yerine getirmemizi kolaylaştırır...

44. 9/Tevbe, 117
45. 68/Kalem, 50
46. 20/Tâhâ, 122
47. 3/Âl-i İmrân, 135-136

ZULME UĞRAYAN MÜSLİM'E VAHYİN NURUNDAN TAVSİYELER

Enes YELGÜN

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a; salât ve selam, Resûl'üne olsun.

İfk Hadisesi İslam toplumunun hemen hemen her kesimini etkileyen önemli bir olaydı. Tabii ki sıkıntıları en derinden hissedenlerin başında Allah Resûlü (sav) ve ehli ile Ebû Bekir (ra) ve ehli gelmekteydi. Birinin pak zevcesine, diğerinin ise tertemiz kızına atılan bir iftira vardı.

İşte tam burada bir konu gündeme geldi. İslam toplumunun bir bireyi zulme uğradığında ona verilen haklar nelerdir ve tavsiye edilen davranış biçimi nedir?

Zulme uğrayan bir müminin şer'i sınırlar çerçevesinde hakkını aramasında hiçbir beis yoktur. İslam toplumunda şer'i bir merciye başvurmak, İslam'ın hüküm sürmediği topraklarda ise her iki tarafın da sözüne değer verdiği hakemlere gitmek meşru olan bir davranış biçimidir. Bu yol tercih edilmeden zulmü defetme girişimleri ise ne yazık ki başarıyla sonuçlanmamakta, zulüm daha da katmerleşmektedir.

Bununla birlikte İslam, zulme uğrayanların, haddi aşmadan zulme karşı sesini yükseltmesine de izin vermektedir:

"Allah, kötü sözün açıktan söylenmesinden hoşlanmaz. Zulme uğrayan müstesna. Allah (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir."[1]

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Karşılıklı olarak birbirlerine söven iki kişinin söylediklerinin günahı, (kendisine küfredilerek haksızlığa uğrayan) mazlum kimse (küfrü başlatan kimseden) daha da ileri gitmediği sürece (küfre) başlayan kimsenin üzerindedir."[2]

Ancak burada çok ince bir çizgi vardır: Mazlum kimse daha ileri gitmediği sürece. Zulme uğrayan, doğal olarak öfkelidir. Öfkeli insanın akl-ı selimle hareket edip şer'i sınırlara uyması pek beklenen bir durum olmaz. O yüzden vahiy genel bir hatırlatma yaparak çizgileri belirginleştirir:

"Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda savaşın. Haddi aşmayın. (Çünkü) Allah, haddi aşanları sevmez."[3]

Siyeri bir kıssa gibi okumayı bir kenara bırakıp o olayın kendi üzerimizden yaşandığını hayal ettiğimizde Ebû Bekir'in artık yardım etmeyeceğim diye yemin etmesinin çok yumuşak bir tepki olduğu aşikârdır. İşte sahabe ile aramızdaki farkın sebebi budur. Onlar Allah ve Resûl'ü için öfkelenirler, kendi nefislerine gelince merhamet duygularını harekete geçirirlerdi.

1. 4/Nisâ, 148
2. Müslim, 2587
3. 2/Bakara, 190

Zulme uğrayan bir müminin şer'i sınırlar çerçevesinde hakkını aramasında hiçbir beis yoktur. İslam toplumunda şer'i bir merciye başvurmak, İslam'ın hüküm sürmediği topraklarda ise her iki tarafın da sözüne değer verdiği hakemlere gitmek meşru olan bir davranış biçimidir. Bu yol tercih edilmeden zulmü defetme girişimleri ise ne yazık ki başarıyla sonuçlanmamakta, zulüm daha da katmerleşmektedir.

Bir şeyin hak olması onun illa kullanılması gerektiği anlamına gelmez. Mazlumun elinde bu imkânlar olmakla birlikte İslam ona başka bir şey tavsiye eder: Affetmek ve dahası güzellikle muamele etmek

"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav. (Bir de bakarsın ki) seninle arasında düşmanlık olan kimse, sıcak/samimi bir dost oluvermiş." [4]

Ancak bu kolay bir davranış değildir. Sahabenin öncüleri bile yaşadıkları olayın sıcaklığıyla bu genel tavsiyeleri unutabilmiş, sonrasında yapılan hatırlatmalarla kendilerine gelmişlerdir.

Bunun en belirgin örneği İfk Hadisesi üzerinden Ebû Bekir ile Mistah arasında yaşananlardır. Mistah, Âişe Annemize (r.anha) atılan iftiraya katılan ve maddi ihtiyaçlarını Ebû Bekir'in karşıladığı bir sahabiydi. Olayın iftira olduğu açığa çıkınca Ebû Bekir yardımı keseceğine dair yemin etti. Ancak Allah (cc) Nûr Suresi'nin 22. ayetini indirerek ashâbın ulaşmasını istediği o ulvi ufukları onlara gösterdi:

"İçinizden fazilet ve zenginlik sahipleri, akrabalara, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere (bir daha mallarından) vermeyeceklerine dair yemin etmesinler. Affetsinler, hoş görsünler (yaptıklarını görmezden gelsinler). Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir." [5]

Ebû Bekir de (ra) hemen itaat etti. Çünkü Nebi'nin (sav) ahlakıyla ahlaklanmaya çalışan, bazen unutsa da hatırlatılınca hemen kendine çekidüzen veren bir sahabeydi.

4. 41/Fussilet, 34
5. 24/Nûr, 22

Âişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) kendi nefsi için intikam almamıştır. Ancak Allah'ın yasaklarının çiğnenmesi durumunda Allah hakkı için intikam almıştır." [6]

Siyeri bir kıssa gibi okumayı bir kenara bırakıp o olayın kendi üzerimizden yaşandığını hayal ettiğimizde Ebû Bekir'in (ra) artık yardım etmeyeceğim diye yemin etmesinin çok yumuşak bir tepki olduğu aşikârdır. İşte sahabe ile aramızdaki farkın sebebi budur. Onlar Allah (cc) ve Resûl'ü (sav) için öfkelenirler, kendi nefislerine gelince merhamet duygularını harekete geçirirlerdi.

Peki, neden böyle oluyor ve insanların af yolunu tercih etmeleri nasıl mümkün olabilir?

Öncelikle kul, Rabbinin mağfiretine muhtaç olduğunu hatırından çıkarmamalı ve bunun yollarını zorlamalıdır. İşte o zaman zulme uğradığında af yolunu tercih etmenin, ona, El-Ğafûr ve El-Afuvv olan Rabbinin rahmet kapılarını açmasını sağlayacağını bilecektir:

"İçinizden fazilet ve zenginlik sahipleri, akrabalara, miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere (bir daha mallarından) vermeyeceklerine dair yemin etmesinler. Affetsinler, hoş görsünler (yaptıklarını görmezden gelsinler). Allah'ın sizi bağışlamasını istemez misiniz? Allah (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir." [7]

"Ey iman edenler! Şüphesiz ki (sizi Allah'a ve Resûl'üne hicret etmekten alıkoyan) kadınlarınız ve çocuklarınız, sizin için birer düşmandır. Onlardan sakının. (Ancak) affeder, hoş görür ve bağışlarsanız şüphesiz ki Allah, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) Ğafûr, (kullarına karşı merhametli olan) Rahîm'dir." [8]

Abdullah ibni Abbâs (ra) ayete dair şunları söyler:

"Sahabeden bazıları aileleri nedeniyle hicret edemediler. Bir zaman sonra hicret edince kardeşlerinin ilim, edep ve hikmette ciddi yol katettiklerini gördüler. Onları hicretten ve bu hayırdan alıkoyan ailelerine karşı öfke duydular ve onları cezalandırmak istediler. Bunun üzerine Allah (cc) bu ayeti indirdi." [9]

Aynı zamanda zulme haddi aşarak karşılık verdiğinde ise her türlü mahrumiyetin ona isabet edeceğini de unutmamalıdır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Cennet kapıları pazartesi ve perşembe günleri açılır. Ve Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayan her kula (günahları) mağfiret edilir. Yalnız din kardeşiyle aralarında düşmanlık

6. Buhari, 6853; Müslim, 2328
7. 24/Nûr, 22
8. 64/Teğabûn, 14
9. Tirmizi, 3317

bulunan kimse müstesna! (Onlar hakkında,) 'Şu iki kişiyi barışıncaya kadar erteleyin! Şu iki kişiyi barışıncaya kadar erteleyin! Şu iki kişiyi barışıncaya kadar erteleyin!' denilir."[10]

Ebû Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Müflis kimdir bilir misiniz?'

Ashâb, 'Bizim nezdimizde müflis kimse hiçbir dirhemi ve eşyası olmayan kimsedir.' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu: 'Benim ümmetimden müflis, Kıyamet Günü'nde namaz, oruç ve zekâtla gelecek olan kimsedir. Ama şuna sövmüş, buna zina isnadında bulunmuş, şunun malını yemiş, bunun kanını dökmüş, diğerini de dövmüş olarak gelecek. Ve bu kimselere onun hasenatından verilecektir. Şayet davası görülmeden hasenatı biterse onların günahlarından alınarak bu kimsenin üzerine yüklenecek, sonra da cehenneme atılacaktır.' "[11]

Af yolunu tercih edecek olan müminin yolunun üzerine şeytan oturacaktır. Bu sebeple Rabbine çokça sığınmalıdır:

"(Bütün bunlara rağmen) sen af yolunu tut, iyi olanı emret ve cahillerden yüz çevir. Şeytandan sana bir dürtü/vesvese gelirse, Allah'a sığın. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Semi', (her şeyi bilen) Alîm'dir. Korkup sakınan (muttakileri), şeytanlar (vesvese ve kışkırtmalarıyla) kuşattığında, (Allah'ı) anıp hatırlarlar. (Bir de ne göresin hemen o hâlden kurtulmuş, şeytanın vesvesesine karşı) basiretli hâle gelmişlerdir."[12]

"İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen (kötülüğü) en güzel şekilde sav. (Bir de bakarsın ki) seninle arasında düşmanlık olan kimse, sıcak/samimi bir dost oluvermiş. Bu (ahlaka) sabredenlerden başkası eriştirilmez. Bu (ahlaka) ancak (hayırdan) büyük bir payı olandan başkası eriştirilmez. Şayet şeytandan sana bir dürtü/vesvese gelirse, Allah'a sığın. Şüphesiz ki O, (işiten ve dualara icabet eden) Es-Semi', (her şeyi bilen) El-Alîm'dir."[13]

Şeytanın en büyük vesveselerinden biri de affetmeyi zillet olarak göstermesidir. Asla bu oyuna gelmemeli, tam tersine Kitap ve Sünnetin yoluna ittibanın izzet olduğunu hatırlamalıdır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Hiçbir mal, sadaka nedeniyle azalmamıştır. Bir kul, insanları affettikçe Allah onun izzetini arttırır. Allah rızası için tevazu gösteren hiçbir kul yoktur ki mutlaka Allah onun derecesini yükseltir."[14]

Özetle müminlerin, beraberce yaşadıkları İslam toplumunda safları ve kalpleri yakınlaştıracak adımları atmaları elzemdir. Bunun da en kestirme ve etkili yolu affedici olmaktan geçer.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

10. Müslim, 2565
11. Müslim, 2581
12. 7/A'râf, 199-201
13. 41/Fussilet, 34-36
14. Müslim, 2588

Talha AKMAN

ASİL DURUŞ: BOŞ İŞLERDEN YÜZ ÇEVİRMEK

Boş işlerden yüz çeviren müminleri kurtuluşa erdiren etken de tam olarak budur. Yani müminler vakitlerini zikirle, namazla, tefekkür, tedebbür, Allah'ın Kitabı'nı tilavet, emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker yapmakla geçirirler. Kaldı ki mümin bir kul dininin emrettiği sorumlulukları yerine getirip Resûlullah'ın öğrettiği kulluğu (sünneti) yaşadığında boş işleri hoş görecek bir kalbi olmayacağı gibi boş işlere ayıracağı bir vakti de kalmayacaktır.

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَۙ

"Onlar, boş şeylerden yüz çevirir, ilgi duymazlar."[1]

Allah'ın (cc) adıyla,

Allah'a (cc) hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

İslam'ın Müslimlere emrettiği tüm emirlere ve sakındırdığı tüm yasaklara baktığımızda onları kendisine ulaştırmayı hedeflediği bir "karakter" olduğunu görürüz. Ve mümin, bu karakteriyle cahiliye toplumlarının arasından sıyrılacak, farkını fark ettiricek bir forma ulaşacaktır.

"Ölü iken dirilttiğimiz ve insanlar arasında yürümesi için kendisine bir nur/ışık kıldığımız kimsenin durumu, karanlıklar içinde olup oradan çıkamayan kimsenin durumu gibi midir? Kâfirlere yaptıkları ameller böyle süslü gösterildi."[2]

Daha önce de değindiğimiz gibi İslam, insana kurallar dikte eden bir ideoloji değildir. İslam, kâmil ve şâmil olan tek dindir. İnsan hayatının her alanına nüfuz ederek onu tamamlar, selamete ve huzura ulaştırır. Önceki yazılarımızda konu edindiğimiz ayetlerde sakındırılan zanda bulunmak, insanlarla alay etmek, yapamayacağı şeyler söylemek ve gereksiz sorular sormak... Bunların hepsi kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeylerden yüz çevirmemesinden dolayı ortaya çıkan afetlerdir. Kişi bu ahlakı bir karakter hâline getirdikten sonra bir bakıma İslam'ın sakındırdığı pek çok kötülükten de kendisini korumuş olacaktır.

Ayete konu olan lağv kelimesinin kök itibarıyla iki anlamı vardır. İlki; kâle alınmayan, önemsiz şeydir. İkincisi ise bir şeye tutkuyla bağlılık, sürekli onu yapma/onunla olma isteğidir.[3]

Yani kurtuluşa eren müminlerin kendisinden yüz çevirdiği lağvın iki özelliği vardır: Kendisine bir faydası olmadığı hâlde insanın tutkuyla bağlı olduğu, fayda görmediği hâlde ısrarla yapmayı sürdürdüğü her şey lağvdır.

Lağv kelimesi hakkında müfessirlerden lugavi anlamının vakadaki farklı yansımaları olan bazı açıklamalar nakledilmiştir:

1. 23/Mu'minûn, 3
2. 6/En'âm, 122
3. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 5/255, l-ğ-v maddesi

İbni Abbâs (ra) lağv için "batıl, boş şeyler" açıklamasında bulunmuştur.

Hasan El-Basrî (rh) ise "masiyetler" olarak açıklamıştır.

Mucâhid (rh), Suddî (rh) ve Mukâtil (rh) lağvı "mümine eza veren, rahatsız edici şeyler" olarak tanımlamıştır.

Taberî (rh) der ki:

"Lağv hakkında söylenen bu sözler ile alakalı benim katımdaki isabetli görüş şöyle denmesidir: 'Şüphesiz Allah, lağv gördüklerinde, değerli/onurlu insanların tavrını sergileyerek yüz çevirip gittiklerinden dolayı övdüğü bu müminlerden bizlere haber vermiştir. Lağv, Arap dilinde aslı ve gerçeği olmayan her türlü batıl söz ve fiil demektir. Veya çirkin görülen, bir insanın başka bir insana asılsız ve sebepsiz yere sövmesi de lağvdandır. Bir kişinin cinsel içerikli konulardan açıkça ve gereksiz yere, bir yerlerde bahsetmesi de lağvdandır. Aslı olmayan, batıl şeylerden olan müşriklerin ilahlarını yüceltmesi, ilahlarının çevresinde onları tazim etmeleri lağvdandır. Yine müzik dinlemek din ehli kimseler nezdinde çirkin bir davranış olduğundan bu da lağvdandır. Bu saydıklarımızın hepsi lağv manasının kapsamında değerlendirilir. Bu rivayetler ve görüşlerin sadece bunlarla kayıtlı olduğuna delalet eden bir nass olmadığında, bunlardan sadece birine lağv deyip bu anlamı daraltmak, bazı manaları dışarıda bırakıp sadece bazısına bu ismi hamletmenin bir manası yoktur." [4]

Lağv/Boş/Yararsız işlerden yüz çevirmek; Allah'ın (cc) "Rahmân'ın kulları" ismiyle vasfederek kendisine (cc) nispet ettiği, yani bir nevi "has" kullarının öne çıkan özelliklerinden biridir:

"Onlar, yalana şahitlik etmezler. Boş/yararsız/batıl bir şey gördüklerinde, değerli/onurlu insanların tavrını sergileyerek yüz çevirip giderler." [5]

Kurtulan müminlerin/Rahmân'ın kullarının boş işlerden yüz çevirmesiyle ilgili genel olarak şunu söyleyebiliriz: Lağv, insanda alışkanlık/tutku oluşturan faydasız şeylerdir. Bu anlamda insanı peşinden sürükleyen, yapmaya dair istek uyandıran, bununla birlikte insana faydası olmayan her şey lağvdır. Lağvın tespit edilmesi için ise bilgi ve bilince ihtiyaç vardır. Kişinin hayatında olan her şeye, "Bunun bana faydası nedir?" sorusunu sorması, özellikle de "tutkuyla bağlı olduğu şeyleri" sorgulaması gerekmektedir.

Ayetin hatırlattığı bir diğer nokta, lağva karşı tepkinin niteliğidir. Öncelikle bu tepki kerim, değerli, onurlu ve asil bir tepki olmalıdır. İnsanın iman ve tevhid nimetinin farkında olarak boş şeyleri kendisine yakıştırmamasından kaynaklı bir yüz çevirme olmalıdır. Aslında bu, müminin kendisine olan saygısını ifade eder. İslam'ın kendisine kazandırdığı güzelliği boş işlerle lekelememesi gerekir:

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kişinin kendisini ilgilendirmeyen şeylerden yüz çevirmesi İslam'ının güzelliğindendir." [6]

Lağva karşı Yüce Allah'ın istediği hassasiyetin ardında vakit bilinci vardır. Mümin, vaktin hayat imtihanının sermayesi olduğunun bilincindedir. Namazdan, oruçtan, zekâttan... hesaba çekildiği gibi vakti nasıl harcadığından da hesaba çekilecektir. Vakit, boş şeylere harcanmayacak kadar değerlidir. Kişi vaktin değerini idrak ettiğinde, boş şeylere karşı tabii bir nefret duyacaktır. Çoğu insanın boş şeylere olan ilgi ve tutkusu, vakit hassasiyetinin olmaması, buna bağlı olarak da iyi programlanmamış vaktin boş şeylerle dolmasındandır.

Günümüzde lağvın en somut örneği sosyal medyadır. Hem lugavi hem de ıstılahi olarak lağvın tüm özelliklerini kendisinde bulundurur. Sosyal medya kullanan herkes, orada maruz kaldığı içeriğin %99'unun boş/faydasız olduğunu, orada harcadığı vakti daha faydalı şeylerle geçirebileceğini bildiği hâlde bağımlı bir şekilde sosyal medyayı kullanır. Sosyal medya uygulamalarını ve hesaplarını bir daha açmamak kaydıyla sildikten kısa bir süre sonra tekrardan aynı mecralara döndüğümüzü/dönenleri görmüşüzdür. Bunun sebebi, vaktimizi değerlendirememe ve hesap verme bilincine sahip olamamaktır. Boş işlerden yüz çevirmek zordur, evet; ancak bu konuda asıl etken hayatımızdan çıkardığımız boş şeylerin yerini faydalı ve "gerçekçi hedeflerle" dolduramıyor oluşumuzdur. Boş işlerle harcadığımız vakti faydalı işlerle doldurmadığımız sürece nefsin meyli ve şeytanın da yönlendirmesiyle boş işleri bırakmak maalesef mümkün olmayacaktır.

Boş işlerden yüz çeviren müminleri kurtuluşa erdiren etken de tam olarak budur. Yani müminler vakitlerini zikirle, namazla, tefekkür, tedebbür, Allah'ın (cc) Kitabı'nı tilavet, emr-i bi'l ma'ruf ve nehy-i ani'l münker yapmakla geçirirler. Kaldı ki mümin bir kul dininin emrettiği sorumlulukları yerine getirip Resûlullah'ın (sav) öğrettiği kulluğu (sünneti) yaşadığında boş işleri hoş görecek bir kalbi olmayacağı gibi boş işlere ayıracağı bir vakti de kalmayacaktır.

Selam ve dua ile...

4. Tefsîru't Taberî, 19/315-316, Furkân Suresi, 72. ayetin tefsiri
5. 25/Furkân, 72
6. Tirmizi, 2317; İbni Mace, 3976; Sahîhu'l Câmi', 5911

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN

KİŞİYE ÖZEL SEBEPLERİN HADİS RİVAYETİNE ETKİSİ

Kimisi rivayette bulunmaya çok yanaşmamış, kimisi terler içinde hadis rivayet etmiş, kimisi hadis rivayet ederken, "Ya böyle dedi ya da buna benzer bir şey söyledi." diyerek kesin bir üslup kullanmaktan kaçınmıştır.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Bir önceki sayımızda sahabenin birbirinden farklı meşguliyetlere sahip olduğunu ve bunun hadis rivayetini etkilediğini anlattık. Bu yazımızda kişiye özel sebeplerin hadis rivayetine etkisini işlemeye devam edeceğiz ve diğer sebepler üzerinde duracağız, inşallah.

b. Rivayette Hassasiyet ve Tedbir

Allah Resûlü (sav) kendi adına yalan konuşulmasını yasaklamıştır. Allah Resûlü'nün (sav) söylemediği bir şeyi söylemiş gibi ona nispet etmek, normal bir insana yalan nispet etmekten çok farklıdır. Her ikisi de cürüm olmakla beraber, Allah Resûlü'ne (sav) yapılan yalan nispet din alanında asılsızca konuşmaktır.

Muğîre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Benim adıma yalan söylemek, başkası adına yalan söylemek gibi değildir. Benim adıma kasıtlı olarak yalan söyleyen kişi ateşteki yerine hazırlansın."[1]

Bunu çok iyi bilen sahabe rivayette bulunurken daha hassas davranmıştır. Kimisi rivayette bulunmaya çok yanaşmamış, kimisi terler içinde hadis rivayet etmiş, kimisi hadis rivayet ederken, "Ya böyle dedi ya da buna benzer bir şey söyledi." diyerek kesin bir üslup kullanmaktan kaçınmıştır. Yani, hadis rivayet etmek sahabe nezdinde ağır bir sorumluluktu. Bu sorumluluğu hakkıyla yerine getiremeyeceğini düşünen bazı sahabiler hadis rivayetine çok ihtiyaç olmadıkça yanaşmamışlardır.

Yani, sahabilerden bazılarının az rivayette bulunması, Sünneti değersiz görmelerinden kaynaklanmaz. Yine rivayetten geri durmaları, Nebi'ye (sav) kesin bir yalan isnad edecek kişiler olmalarından da değildir. Onlar, "Acaba doğru duymuş olabilir miyim, acaba doğru anlamış olabilir miyim, acaba Allah Resûlü (sav) bu kelimelerle mi söylediklerini ifade etti? Benden daha iyi hatırlayanlar vardır belki." diye düşünmüş/endişelenmiş ve alanında uzman sahabilerin gerisinde durmayı tercih etmişlerdir. İhtiyaç olduğunda

1. Buhari, 1291; Müslim, 4

ve kendilerinden başka rivayet işini üstlenecek olmadığında ise terler içinde bildiklerini aktarmışlardır. Hâliyle bu sahabilerden rivayet, diğer sahabilere oranla daha az olmuştur.

Raşid Hilafet Devri'nde hadis rivayetine dair alınan bazı kararların da bunda etkisi olmuştur. Alınan kararlarla hadis rivayetinde titizlik artmıştır. Bu kararlar kuşkusuz Allah Resûlü'nün (sav) Sünnetini koruma altına almak ve raviden kaynaklı olası hatalardan korumak içindi. Böyle olunca rivayette hata yapabileceğini düşünen sahabiler, rivayeti daha ehil sahabilere bırakmışlardır. Bu açıdan düşündüğümüzde bazı sahabilerden rivayet, diğer sahabilere oranla daha az olmuştur.

Örneğin, Ömer (ra) hadise bir şey katmak veya ondan bir şey eksiltmekten korktuğu için rivayette bulunmaktan çekinmiş, bir defasında kendisine sorulduğunda daha iyi bilen birine yönlendirmiştir.[2] Ebû Bekir (ra) ise aynı endişelerle Allah Resûlü'nün (sav) hadislerini yazdığı bir kitapçığı vefatına yakın yakmıştır.[3] Yine Sa'd ibni Ebî Vakkâs,[4] İmrân ibni Husayn,[5] Zeyd ibni Erkam,[6] Suheyb Er-Rûmî,[7] ve Zubeyr ibni Avvâm[8] da (r.anhum) bu endişelerle hadis rivayetinden geri duran sahabilerdendir.

c. Mülazemet Yoğunluğu

"Çeşitli sebeplerle Peygamber'e (sav) olan yakınlıkları sebebiyle muksirunun gece gündüz, devamlı surette onunla birlikte olma imkanına sahip olan kimseler oldukları görülmektedir. Ebu Hureyre (ra), Suffe ashabındandır. Aişe (r.anha), Peygamberimizin hanımı, Abdullah ibni Abbas (ra) yeğeni ve Abdullah ibni Ömer (ra) de onun kayınbiraderi olmaları hasebiyle Peygamber'in (sav) evine rahatça gidip gelme imkanına sahiptiler. Enes ibni Malik (ra) ve Cabir ibni Abdullah (ra) da aynı şekilde Resulullah'ın (sav) hizmetinde her zaman onunla beraber olan kimselerdir. Dolayısıyla bu sahabilerin Peygamber'in söz ve hallerine diğer sahabilerden daha çok vakıf oldukları söylenebilir."[9]

"Sahabeden bazıları hayatları boyunca Peygamber'in (sav) meclisine fazlaca devam etme imkânı bulamamışlar, hatta bazıları onunla ancak birkaç kez görüşebilmiştir. Bu sınırlı katılım ve görüşmelerde dinledikleri hadislerin miktarı diğerlerine göre çok az olmuş; böylelikle onlardan gelen hadis sayısı da oldukça düşük olmuştur."[10]

Talha ibni Ubeydullah'ın (ra) Ebû Hureyre (ra) hakkında söyledikleri bunu net bir şekilde göstermektedir. Ebu'l Yusr ibni Amir şöyle anlatır:

2. bk. Sahabe Dönemi Hadis Rivayetinde Tesebbüt, İklal ve İksar, s. 136
3. bk. age. s. 136
4. bk. Et-Tabakâtu'l Kubrâ, 3/144
5. bk. Mecmeu'z Zevâid, 608
6. bk. İbni Mace, 25
7. bk. Mustedrek, 5711
8. bk. Buhari, 107
9. Sahabe Dönemi Hadis Rivayetinde Tesebbüt, İklal ve İksar, s. 128-129
10. age. s. 137

Sahabilerden bazılarının az rivayette bulunması, Sünneti değersiz görmelerinden kaynaklanmaz.

"Ben, Talha ibni Ubeydullah'ın yanında idim. O esnada adamın biri gelip ona şöyle dedi: 'Ey Ebû Muhammed! Vallahi bilemiyoruz. Şu Yemenli (Ebû Hureyre), Resûlullah'ı sizden daha mı iyi biliyor, yoksa duymadığı şeyleri mi Resûlullah'a isnad ediyor veya Resûlullah'ın söylemediklerini mi söylüyor?' Talha, o adama şöyle cevap verdi: 'Vallahi bizim duymadıklarımızı onun Resûlullah'tan duyduğunu, bizim bilmediklerimizi onun bildiğini bilmekteyiz. Çünkü biz zengin bir kavimdik. Bizim evlerimiz ve ayalimiz vardı. Gündüzün iki ucunda, yani sabah ve akşam Resûlullah'a gelir, sonra evlerimize dönerdik. Ama Ebû Hureyre yoksul bir kimseydi. Mal ve ailesi yoktu, o hep Resûlullah'ın yanında bulunuyordu. Resûlullah'la beraber dolaşırdı. Böyle olunca bizim bilmediğimizi Ebû Hureyre'nin bildiği, bizim duymadığımızı Ebu Hureyre'nin duyduğu hususunda şüphemiz kalmamaktadır.' "[11]

d. Fitne Olaylarının Etkisi

Osmân'ın (ra) vefatıyla birlikte sahabe arasında bazı fitneler yaşandı. Bazı sahabiler tarafsız kaldılar. Bazıları ikiye bölünerek ihtilaf ettiler. Fitnelerle birlikte bazı bidat taifeleri ve zındıklar da zuhur etmeye başladı. Buna binaen;

– Bazı zındıklar -Rafizîler gibi- Ehl-i Beyt taraftarlığı yapmışlar ve bununla kalmayıp onlar adına hadis uydurmaya da başlamışlardır. Bu çok artınca muhaddisler, Ehl-i Beyt'e dayandırılan rivayetlere temkinli ve mesafeli davranmak mecburiyetinde kalmışlardır. Hâliyle Ehl-i Beyt'ten rivayet az olmuştur.

– Siyasi olaylara karışan sahabilerden rivayet, sadece rivayet etmek demek olmuyordu. O dönemin siyasi havasıyla beraber düşündüğümüzde bu sahabilerden rivayet, dikkatlerin raviye çevrilmesine de neden oluyordu. Hâliyle raviler mevcut siyasi gerginlikte zarar görmeyecekleri isnad tercihleri yapmışlardır. Böyle olunca da siyasi olaylara karışmış önemli isimlerden rivayet beklenenden az olmuştur.

Örneğin Allah Resûl'üne (sav) olan yakınlığına, sahabenin âlimlerinden olmasına, halife oluncaya kadar ilmî faaliyetlerde bulunmasına rağmen Alî'den (ra) beş yüz rivayetin gelmiş olmasının sebeplerinden biri bu durumla açıklanabilir.

Yine, sahabenin âlimlerinden olan Abdullah ibni Zubeyr'den (ra) otuz üç hadis aktarılmıştır. Peygamber'den,

11. El-Bidâye ve'n Nihâye, 8/188; Mustedrek, 6172

babasından, annesinden, dedesi Ebû Bekir ile teyzesi Âişe'den, Ömer ve Osmân (r.anhum) gibi büyük sahabilerden rivayette bulunmuştur. Rivayet sayısının az olmasına, kumandanlık ve Mekke'de on sene süren halifelik işlerinin yanında siyasi havanın da etkisi olabilir. Çünkü çok daha az süren hilafetine ve iç karışıklıklarla meşguliyetine rağmen Ebû Bekir'den (ra) bile yüz kırk iki hadis rivayet edilmiştir. Babası Zubeyr ibni Avvam'dan (ra) bile daha fazla rivayet gelmiştir (otuz sekiz rivayet), Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Konumuzu iki İslam âliminden nakillerle sonlandıralım:

İbni Sa'd (rh) şöyle der:

"Muhammed b. Ömer el-Eslemî diyor ki: Peygamber'in ileri gelen Sahâbîlerinden aktarılan hadîs sayısı fazla değildir. Çünkü onlar bilgilerine gereksinim duyulmadan önce ölmüşlerdir. Ömer ile Ali'den daha çok hadîs rivâyet edilmesine gelince, onlar halife oldular, kendilerine sorular yöneltildi, halk arasında hüküm verdiler. Gerçekte, Peygamber'in (sav) bütün Ashâb'ı kendilerine uyulacak önder durumundaydılar. Onların yaptıkları işler ve sorulan sorulara verdikleri yanıtlar muhafaza edilmiştir. Onlar hadîsleri duymuşlar ve duyduklarını başkalarına bildirmişlerdir.

Peygamber'in ileri gelen Sahâbîlerinden aktarılan hadîsler, diğer Sahâbîlere göre daha azdır. Mesela, Ebu Bekir, Osman, Talha, Zübeyr, Sa'd b. Ebi Vakkas, Abdurrahman b. Avf, Ebu Ubeyde b. el-Cerrâh, Saîd b. Zeyd b. Amr b. Nufeyl, Ubey b. Ka'b, Sa'd b. Ubade, Ubade b. es-Samit, Üseyd b. Hudayr, Muaz b. Cebel ve benzerleri bu durumdadır. Bunlardan gelen hadîsler, genç Sahâbîlerden gelen hadîsler kadar çok değildir.

Câbir b. Abdillah, Ebu Saîd el-Hudrî, Ebu Hüreyre, Abdullah b. Ömer b. el-Hattâb, Abdullah b. Amr b. el-Âs, İbn Abbâs, Râfi' b. Hadîc, Enes, Bera b. Âzib ve benzeri genç Sahâbîler onlardan daha çok hadîs aktarmışlardır. Çünkü onlar insanlar arasında uzun süre yaşamışlar, insanlar kendilerine hadîs sormuşlardır. Oysa birçok Sahâbî, Peygamber'in (sav) vefatından önce ve sonra ilminden istifade edilemeden ölüp gitmiş ve ilminden geriye hiçbir şey kalmamıştır. Zaten Ashâb çok olduğu için bunlara pek de ihtiyaç duyulmamıştır.

Bazı Sahâbîler de vardır ki, Peygamber'den hiçbir hadîs aktarmamışlardır. Oysa belki aktaranlardan daha fazla Peygamber'in sohbetinde bulunmuş, onun toplantılarına katılmış ve onu dinlemişlerdi. Fakat onların hiç hadîs aktarmamalarının nedeni bize göre şunlar olabilir: Hadîs aktarımından çekinmeleri; Ashâb'ın çokluğu nedeniyle kendilerine gereksinim kalmaması; ibadetle meşgul olmaları ve Allah yolunda savaşlara katılarak şehid düşmeleri ve neticede Peygamber'den hiçbir rivâyetinin elde edilememesi."[12]

12. İbn Sa'd, Tabakat, 2/376-377 (Muhammed Ebu Zehv, Hadîs ve Hadîsçiler kitabından naklen)

İbni Hacer (rh) şöyle der:

"Zübeyr çok hadis rivayet ederek farkında olmaksızın hataya düşmekten korkmuştur. Zübeyr ve diğer bazı sahabîler çok hadis rivayet etmekten geri durmuşlardır. Çok hadis rivayet eden sahabîlere gelince, bu durum onların hadis ezberleme konusunda kendilerine güvendiklerine yahut uzun süre yaşamaları sebebiyle bilgilerine ihtiyaç duyulduğuna, kendilerine soru sorulduğunda bunu saklamalarının mümkün olmamasına yorulur."[13]

"Enes de yukarıda geçtiği gibi Zübeyr'in korktuğundan korkmuştur. Onların az hadis rivayet etmesi, hataya düşmekten kaçınmak içindir. Bununla birlikte Enes çok hadis rivayet eden sahabîlerdendir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz üzere o uzun süre yaşamış, onun bilgisine ihtiyaç duyulmuş, o da bildiklerini saklamamıştır. Enes'in bu sözü ile rivayetler ettiği hadislerin sayısı dikkate alındığında şu da söylenebilir: Şayet bildiği hadislerin tümünü rivayet etseydi, mevcut rivayetlerinin birkaç katı olurdu."[14]

"Ebu Hureyre'nin rivayet ettiği hadislerin sayısı, Abdullah İbn Amr'ın rivayet ettiği hadislerin sayısından kat kat fazla olduğu halde Ebû Hureyre, Abdullah'ın kendisinden daha fazla hadis rivayet ettiğini söylemiştir. Bunun birkaç sebebi vardır:

a. Abdullah, rivayetten çok ibadetle meşgul olduğundan kendisinden az hadis rivayet edilmiştir.

b. Fetihlerden sonra Abdullah'ın çoğunlukla kaldığı şehirler Mısır ve Tâif idi. Oysa ilim talep edenler Medine'nin aksine Mısır ve Taife çokça yolculuk yapmıyorlardı. Ebu Hureyre ise ölünceye kadar Medine'de fetva verme ve hadis rivayet etme ile uğraşmıştır. Bu, Ebu Hureyre'den hadis rivayet edenlerin çokluğundan da anlaşılmaktadır. Buhari, tabiînden sekizyüz kişinin ondan hadis rivayet ettiğini söylemiştir. Bu, başkası için söz konusu olmamıştır.

c. Yakında zikredeceğimiz üzere Nebi (sav), kendisinden işittiği hadisleri unutmaması için Ebu Hureyre'ye dua etmişti.

d. Abdullah Şam'da ehl-i kitabın kitaplarından bir deve yükü kitap elde etmişti. Bunlara bakar ve bunlar hakkında konuşurdu. Bu sebeple tabiun imamlarının pek çoğu ondan hadis almaktan çekinmişlerdir."[15]

* * *

Bir sonraki yazımızda buluşmak duası ile...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

13. Fethu'l Bârî, 1/201, 107 No.lu hadis şerhi
14. age. 1/201, 108 No.lu hadis şerhi
15. age. 1/207, 113 No.lu hadis şerhi

AKRABAYA İYİLİKTE BULUN

Emre ACAR

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Dinimiz İslam'ın önemsediği akrabalık haklarına toplum olarak layıkıyla hassasiyet göstermiyoruz. "Kızını oğluma vermedi. Düğünüme gelmedi. Bize küfretti, hakaret etti. Oğlumu dövdüler. Bizden şikâyetçi oldular..." gibi incir çekirdeğini doldurmayan nefsî gerekçelerle atalarımızdan süregelen kavgaları, küslükleri devam ettiriyoruz. Toplum olarak çoğumuz amca, teyze, hala ve onların çocuklarıyla konuşmuyor, mesafeli duruyoruz.

Aynı şekilde Müslimler de bundan etkilenmiş durumdalar. İslam'la tanıştıktan sonra geçmişte olan nefsî kavgasına, "Müşriklere bera ahkâmı uyguluyorum." düşüncesiyle daha güçlü bir dayanak bularak akrabalık bağlarını kesiyor.

Evet, gerekçemiz ne olursa olsun akrabalarımıza karşı bu davranışımıza İslam nasıl bakıyor? Kitabımız Kur'ân'da Rabbimiz (cc), akrabaya nasıl davranmamızı emrediyor? Resûlullah (sav), akrabalık bağları konusunda nasıl hareket etmiş ve ümmetine ne tavsiye etmiş? Akrabalık bağlarını kesenlere karşı nasıl bir ceza biçilmiş?

Doğruya isabet etmek için bu soruların cevabını almalı ve akrabaya karşı da o şekilde muamele etmeliyiz. Kur'ân ve Sünnet çerçevesinde akrabalık bağları konusunu ele aldığımızda maddeler hâlinde şunları yazabiliriz:

• Allah (cc) ve anne baba haklarından sonra en önemli hak akraba hakkıdır.

"(Hatırlayın!) Hani biz İsrâîloğullarından: 'Yalnızca Allah'a ibadet edin, anne babaya, **yakın akrabaya,** yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz."[1]

• Akrabalık bağlarını korumak, onlara iyilikte bulunmak Allah'a (cc) ve Ahiret Günü'ne imanın bir gereğidir. Akrabalık bağı imanı kuvvetlendiren bir ameldir.

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden kimse akrabasına iyilik etsin."[2]

1. 2/Bakara, 83
2. Buhari, 6138; Müslim, 47

Akrabalık bağlarını kesmek günahtır, hak ihlalidir, Rabbimizin emrine münafi bir davranıştır. Hem dünyada hem de ahirette cezası vardır. Müslim müşrik, haklı haksız, ahlaklı ahlaksız, cimri cömert gibi hiçbir ayrıma gitmeden bütün akrabalara iyilikte bulunarak onların ihtiyaçlarında yardımcı olmak, sıkıntılarını gidererek akrabalık bağını korumak; bizler için bir tercih değil, zorunluluk ve sorumluluktur.

• Akrabaya iyilikle muamele etmek, onlarla malımızı mülkümüzü paylaşmak Rabbimizin (cc) emirlerinden bir emirdir.

"Şüphesiz ki Allah, adaleti, iyiliği, yakın akrabaya vermeyi emreder. Fuhşiyatı, münkeri ve (başkalarının hakkını çiğneyecek) taşkınlığı yasaklar. Düşünüp hatırlayasınız diye size öğüt verir."[3]

"Yakın akrabaya, miskine/ihtiyaç sahibi yoksula, yolda kalmışa hakkını ver, malı saçıp savurma."[4]

• Akrabalığımızın, tebliğ yapmak da dâhil pek çok noktada öncelenmesi gerekir.

"(Ey Muhammed) Yakın akrabaların olan aşiretini uyararak (işe başla)."[5]

"Harcamaya kendinden başla. Artanı çoluk çocuğuna sarf et. Ailenden bir şey artarsa bunu da yakınlarına harca. Bunlardan arta kalanı da sağındaki solundaki komşulara ver."[6]

• Akrabalık bağını koparmak, küfür ve nifakla kalbini öldürmüş insanların ahlakıdır.

"Sizden beklenen/umulan (İslam'dan) yüz çevirdiğinizde, yeryüzünde bozgunculuk yapmanız ve akrabalık bağlarını koparmanız değil midir?"[7]

• Akrabalık bağını muhafaza etmek kişiyi cennete götürür, cehennemden uzaklaştırır. Aksi durumda ise amellerin kabulüne zarar verir.

Ebû Eyyûb El-Ensârî (ra) şöyle anlatır:

"Peygamber yolculuk yaparken karşısına bir bedevi çıktı, 'Beni cennete götürecek, cehennemden de uzaklaştıracak bir amel söyle.' dedi. Allah Resûlü de (sav), 'Allah'a ibadet eder, O'na hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Namazı kılar, zekâtı verir ve akrabanın hak ve hukuklarını yerine getirir, onlara iyilikte bulunursun.' buyurdu."[8]

"Akrabasıyla ilgisini kesen kimse cennete giremez."[9]

"Her cuma gecesi insanoğlunun amelleri Allah'a arz olunur. Fakat akrabasıyla alakasını kesen kimsenin amelleri kabul edilmez."[10]

• Akrabalık bağını korumak, iyilikte bulunmak kişiyi tevbeye muvaffak kılar.

"Bir kişi Allah Resûlü'ne (sav) gelerek, 'Ben büyük bir günah işledim, buna tevbe imkânım var mı?' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Annen hayatta mı?' diye sordu.

O, 'Hayır.' dedi.

Allah Resûlü (sav), 'Peki, teyzen var mı?' dedi.

Sahabe, 'Evet, var.' deyince Allah Resûlü (sav), 'Öyleyse ona iyilikte bulun. Teyze, anne makamındadır.' buyurdu."[11]

Yukarıdaki maddelerden de anlamaktayız ki akrabalık bağlarını kesmek günahtır, hak ihlalidir, Rabbimizin emrine münafi bir davranıştır. Hem dünyada hem de ahirette cezası vardır. Müslim müşrik, haklı haksız, ahlaklı ahlaksız, cimri cömert gibi hiçbir ayrıma gitmeden bütün akrabalara iyilikte bulunarak onların ihtiyaçlarında yardımcı olmak, sıkıntılarını gidererek akrabalık bağını korumak; bizler için bir tercih değil, zorunluluk ve sorumluluktur.

Neden Akrabalık Bağlarını Kesmemeliyiz?

Aziz Kardeşim,

Atalarımızdan süregelen kavgaları bir kenara bırakıp Rabbimizin (cc) akraba ahkâmında isteğini önemsemek ve yerine getirmek için hikmetini de bilmek gerekir. Zira insan, kalbi mutmain olmadan amel edemez. Bu hikmetlere dair şunları zikredebiliriz:

• Dinimiz İslam'ın emir ve nehiyleriyle koruduğu alanlardan biri de neseptir. Nesepsizlik toplumu ifsad eder. Nikâh akdiyle bireyler, aileler, sülaleler ifsada karşı koruma altına alınmıştır.

Akraba hukuku da nesebin en önemli parçalarındandır. Akraba ilişkilerinin muhafaza edilmesi nesebin de muhafaza edilmesidir. Bu nedenle Rabbimiz (cc), anayasamız ve rehberimiz Kur'ân-ı Kerim'de akraba hukukuna çok fazla yer vermiştir.

• Akraba hukuku, insanın maddi ve manevi zayıflığına karşı korunaklı bir kalkandır, güçtür. Dışarıdan gelebilecek zararları akrabalarla bir araya gelerek kuvvet oluşturup defedebiliriz. Manevi olarak yaşanılan bunalımlarda akraba desteğiyle ayakta durabiliriz. Diğer insanların destekleri süreli/kısıtlı olacaktır. Aksi durumda ise zayıflıkla baş başa kaldığımızda maddi ve manevi olarak fitneye düşebiliriz. Ki bu da bizler için büyük bir tehlikedir.

• Akrabalık bağları kuvvetli olan ailelerde cemaatsel ahlak hâkim olur. Bu da bireylerin olgun ve faydalı bir şekilde yetişmesini sağlar. İslam'ın da bize öğretmek istediği emîr/komutan eşliğinde ümmet/cemaat olma bilincini kazanmamıza yardım olur.

Değerli Kardeşim,

Bu yazılanlardan sonra, "Biz hep iyilik yapıyoruz, fakat akrabalarımız iyiliğimizin kıymetini bilmiyorlar. Onlar her fırsatta bizlere zarar veriyorlar. İyilik yapmamız boşa gittiği gibi bir de suistimal ediliyoruz. Buna rağmen hâlen akrabalık bağını devam ettirecek miyiz, iyilikte bulunacak mıyız?" diye yakındığını tahmin ediyorum.

3. 16/Nahl, 90
4. 17/İsrâ, 26
5. 26/Şuarâ, 214
6. Müslim, 997
7. 47/Muhammed, 22
8. Buhari, 1396
9. Buhari, 5984; Müslim, 2556
10. Ahmed, 10272
11. Ebu Davud, 2278

Evet, aynen dediğin gibidir. Allah Resûlü de (sav) bizlere bu şekilde tavsiyede bulunmaktadır:

"Akrabasının yaptığı iyiliğe aynısıyla karşılık veren, onları koruyup gözetmiş sayılmaz. Akrabayı koruyup gözeten kişi, kendisiyle alakayı kestikleri zaman bile onlara iyilik etmeye devam edendir."[12]

Akrabalar arsındaki dayanışmaya, iyilikte bulunmaya dair Allah Resûlü'nün (sav) hayatından bir örnek vermek istiyorum:

"Mekke'de şiddetli bir kıtlık ve açlık baş göstermişti. Allah Resûlü'nün amcası Ebû Tâlib'in maddî durumu zayıf, aile efradı ise hayli kalabalıktı. Bu sebeple sıkıntı içindeydi. Allah Resûlü (sav) diğer amcası Abbâs'a gidip, 'Amcacığım! Biliyorsun ki kardeşin Ebû Tâlib'in ailesi çok kalabalık. İnsanlar kıtlık ve açlığa maruz kalmış, kıvranıp duruyorlar. Haydi, Ebû Tâlib'in yanına gidelim ve kendisiyle konuşalım. Oğullarından birini ben yanıma alayım, birini de sen al! Böylece onun yükünü biraz hafifletmiş oluruz!' dedi.

Peygamber Efendimiz çocukluğunda kendisine kol kanat geren amcasına yardımcı olarak aynı zamanda bir vefakârlık misali de sergilemiş oluyordu.

Abbâs, bu âlicenap teklifi kabul etti ve beraberce Ebû Tâlib'in yanına vardılar:

'İnsanlar, içine düştükleri şu kıtlıktan kurtuluncaya kadar, evlâtlarından bazılarını yanımıza alıp bakmak suretiyle yükünü hafifletmeyi arzu ediyoruz.' dediler. Ebû Tâlib, 'Akîl'i bana bırakınız, diğerlerinden istediğinizi alabilirsiniz!' dedi.

Bunun üzerine Allah Resûlü, Alî'yi, amcası Abbâs da Ca'fer'i aldı. Efendimize peygamberlik lütfedilinceye kadar Alî, onun yanında yetişti. Ca'fer de Müslüman oluncaya ve bakıma ihtiyaç duymayıncaya kadar Abbâs'ın yanında kaldı."[13]

Rabbim bizleri akrabalık haklarını gözeten, akrabalarına iyilikle muamele eden kullarından kılsın. Ataların nefsî kavgalarına karşı bizleri korusun. Allahumme âmin.

Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

12. Buhari, 5991
13. Siretu İbni Hişâm, 1/264

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN

KONUŞMAK

Hayır; iman ve imanın içerdiği bireysel ve toplumsal, maddi ve manevi bütün güzelliklerdir. Hayır konuşmak ise insana ve topluma, dünya ve ahirette yarar sağlayacak her türlü güzelliği konuşmaktır.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden ya hayır söylesin ya sussun. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden komşusuna eziyet etmesin. Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman eden, misafirine ikram etsin!"[1]

Allah'ın adıyla,

İnsanın en temel özelliklerinden ve aynı zamanda ihtiyaçlarından biri, konuşmaktır. Konuşarak sevincimizi, hüznümüzü, umudumuzu, derdimizi paylaşır; ihtiyaçlarımızı konuşarak gideririz. Ayrıca kendi iradi/bilinçli eylemlerimiz arasında en fazla meşgul olduğumuz ve bize en kolay gelen eylem de konuşmaktır. Bu yönüyle düşündüğümüzde konuşmak, aynı zamanda İlahi bir ikramdır. Allah'ın (cc) bizlere verdiği nimetlerdendir. Konuşamıyor ve el işaretleriyle anlaşıyor olsaydık ne kadar zorlanırdık! Konuşamayan insanlarla karşılaştığımızda yaşadıkları zorluğu görebiliyoruz. Konuşmanın sadece kendisi değil, insanın konuşurken sesini farklı tonlar ve tınılarda kullanabiliyor olması da ayrıca bir nimettir. Sözümüzün içerisinde duygumuzu ifade eden tek bir kelime olmasa bile sesimize verdiğimiz tonlamalar, vurgular duygularımızı ifade etmemiz için yeterli oluyor. Aynı durum hayvanlar için söz konusu değildir. Bunu şunun için söylüyoruz: Allah'ın (cc) insanı kendisiyle donattığı konuşma/kelam özelliği sıradan bir ikramdan çok daha ötesidir. Rahmân Suresi'nin girişine "İnsana beyanı öğretti." buyruğu da insana verilmiş bu İlahi vergiyi tekrar hatırlatır. Bizlere bu güzel nimeti veren Allah'a (cc) şükrümüzü sunuyor, en güzel hamdlerle zatını övüyoruz.

Buraya kadar yazdıklarımız, aslında yazacağımız konular hakkında hepimize fikir vermiştir. Konuşmak İlahi bir bağış ise bu eyleme ilişkin İlahi sınırlar da gözetilmelidir. Bu konuda özel bir uyarı ve nas bize ulaşmasa bile biz, Allah'ın (cc) bize verdiği nimeti onun istediği şekil ve yerde kullanmamız gerektiğini biliriz. Konuşmalarımız sınırsız, özgür, ölçüsüz olamaz. El-Vehhâb olan, söz ve konuşmayı bir nimet olarak bize karşılıksız veren Allah'ın istediği sınırlar içerisinde özgür olabiliriz. Peygamberimiz (sav) hadisinde bu durumu bir cümleyle formüle etti: "Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman

1. Buhari 6475; Müslim 47

eden ya hayır konuşsun ya da sussun." Teslim olanların konuşma özgürlük alanı "hayır" ile sınırlıdır.

Hayır konuşmanın gerekliliği hadis-i şerifte "Allah'a ve Ahiret Günü'ne" olan imanımıza bağlandı. Bu kısmı yazının sonunda inceleyelim, şimdi öncelikle hayır konuşmak konusunu anlamaya gayret edelim.

Hayır Konuşmak Ne Demektir?

Allah Resûlü (sav) konuşmalarımız için ölçü olarak hayır konuşmak ifadesini kullanıyor. Hayrı konuşmak ve hayır olmayan sözlerden uzak durmak, hayrı bilip tanımakla mümkündür. Yabancısı olduğumuz bir şeyi arzu etmek veya ondan sakınmak başka şekilde mümkün değildir. Kur'ân-ı Kerim'de hayır kelimesine ilişkin öğrendiğimiz bazı anlamlara göz atalım:

Evvela hayır kelimesinin anlamı kök itibarıyla kendisine meyledilen, yönelinen şeydir.[2] Şer'i olarak güzel söz ve bağışlama;[3] hikmetli davranış;[4] Allah'ın (cc) iyi kulları için hazırladığı ikramlar;[5] sadakaya, iyiliğe ve insanların arasını düzeltmeye teşvik;[6] karı kocanın arasını düzeltmek;[7] iman etmek;[8] ahirete rağbet etmek[9] gibi pek çok anlamlarda kullanılır.

Hayrın Kur'ân'daki kullanımı burada verdiğimiz örneklerle sınırlı değildir. Amacımız hayrın şer'i ölçüsünü bilmektir ve bu örnekler bu amaç için yeterlidir. Zikrettiğimiz manalardan hareketle diyebiliriz ki hayır; iman ve imanın içerdiği bireysel ve toplumsal, maddi ve manevi bütün güzelliklerdir. Hayır konuşmak ise insana ve topluma dünya ve ahirette yarar sağlayacak her türlü güzelliği konuşmaktır. İsrâîloğullarına emirlerini sıralayan Rabbimiz (cc) güzel konuşmak meselesine vurgu yapar, ki güzel konuşmak hayır konuşmaktır:

"(Hatırlayın!) Hani biz İsrailoğullarından: 'Yalnızca Allah'a ibadet edin, anne babaya, yakın akrabaya, yetimlere ve miskinlere/ihtiyaç sahibi yoksullara iyilik yapın. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin.' diye söz almıştık. Sonra pek azınız hariç (büyük çoğunluğunuz) sözünüzden döndünüz ve hâlâ yüz çevirmeye devam etmektesiniz."[10]

Hayır Konuşmanın Faydaları

İman ehli hayır konuşur/konuşmalıdır.

Açıklamaya çalıştığımız hadiste Nebi (sav) hayır konuşmak ile Allah'a (cc) ve ahirete iman arasında direkt bir ilişki kurmuştur. Böylece hayır konuşmanın imani bir gereklilik olduğunu söylemiştir. Buradan hareketle şunu söyleyebiliriz: Hayra ilişkin bazı sözler vardır ki bunu söylemek vaciptir, iman eden kimsenin Allah'tan (cc) başka ilah olmadığını söylemesi gibi. Bunu bir özrü olmadan telaffuz etmeyen kimsenin, bu söz ağzından çıkıncaya kadar imanı makbul değildir. Bunun dışında iyiliği emretmek, kötülüğü yasaklamak, nasihat istendiği vakit nasihat etmek, hakkı ve sabrı tavsiye etmek vaciptir. Bu sorumluluğunu yerine getirmeyen ve tamamen terk eden insan büyük bir günahla Allah'a (cc) isyan etmiştir. Bir de müstehap olan, İslam'ın teşvik ettiği güzel söz ve davranışlar vardır. Bunları konuşmak, anlatmak ve tavsiye etmek de güzel amellerdendir, müstehaptır.

Hayır konuşmak toplumsal sorunların çözümünde ve günahların yaygınlaşmasının engellenmesinde önemli bir rol oynar.

Bunun açık delili şu ayettir:

"Sadakayı, iyiliği ve insanların arasını düzeltmeyi teşvik etmeleri dışında, aralarında yaptıkları fısıldaşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim de bu (iyiliğe teşvik işini) Allah'ın rızasını elde etmek için yaparsa, ona büyük bir ecir vereceğiz."[11]

Ayette sadaka, iyilik ve insanların arasının düzeltilmesine yönelik teşvik bir hayır olarak isimlendirilir ve insanların gizli konuşmalarının çoğunda hayır olmadığı belirtilir. Dikkat edilirse burada hayır olarak nitelenen davranışların her birisinin toplumsal faydaları söz konusudur. Sadaka ihtiyaç sahiplerinin ihtiyacını giderirken diğer taraftan dünyevi imkân olarak farklı sınıflar arasında ülfet ve muhabbet oluşturur ve toplumu kaynaştırır. İyilik sadakadan çok daha genel bir kavramdır, ki iyiliğin toplumsal olduğunu izah etmeye ihtiyaç yoktur. İnsanların arasını ıslah etmenin toplumsal faydası da açıktır.

İnsan konuştuklarının toplamıdır.

Çoğunlukla insanın konuştuğu, gündemine aldığı meseleler kalpten haber verir. Hayır konuşan, kalbinde hayır besliyordur ve bu hayır dilinden dökülmeye başlar. Bunun tam aksi etkinin olması da mümkündür; hayır konuşan, bir süre sonra kendisini hayra daha fazla yönelmiş, hayrı arzulayan bir insan olarak bulur. Kalpte bulunan marazlar dilde tekrar eden hayırlarla âdeta yıkanır. Zira ahlak ilminin en temel esaslarından biri de zahir ile bâtın arasında bir ilişki ve bir bağlantı olduğudur. Kalp diğer organları tetikler, diğer organlar da kalbi tetikler. Bu söylediğimizi şu bağlamda düşünebilirsiniz: Sürekli insanların kusurlarını sözlerine meze yapan; her sözünde gıybete, su-i zanna, koğuculuğa, ispiyonculuğa bulaşan insanlar başkalarına faydalı olacak güzel ilişkiler tesis etmekten, sorunlara çözüm bulmaktan uzak olurlar. Daha önemlisi de kendi hatalarını görmez ve kendilerini ıslah etmeye fırsat ve imkân bulamazlar.

2. bk. Mu'cemu Mekâyîsi'l Luğa, 2/232, h-y-r maddesi
3. bk. 2/Bakara, 263
4. bk. 2/Bakara, 269
5. bk. Âl-i İmrân, 198
6. bk. 4/Nisâ, 114
7. bk. 4/Nisâ, 128
8. bk. 4/Nisâ, 170
9. bk. 6/En'âm, 32
10. 2/Bakara, 83
11. 4/Nisâ, 114

KISSADAN HİSSE

KUYUDAKİ EŞEK

Günlerden bir gün, köylerden birinde bir çiftçinin eşeği kör kuyuya düşer. Eşek saatlerce acı içinde kıvranır ve bağırır. Sesini duyan sahibi gelip baktığında zavallı eşeği kuyunun dibinde görür. Çaresiz çiftçi köylüleri yardıma çağırır. Köylüler kör kuyudaki eşeği kurtarmak için ne yapacaklarını düşünürler, ancak en sonunda onu kurtarmanın imkânsız olduğuna ve bunun için çalışmaya değmeyeceğine karar verirler. Tek çare, kuyuyu toprakla örtmektir. Herkes ellerine aldığı küreklerle etraftan kuyunun içine toprak atar. Zavallı hayvan, üzerine gelen toprakları her seferinde silkerek dibe döker. Bir süre sonra ise ayaklarının altına aldığı toprak sayesinde her seferinde biraz daha yükselir ve sonunda yukarıya kadar çıkar. Köylüler kuyudan dışarı çıkan eşeğe çok şaşırır.

İşte hayatımızda yaşadıklarımız da bazen bizim üzerimize yüklenir ve üzerimiz toz toprakla örtülüyormuş gibi olur.

Bunlarla baş etmenin tek yolu, yakınıp sızlanmak değil, düşünüp silkinmek ve kurtulmak için aydınlığa adım atmaktır.

Kör kuyuda olsak bile...

KÂRLI TİCARET SAHİBİ: SUHEYB İBNİ SİNÂN ER-RÛMÎ

Salim KANDEMİR

صُهَيْبُ بْنُ سِنَان Ebû Yahyâ Suheyb ibni Sinân ibni Mâlik Er-Rûmî

Geçtiğimiz sayıda Suheyb ibni Sinân'ın (ra) hicretinden bahsetmiştik. Bu yazımızda ise hayatının diğer yönlerinden bahsetmeye çalışacağız. Yine hayatından hayatımıza ibret köprüleri kurmaya devam ediyoruz.

Daima Beraber

Suheyb (ra) Medine'ye gelince Allah Resûlü (sav) onu Hâris ibni Samt (ra) ile kardeş yapmıştı. O, müşriklerden kurtulup Nebi'ye (sav) kavuştuğu ândan itibaren kendisinden hiç ayrılmamıştı. Zorlukta ve kolaylıkta daima onunla beraberdi. Birlikte tüm savaşlara katılmıştı. Allah Resûlü'ne (sav) kalkan olmuş, kendi ile düşman arasında hiç bırakmamıştı.

Huzeyme ibni Sâbit'ten (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb, Allah Resûlü (sav) ile birlikte Bedir, Uhud, Hendek ve diğer tüm savaşlara katıldı."[1]

Suheyb ibni Sinân'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'nü (sav) düşman ile tek olarak hiç bırakmadım. Mutlaka ya sağında ya önünde ya da solunda durdum."[2]

Suheyb ibni Sinân'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav) bir yerde bulunmuşsa orada mutlaka ben de vardım, bir yerde biat almışsa orada mutlaka ben de vardım, bir seriyye çıkarmışsa orada mutlaka ben de vardım, bir gazaya çıkmışsa orada mutlaka ben de vardım. Allah Resûlü'nün (sav) hem ilk dönemlerinde hem son dönemlerinde katıldığı tüm bu savaşlarda mutlaka ya sağında ya solunda bulundum. Önlerinde bir tehlike hissetmişlerse mutlaka önlerinde yer aldım. Arkalarında bir tehlike hissetmişlerse mutlaka arkalarında yer aldım. Allah Resûlü (sav) vefat edinceye kadar onu asla düşman ile aramda bırakmadım."[3]

Suheyb'in (ra) hicretten sonraki yıllarını göz önünde bulundurduğumuzda büyük bir fedakârlıkta bulunduğunu görürüz. Çünkü hicretten sonraki dönemin çoğunda hep savaşlar olmuştur. Suheyb de tüm bu savaşlarda vardır.

Başarı çaba ister. Dünyada hoş bir sada bırakanlar mutlaka ömürlerinin çoğunu bu uğurda geçirmişlerdir. Günlerini, aylarını, yıllarını bu gayelerine harcamışlardır. Onlardan sonra gelen ve onların izlerini takip eden müminler de tıpkı onlar gibi ömürlerini davalarına adamalılar. Sadece tek bir yaşama sahip olunmuşsa bu yaşam en kıymetli yere sarf edilmelidir: Yaratılış gayesi uğruna. Başka bir şeye değil…

1. El-Mustedrek, 5698
2. El-Mustedrek, 5702
3. El-İsâbe fî Temyîzi's Sahâbe, İbnu Hacer El-Askalânî, Dâru'l Kutubi'l İlmiyye, 3/366

Demek ki o ömrünün baharını at sırtında, savaş meydanlarında geçirmiştir.

Başarı çaba ister. Dünyada hoş bir sada bırakanlar mutlaka ömürlerinin çoğunu bu uğurda geçirmişlerdir. Günlerini, aylarını, yıllarını bu gayelerine harcamışlardır. Onlardan sonra gelen ve onların izlerini takip eden müminler de tıpkı onlar gibi ömürlerini davalarına adamalılar. Sadece tek bir yaşama sahip olunmuşsa bu yaşam en kıymetli yere sarf edilmelidir: Yaratılış gayesi uğruna. Başka bir şeye değil...

Özellikle Suheyb (ra) gibi gençlerimiz şunu asla unutmamalı; ekran başında, vitrin karşısında, boş işler peşinde hiçbir yere gelemeyiz. Var olan din ve değerleri yok etme girişimine seyirci kalamayız. Bir savaşım başlatmalı ve gençliğimizi bu yola adamalıyız. Başarıya erişmemiz ancak böyle mümkün olacaktır. Başarı yalnız Allah'tandır...

Ona (sav) Dair Hassasiyeti

Suheyb (ra) Allah Resûlü (sav) vefat edene kadar yanından ayrılmadı. Nebi (sav) ile en uzun birlikteliği olan sahabilerdendi. Dolayısıyla ondan en çok hadis işitenlerden biriydi. Buna rağmen ondan çok az hadis rivayet etti. Ondan gelen sadece yaklaşık otuz hadis biliyoruz.[4] Çok az hadis rivayet etmesinin sebebi Allah Resûlü (sav) adına söz söyleme konusundaki hassasiyetiydi. Allah Resûlü (sav) adına yanlış bir şey söylemekten çok çekinirdi. Allah Resûlü'nün (sav) sîretini ve savaşlarını anlatmak ister, ama bire bir ağzından söz aktarmak istemezdi.

Suleymân ibni Ebû Abdullah'tan (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb bizlere şöyle derdi: 'Gelin size savaşlarımızı anlatayım, fakat Allah Resûlü (sav) şöyle buyurdu... demeye gelince olmaz!' "[5]

Yakınları, diğer sahabiler gibi daha fazla hadis aktarmasını istediklerinde bu işin ehemmiyetinden dolayı çekindiğini söylerdi.

Sayfî ibni Suheyb'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Babam Suheyb'e, 'Neden arkadaşların gibi sen de Allah Resûlü'nden (sav) hadis aktarmıyorsun?' dedim. O da bana, 'Ey Oğulcuğum! Onlar gibi ben de hadis duydum. Ancak beni hadis rivayet etmekten alıkoyan sebep Allah Resûlü'nden (sav) işittiğim şu hadistir: 'Kim benim adıma kasıtlı yalan söylerse Kıyamet Günü bir arpa tanesini bağlamakla mükellef tutulacak, ama bağlayamayacaktır.' ' "[6]

Suheyb (ra) burada kasıtlı yalan söz söyleyeceği için değil, kasıtsız yanlış söz söyleyeceği için hadis rivayet etmekten çekiniyor. Yoksa Suheyb'in (ra) Nebi (sav) adına yalan söylemesi zaten olacak iş değildir. Ancak o fark etmeden yanlış bir şey söylemekten dahi kaçınmıştır. İnsan, Suheyb ve diğer sahabilerdeki (r.anhum) bu tür hassasiyetleri okudukça onların hadis rivayetine ilişkin "Sahabenin hepsi adildir."[7] kaidesini daha iyi anlıyor.

Suheyb'in (ra) bu hassasiyeti Asr-ı Saadet'ten sonra her dönemde mumla aranır bir davranış olmuştur. Her asırda bazı insanlar ya batıl görüşlerine dayanak bulmak için ya zalim yöneticileri ve zulümlerini meşrulaştırmak için ya da daha fazla para kazanmak için hadis uydurmuşlardır. Kılıç zoruyla İslam'a girenler İslam'ı içeriden yıkmak amacıyla, bidatlere savrulanlar insanların daha çok ibadet etmesi amacıyla birçok yalan hadis rivayet etmişlerdir. Suheyb gibi bu konuya gereken ehemmiyeti veren imamlar onların yalanlarını ifşa ederek sünneti yalanlardan muhafaza etmişlerdir.

Günümüz fitne çağına geldiğimizde bu durumun çok farklı boyutlara ulaştığını görüyoruz. Hem sosyal medyada hem gerçek yaşamda insanlar çok kolay bir şekilde hadis diye olur olmaz sözler söyleyip paylaşabiliyorlar. Önce bir kişiden bir yalan uyduruluyor, sonra bu yalan binlerce kişiye duyuruluyor, sonra binlerce kişi tarafından gerçek zannedilip bu yalan üzerine itikat ve amel bina ediliyor. Subhanallah! Toplumda normal biri adına bile yalan yanlış bir şey söylemekten çekiniyorlar da Allah Resûlü (sav) adına yalan yanlış bir şey söylemekten çekinmiyorlar. Neden? Çünkü sosyal medyada telif var, gerçek hayatta yasa var. Herkesi müdafaa edecek bir otorite ve söylenen yalanın yaptırımı var. Ama bugün Allah Resûlü'nü (sav) müdafaa edecek bir otorite ve onun adına söylenen yalanın bir yaptırımı yok. Rabbimizden (cc) onu (sav) müdafaa edecek bir otoriteyi nasip etmesini şiddetle arzuluyoruz...

Bizleri teskin eden tek nokta ise Allah Resûlü (sav) adına yalan söyleyenlerin yaptıklarının karşılığını ahirette görecek olmalarıdır. Neyse ki hayat dünya hayatından ibaret değil. Ne mutlu ki ahiret hayatı var. Onun adına kasıtlı yalan söyleyenler bu dünyada ahiret azabını hazırlıyorlar. Ateşe karşı bu kadar cesur olmak inanılabilir gibi değil doğrusu.

"Kim bilerek benim adıma yalan söz söylerse ateşteki yerini hazırlasın."[8]

Müminler olarak biz de Suheyb'de (ra) gördüğümüz bu hassasiyetle hareket etmeliyiz. Allah (cc) adına ve Resûl (sav) adına konuşurken ve dinlerken çok hassas olmalıyız. Tam olarak bilmediğimiz ve doğruluğundan emin olmadığımız bir sözü asla söylememeli ve asla

4. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, Ez-Zehebî, Dâru'l Hadîs, 3/355
5. El-Mustedrek, 5711
6. El-Mustedrek, 5712. Bazı âlimler ravilerden Amr ibni Dînâr'dan dolayı hadisin zayıf olduğunu söylemişlerdir. Bazı âlimler ise aynı şekilde rivayet edip sükût etmişlerdir. Metinde geçen "Kıyamet Günü bir arpa tanesini bağlamakla mükellef tutulacak, ama bağlayamayacaktır." ifadesinin arpa tanelerinin birbirine bağlanması mümkün olmadığı gibi kişinin bağışlanması da mümkün olmayıp sürekli azap göreceği; gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şey kendisinden istendiğinde yapamadığı için nasıl zor bir duruma düşecekse Kıyamet Günü de öyle zor bir duruma düşeceği; sahibinin görmediği benzersiz azaplarla azap olunacağı manalarında olduğu söylenmiştir. (bk. Şerhu Sahîhi'l Buhârî, İbni Battâl, 9/554; El-İfsâh an Meânî's Sihâh, İbni Hubeyra, 3/197)
7. bk. Et-Temhîd, İbni Abdi'l Berr, Muessesetu'l Furkân, 13/585
8. Buhari, 1291; Müslim, 3

paylaşmamalıyız. Aksi takdirde biz de yalancılardan bir yalancı olma tehlikesiyle karşı karşıyayız.

Semûre ibni Cundeb'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Kim yalan olduğunu bildiği hadisi benden naklederse o da yalancılardandır."[9]

Âlimlerimizin söylediği, "Bu ilim dindir. Dininizi kimden aldığınıza dikkat ediniz!"[10] uyarısıyla hareket etmeliyiz. Dine dair konuşulurken genel ilkelere aykırı olduğunu hissettiğimiz her sözün mutlaka kaynağını sormalıyız. Âlimiyle ve avamıyla bu hassasiyetle hareket edildiği müddetçe din sahihliğini koruyacaktır.[11]

Suheyb ve Ömer

Suheyb (ra) Allah Resûlü'nden (sav) sonra da mücadelesini aynen sürdürmüştü. Allah Resûlü'nün (sav) halifesi Ebû Bekir (ra) ile birlikte birçok savaşa katılmış ve birçok görevde yer almıştı. Ebû Bekir'in (ra) vefatından sonra Ömer (ra) hilafete geçince onun yanında aynen savaşımına devam etmişti. Pek çok gazveye katılmış ve birçok görevde yer almıştı.

Bu esnada Ömer'in Suheyb'e ayrı bir muhabbeti olduğunu görüyoruz. Onu sevdiğini, şakalaştığını, nasihat ettiğini, hakkında güzel düşündüğünü okuyoruz. Öyle ki Suheyb'in faziletinden dolayı vefatından sonra cenaze namazını onun kıldırmasını ve Müslimlere namaz kıldırmasını vasiyet etmiştir. Onu kabre oğlu Abdullah'la indiren de Suheyb'dir.

Zeyd ibni Eslem'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer'le birlikte çıktım ve Suheyb, Âliye'deki bahçesindeyken yanına vardım. Ömer, Suheyb'i, 'Ey İnsanlar! Ey İnsanlar!' derken görünce, 'Babasız kalsın, şuna ne oluyor da insanları çağırıyor?' dedi. Ben de, 'O sadece ismi Yahnes olan kölesini çağırıyor, fakat dilindeki sorundan dolayı böyle diyor.' dedim.[12] Bunun üzerine Ömer ona dedi ki: 'Sende şu üç kusurun dışında ne kadar güzel özellikler var ey Suheyb! Onlar da olmasaydı kimseyi senden üstün tutmazdım. (Bunlar şunlardır: Soyunu) Araplara nispet ediyorsun, fakat dilinin yabancı olduğunu görüyorum. Sonra nebi ismi olan Ebû Yahyâ ismiyle künyeleniyorsun. Bir de malını israf ediyorsun.'

Bunun üzerine Suheyb Ömer'e dedi ki: 'Malımı israf etmeme gelince onu ancak hakkı olan yere harcıyorum. Ebû Yahyâ diye künyelenmeme gelince, Allah Resûlü (sav) beni Ebû Yahyâ diye künyeledi. Bu künyeyi asla bırakmam. Araplara mensubiyetime gelince Rumlar beni küçükken (esir) almışlardı. Bu yüzden onların dilini öğrendim. Ben (Arap kabilesi olan) Nemir ibni Kâsıt Kabilesi'nden biriyim. Şayet bir tezekten gelseydim yine de kendimi ona nispet ederdim.'

Ömer ibni Hattâb (ra) Suheyb'i çok sever ve hakkında güzel düşünürdü. Hatta (ölümüne sebep olan) yarayı alınca kendi cenaze namazını Suheyb'in kıldırmasını vasiyet etti. (Ömer vefat ettikten sonra da) şûra ehli kimin halife olacağına dair ittifak edene kadar üç gün boyunca Müslimlerin topluluğuna namaz kıldırdı."[13]

Sâlim'den şöyle rivayet edilmiştir:

"Ömer üç defa, 'Benim başıma gelen geldi. İnsanlara Suheyb namaz kıldırsın.' dedi. Sonra üçüncü günde (halife seçme) işini yoluna koydular."[14]

Saîd ibni Museyyeb'ten (rh) şöyle rivayet edilmiştir:

"Suheyb Bedir'e ve sonraki tüm savaşlara katıldı. Ömer yaralandığında Osmân halife tayin edilinceye kadar o insanlara namaz kıldırıyordu. Ömer'in cenaze namazını da yine o kıldırdı. Ömer için samimi bir arkadaş, sadık bir dosttu..."[15]

İnsan birlikte olduğu kimselerden etkilenir. Eğer birileriyle birlikte dinine hizmet ediyorsa onlara ayrı bir sevgi duyar. Semada onlar için oluşan sevgi onların kalplerine yansır. Zaten her kuş kendi emsaliyle uçarmış. Bu manada Ömer (ra) gibi hayırlı biri, Suheyb (ra) gibi hayırlı birine tabii ki muhabbet duyacaktır. Bu durum Suheyb'in Ömer'in yanındaki değerini ve dolayısıyla diğer müminlerin yanındaki kıymetini gösterir niteliktedir.

Vefatı

Suheyb (ra) Ömer (ra) vefat edene kadar yanında durdu ve fisebilillah mücadele etti. Ömer (ra) vefat edip fitnenin kapısı açılınca[16] dünya ve ahiretini selamette tutmak için karışıklıklardan uzak kalmayı tercih etti. Ve o şekilde de bu dünyadan göçüp gitti.

"Suheyb koyu kırmızı tenliydi. Boyu ne uzun ne de kısaydı. Kaşları birbirine bitişikti ve saçı çoktu. Konuşmasında büyük ifade bozuklukları vardı. Tüm bunlarla birlikte dinde fazilet sahibiydi. Şen şakrak, mutluluk veren yapısı vardı... Vefatı H 38 yılında Şevval ayında Medine'de oldu. Fitnelerden uzaklaşmış ve kendi işine yönelmişti. Allah (cc) ondan razı olsun."[17]

Suheyb ve onun gibi sahabilerin faziletini anlatmaya kitaplar yetmez.[18] O imanda öncü olan kimselerdendi, dini uğruna işkenceye uğrayıp sebat edenlerdendi, kutlu bir hicrete nail olanlardandı, nefsini dini uğruna satanlardandı, daima Nebi'nin (sav) safında duranlardandı, salihlerin sevgisiyle rızıklananlardandı. Nice ibretler aldık onun hayatından.

Selam olsun Suheyb'e! Allah (cc) kendisinden razı olsun...

9. Müslim, Mukaddime
10. Müslim, Mukaddime; Darimi, 433
11. bk. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 149
12. Yani Suheyb "Yahnes" demesi gerekirken "Ya nas" diyor. Telaffuzu yakın kelimeleri birbirine karıştırıyor. Ömer de insanları çağırdığını zannediyor.
13. Usdu'l Ğâbe fî Ma'rifeti's Sahâbe, İbnu'l Esîr, Dâru'l Kutubil İlmiyye, 3/38
14. Siyeru A'lâmi'n Nubelâ, Ez-Zehebî, Dâru'l Hadîs, 3/355
15. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru Hecri, 10/671
16. bk. Buhari, 525; Müslim, 144
17. El-Bidâye ve'n Nihâye, İbnu Kesîr, Dâru Hecri, 10/671
18. bk. El-İstîâb fî Ma'rifeti'l Ashâb, İbnu Abdilberr, Dâru'l Ceyl, 2/733

Kerem ÇAĞLAR

NİMETİ KORUMAK ONU ELDE ETMEKTEN DAHA ÇOK ÇABA GEREKTİRİR

Şeytan, aile müessesesini ifsad etmek için güç yetirebildiği tüm imkânlarla çetelerini/avanesini seferber eder. Öyleyse alınması gereken tedbirlerin ciddi, samimi ve sürekli olması zaruridir.

Hiç şüphe yok ki elde edilmiş bir nimeti, başarıyı veya kazanımı korumak, onu elde etmekten daha zordur. Bir kalpte yer edinebilmek, edinilen yeri korumaktan daha kolaydır. Herhangi bir kazanımı veya bir değeri elinde tutan kişi tabii olarak bunu kaybetme endişesiyle yaşar. Kaybetme endişesi onu sahip olduklarını koruma dürtüsüyle hareket etmeye yöneltir. Hiçbir şeye sahip olmayan bir kimsenin ise böyle bir endişesi yoktur. Bu kaide eşler arasındaki münasebetlerde de geçerlidir.

İslam, ideal aile tasavvurunu Müslimler için bir model olarak sunmuştur. Eşler eğer bu modeli benimser ve bu durum kalplerinde itminan olarak karşılık bulursa bunun aile içerisinde uygulanabilirliği daha kolay olacaktır. Daha çok diplomaside ve birbirleriyle ticaret yapan iş insanları arasında yaygın olan "kazan kazan" prensibinin asıl uygulanması gereken alanlardan biri de aile ve eşler arasındaki münasebetlerdir. Samimi ve doğru bir şekilde uygulanmaması hâlinde eşlerin birlikte kaybetmesi sonucu kaçınılmaz olacaktır.

Eşlerden her biri nefsini sorgulayarak, "Eşimin benim üzerimdeki haklarını yerine getirebiliyor muyum?" şeklinde mütemadiyen iç muhasebe yapmalıdır. Bu türden bir muhasebe sorumluluk şuurunu daimî olarak canlı tutacaktır. Bununla birlikte nefis hiçbir zaman kusur ve eksiklerini itiraf etmez. Ailedeki genel gidişat hakkında eşlerden her birinin diğeri hakkındaki ıslah amaçlı adil şahitliği, aile kurumunun çok daha sağlıklı bir yapıya kavuşmasına vesile olacaktır. Birbirlerinin sorun ve sıkıntılarını dert edindiklerini bilmeleri, karşılıklı sevgiyi arttıracak ve güven duygusunu da güçlendirecektir.

Ailesine, eşine ve çocuklarına büyük bir nimet gözüyle bakan bir Müslim bu nimeti en güzel şekilde koruyabilmek için elinden gelen her türlü gayreti gösterecektir. Allah'a (cc) kulluk çerçevesinde ve nimetin şükrünü ifa kabîlinden ailenin bütünlüğünü korumak başta olmak üzere her bir ferdinin sorun ve sıkıntılarını kendisine dert edinerek çözüm üreten bir baba veya bir anne, aile yuvasını gerçek anlamda huzur ve saadet yuvasına çevirmiş olur.

Ailesini, çocuklarını, aile bütünlüğünü, ailesinin istikbalini ve akıbetleriyle ilgili meseleleri düşünmeyen, dert edinmeyen

ve doğru bir istikamet üzere sebat etmeleri gayesiyle çaba göstermeyen gamsız tasasız ebeveynlerin aile kurumundan yüksek düzeyde bir istifade beklentisine girmeleri abes olur. Bu karakterdeki eşler için aile bir yüktür.

Eşlerden her birinin ailede bütünlük ve mutluluk sağlanması maksadıyla Yüce Allah'ın yardımına ve kolaylaştırmasına nail olmak için ubudiyet hususuna da azami gayret göstermeleri gerekir. İnsan, yaradılışı itibarıyla zayıftır. Çabuk öfkelenebilen ve nankör bir varlıktır. Kul, Yüce Allah'ın nimetlerine karşı nankörlükte bulunabiliyorsa insanların hakkını hukukunu ihlal etmede daha pervasız davranabilecektir.

Kişiyi nankörlüğe yönelten sebeplerden biri de unutkanlıktır. "İnsan" kelimesi bazı dil bilimcilere göre نسيان /nisyan kökünden gelir. Nitekim "İnsan, nisyan ile maluldür." denilmiştir. İnsanı gaflete sürükleyen etkenlerden biri de unutkanlıktır. Şu bir hakikattir ki insanların ekseriyeti gaflet içerisindedir.

Allah'ın (cc) görünen görünmeyen sayısız nimetleri üzerine tefekkür eden, düşünen ve bu şuuru sürekli olarak canlı tutan müminlerin sayısına nazaran insanların çoğunun, hevasını ilahlaştıran ve nefsine düşkün kimselerden oluştuğu malumdur. Bununla beraber her bir insanın beraberinde bulunan bir şeytan vardır. Tüm bunlara karşın Yüce Allah'ın yardımı ve kolaylaştırmasıyla, her ferdi Allah'a kulluk eden, huzurlu ve mesut bir ailesi olan kimse nerede olursa olsun mutlu ve huzurludur. Varlığı, bulunduğu toplulukta da verimliliğe ve uyuma vesiledir. Ailedeki mutsuzluk ve huzursuzluk kişinin sosyal hayatını da olumsuz biçimde etkiler. Bu hâl kişinin davranış ve konuşmalarına da yansır. İçinde bulunduğu ândan memnun değildir ve gelecekle ilgili endişe bulutlarının arasında kaybolmuştur. Bu vaziyetini şeytan da biliyordur ve bundan kendince istifade etmeye çalışacaktır.

Şeytan İnsana Şirki, Muhsana da Talakı/Boşanmayı Emreder!

Câbir ibni Abdullah'ın (ra) rivayet ettiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Gerçekten İblis tahtını suyun üzerine koyar. Sonra çetelerini/vekillerini gönderir. Bunlardan kendisine derece itibarıyla en yakın olanı, en büyük fitne çıkarandır. Bunlar gelerek ona ne yaptıklarını anlatırlar. Birisi kavga çıkardığını, ötekisi kaos ve kargaşa çıkmasına vesile olduğunu söyler; fakat şeytan, 'Hiçbir şey yapmadınız.' der.

Sonra bir başkası gelir ve **'Karısını boşatıncaya kadar falan adamın yakasını bırakmadım.'** der. İblis bundan o kadar memnun olur ki hemen onu yanına çağırır ve kendisine, **'Gerçekten büyük bir iş yaptın, sen ne kadar şirinsin!'** der."[1]

1. Müslim, 2813

Her bir Müslim'in kendisine şu soruyu sorması gerekir: "Evimde şer'i şerife uygun salih bir ortamı oluşturabildim mi?" Bu soruyu Hesap Günü gelmeden kendisine sormalı ve adil bir şekilde cevabını vermelidir. Müslim'in ev halkı, sıradan insanların çok kolay düşebildikleri dedikodu, gıybet, yalan gibi şeytani tuzaklardan kaçınıp korunabiliyorlar mı? Malayani işlerden yüz çevirebiliyorlar mı? Aile içerisinde âdeta cemai bir sorumluluk şuuruyla birbirleriyle nasihatleşebiliyorlar mı?

Ebû Mûsa'nın (ra) rivayetinde de şu ilave ifade vardır:

" 'Ben, bir insanı **Allah'a şirk koşuncaya kadar saptırmaya** devam ettim.' Bunun üzerine şeytan, 'İşte aradığım sensin, sen!' der ve tacı ona giydirir."

Şeytan, aile müessesesini ifsad etmek için güç yetirebildiği tüm imkânlarla çetelerini/avanesini seferber eder. Öyleyse alınması gereken tedbirlerin ciddi, samimi ve sürekli olması zaruridir. Yapılması gerekenler tam ve en güzel bir şekilde yapıldıktan sonra Allah'a (cc) tevekkülle çokça dua edilmelidir. Sevgi ve merhamet üzere sükûnet ve huzur vesilesi olacak bir aileye sahip olmak için Yüce Allah'tan yardım talep edilmeli, Allah'ın razı ve hoşnut olduğu bir aileye sahip olmayı kişi kendisine dert edinmelidir. Bunun kolaylaştırılması için sürekli dua ve yakarışta bulunulmalıdır.

Bilinmelidir ki Allah'ın yardımı hiç tahmin edilemeyecek derecede yakındır ve hazırdır. Bunda tereddüt olmamalıdır. Asıl mesele, Allah'ın yardımını talep ederek dua ve yakarışlarını hiç eksik etmeyen kulun Allah'ın yardımını hak edip etmediği meselesidir. Ailesiyle ilgili talep ve duada bulunmayan bir kimse; karşılaştığı problemler, sarsıntılar ve sıkıntılar karşısında İlahi yardımı hak edebilme noktasında zafiyet göstermiş olur.

Aile yuvası gerçek anlamıyla cennetin dünya hayatındaki küçük bir şubesi olarak görülüyorsa kulu cennete girdiren özelliklerin de dua ve talepte bulunup Allah'ın yardımını gözeten kişide toplanması gerekmektedir. Zira Allah'ın yardımı; inancıyla, fikirleriyle, düşünüşüyle, yaşayışıyla, sözleriyle, amelleriyle, yani sadece evlilik hayatında değil, hayatının her alanında, Allah'ın (cc) rızasını ve hoşnutluğunu dert edinen sabırlı ve sebatkâr muvahhidlere yakındır.

Duayla beraber aile ortamının salih olması da Allah'ın yardımını celbeden bir başka vesiledir. Bir ailede salih ortamın oluşturulması, toplum içerisinde belki de en

kolay gerçekleştirilebilecek hayırlı amellerden biridir. Bunun için gerekli olan şey aile reisi olan babanın veya onun yokluğunda annenin evde aile fertlerine yönelik, düzenli olarak sürdürülebilecek ilmî ve ahlaki eğitim halkalarının oluşturulmasıdır.

Aile Yuvası Mezarlaştırılmamalı!

Kur'ân-ı Kerim'in öğretilmesi ve kıraati, namazların cemaatle kılınması, zikirlerin ve duaların öğretilmesi ve diğer hayırlı amellerle salih bir ortamın oluşturulması gayet kolaydır. Ev; eş ve çocuklar için ömür boyu eğitim veren bir medresedir. Öyleyse bu saadet yuvalarını Kur'ân-ı Kerim ve zikirlerle de nurlandırmak gerekir.

Ebû Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

لَا تَجْعَلُوا بُيُوتَكُمْ مَقابِرَ، إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْفِرُ مِنَ البَيْتِ الَّذِي تُقْرَأُ فِيهِ سُورَةُ البَقَرَةِ

"Evlerinizi kabirlere çevirmeyiniz. Şüphesiz şeytan, içinde Bakara Suresi okunan evden kaçar."[2]

Ebû Mûsa'nın (ra) rivayet ettiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"İçerisinde Allah'ın adının zikredildiği evlerin misali ile içerisinde Allah'ın adının zikredilmediği evlerin misali, diri ile ölünün misali gibidir."[3]

İçerisinde Kur'ân okunmayan ve Allah'ın (cc) ismi zikredilmeyen ev kabirlere benzetilmektedir. Malumdur ki hayatta olan bir insanın normal yaşamını kabirde devam ettirebilmesi mümkün değildir. Kalbin, ruhun ve hayatın gıdası olan Kur'ân ve zikrin olmadığı ev de mezar gibidir.

Böyle bir evde lezzetler acılaşır, sükûnet ölüm sessizliği gibi sevimsizleşir, muhabbet ortamının yerini âdeta hiç bitmeyecek bir hüzün psikolojisi alır. Durum zahiren böyle görünmüyorsa da kalplerin hakiki konumunun bu minval üzere olduğu şüphesizdir. Böyle bir evde Müslim bir ailenin hayatından memnun, mutlu ve huzurlu olması asla düşünülemez.

Her bir Müslim'in kendisine şu soruyu sorması gerekir: "Evimde şer'i şerife uygun salih bir ortamı oluşturabildim mi?" Bu soruyu Hesap Günü gelmeden kendisine sormalı ve adil bir şekilde cevabını vermelidir. Müslim'in ev halkı, sıradan insanların çok kolay düşebildikleri dedikodu, gıybet, yalan gibi şeytani tuzaklardan kaçınıp korunabiliyorlar mı? Malayani işlerden yüz çevirebiliyorlar mı? Aile içerisinde âdeta cemai bir sorumluluk şuuruyla birbirleriyle nasihatleşebiliyorlar mı?

Aile reisi olan eş/baba akşam eve döndüğünde tüm ev halkı sabahtan beri değil de sanki yıllardır ondan uzak kalmış da yeniden kavuşmuşlar gibi bir sevinç duyabilmelidir. Her bir ferdin sorumluluklarının gereğini yerine getirdiği, Allah'a (cc) yönelmede birbirlerini teşvik edip yardımcı oldukları bir aile yuvasında hayat, elbette yaşamaya daha değer olacaktır.

Aksi durumda ise hem eşler arasında giderek artan bir soğukluk, hem de çocuklar açısından endişeli ve gergin bekleyişler ve karşılamalar başlar. Evin reisi, kendisiyle beraber dışarıda yaşadığı sorunları, sıkıntıları ve gerginlikleri evine getirdiğinde ev halkı için hayat çekilmez hâle gelir. Artık eşin/babanın eve dönüşü ev halkı için sevinç ve güven duygularının kuvvetlenmesinden ziyade kimi, ne zaman azarlayacağının ve belki de uygulayacğı şiddet hesabının yapılmasının başlangıcı olarak görülür.

Dışarıdayken insanlar arasında pek nazik, güler yüzlü, tatlı sözlü ve efendi olan adam eve geldiğinde bu özelliklerini sokakta veya iş yerinde bırakmış gibidir. Sözleri kaba, azarlayıcı, her ân öfke patlamasına hazır, somurtkan ve yorgun hâliyle hem kendisi huzursuzdur hem de ev halkının huzursuzluğunun sebebi olur. Müslim eşlerin, özellikle de evin reisi konumundaki erkeğin aile huzurunu ve saadetini tesis etmenin ve sağlıklı bir şekilde sürdürebilmenin azami çabası içerisinde olması gerekmektedir.

Devam edecek, inşallah...

2. Müslim, 780
3. Buhari, 1944

Zeynep BAYANCUK

ES-SELÂM

Bazı cümleler var, o kadar özeller ki, ama bizim gibi mirasyediler yüzünden kıymeti düşmüş, gereken değer verilmemiş. O pak sözler gevezeliklerimiz sırasında alelade çıkmış ağzımızdan. Söyleyen için bir anlam ifade etmeyince duyan için de sıradanlaşmış. Kalp faziletini bilmeyince kulak ne yapsın; duymuş, ama anlamamış... Zamanla da bu cümlelere sağırlaşmış.

Bunların ilki selamlama cümlesi: Es-Selamu aleykum. Bir yere girip çıkarken kullanıyoruz. Anlamını hepimiz biliyoruz: Selam senin üzerine olsun. Bildiğimiz bunun ötesine geçmiyor. Bir müjdeye sevinir gibi sevinemiyor, gözlerimiz aydın olmuyor duyunca. Selamımız ağzımızı doldurmadığı gibi kalbimizi de ferahlatmıyor. Bakın, aslında ne diyoruz biz selam verirken ya da kimin ifadelerini kullanıyoruz? Tane tane yazayım:

Namazımız bitince ne diyoruz hemen? Allahumme, ente's selamu ve minke's selam. (Allah'ım, muhakkak ki sen selamsın ve selam/selamet sendendir." Allah'ın doksan dokuz isminden biri Es-Selâm'dır.[1] Demek ki selamlama ifadesi "Allah'ın Es-Selâm isminin tecellisi senin üzerine olsun." anlamına gelmektedir.

İnsanoğlunun yaşadığı en güzel his "huzur", en kötüsü ise "huzursuzluk" yani "kaos"tur. Genel anlamda yeryüzünün huzuru, kişisel olarak da kalplerimizin ve hanelerimizin huzuru Allah'ın (cc) Es-Selâm ismiyle açığa çıkacaktır. Demek ki birbirimizi selamlarken, huzurla dolmamız için dua etmiş oluyoruz. Çizin bu cümlenin altını kara kalemle: "Es-Selamu aleykum cümlesi birbirimize yapacağımız en büyük duadır."[2] Duanın nasıl görünmez bir ordu olduğundan, özellikle Allah'ın (cc) isimleriyle dua etmenin terkib-i ilaç olduğundan, buna ek olarak müminin kardeşi için yaptığı duanın geri çevrilmeyeceğinden bahsetmeyeceğim bile.

Devam edelim. Ümit ettiğimiz, dua ettiğimiz, hayalini kurduğumuz, sohbetimizi kendisiyle süslediğimiz cennete girerken nasıl karşılanacağımızı biliyor musunuz? Yine bu cümleyle. Rabbimiz (cc) ve melekleri bizi "Selam olsun size!" diyerek buyur edecekler. Demek ki cennette duyacağımız ilk söz, yine bu iki kelime...

Bu kadarcık mı selamın önemi? Elbette değil. Nebi (sav) bize, "İman etmedikçe cennete giremezsiniz." buyurdu.[3] Sonra da iman etmenin yollarından birinin, "birbirimizi sevmek" olduğunu ifade etti.[4] Ve birbirimizi sevebilmemiz için bir öneri sundu: "Aranızda selamı yayın."[5] Haydi, çizelim şu cümlenin altını yine kara kalemle: "Selamı yaymak, iman etmeye ve cennete vesiledir."

İnanın, Kur'ân ve Sünnette konuyla alakalı sayısız nas mevcut. Biz bu kadarla yetinelim ve her birimiz öz eleştiri yapalım. Allah'ın (cc) evinde bir araya geliyoruz. Yukarıda bahsettiğim faziletler önümüze seriliyor. Biz üstüne basıp geçiyoruz. Kastım şu: Mescidlere geldiğimizde bir köşeye geçip oturuyor, hep birilerinin bize selam vermesini bekliyoruz. Gelen giden olmayınca da "Kardeşlik öldü!" diye sızlanıyoruz. İmana ve cennete vesile basit bir ameli dahi ifada zorlanıyoruz. Bir hadis daha yazayım, kazıyalım zihnimize: Peygamberimize (sav) soruyorlar, "Karşılaştığımızda önce kim selam versin?" diye. "Allah'a en yakın olan kişi..." buyuruyor.[6] Düşünsenize kardeşimize, "Es-Selamu aleykum" dediğimizde Allah'a (cc) en yakın olma şerefine nail oluyoruz. Bu kadar güzel bir cümleyi ya karşımızdakinden bekliyor ya da ağzımızda geveleyerek, mana ve ehemmiyetini göz ardı ederek basitleştiriyoruz. Telefonda mesajlaşırken kendi sözcüklerimizi uzun uzadıya yazıyor, Allah'ın selamını, "Sa" yazarak kısaltıyoruz. İki kelimeden müteşekkil ve pek çok fazilet barındıran kolay bir ameli terk edip bizi Allah'a (cc) yakınlaştıracak başka ameller soruşturuyoruz.

Din kolaylıktır. Bizi zorlamayacak iki küçük söze büyük hazineler vadedilmiş. Hazinelerin sahibi, ân itibarıyla okuduklarıyla amel edenlerdir. Zira bu zamanda ihtiyacımız olan "çok bilmek" değil, "bildiklerimizle amel etmek"tir. Es-Selamu aleykum...

1. bk. 59/Haşr, 23
2. "En güzel isimler Allah'ındır. (Öyleyse) bu isimlerle O'na dua edin." (bk. 7/A'râf, 180)
3. bk. Müslim, 54
4. bk. Müslim, 54
5. bk. Müslim, 54
6. Ebu Davud, 5197; Tirmizi, 2694

ALE'L İNSAN

Dr. Gözde TERCUMAN

SALGIN HASTALIKLAR TARİHİ: YAN ETKİLERE KARŞI BAKIŞ AÇIMIZ

Tıp tarihi 1900'lü yıllarda bir kırılma yaşadı ve "kanıta dayalı tıp" algısı oluştu. Bu algı doğru ve kesin bilginin zaman içinde sağlamlaşmasına, yanlış ve teori niteliğindeki bilginin silinip gitmesine fayda sağladı. Sosyal medya terimlerinin aksine tıbbın moderni, ilkeli, doğalı, sentetiği, yapayı olmaz. Tıbbın "kanıtlanmışı" veya "afaki söylemlere sahip olanı" olur.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Önceki sayımızda aciz bir insanın mükemmel (yan etkisi olmayan) bir ürün üretemeyeceğinden, her tıbbi tedavinin yan etkileri olduğundan söz etmiş; kızamık aşısının yan etkilerinden bahsetmeye başlamış ve yan etkileri doğru değerlendirmek çok önemlidir, demiştik.

Yan etkileri bilmek kadar doğru değerlendirmek de önemlidir. Hekimlik becerisi hasta için fayda zarar dengesinin doğru kurulabilmesi demektir. Örneğin aşının önemli yan etkilerinden bir tanesi kandaki trombositlerin azalmasıdır. Bu hücreler kanın pıhtılaşmasında rol alır. Bu hücreler azaldığında vücutta kanamalar görülür. Bu kanamalar hayati organlarda meydana gelirse veya kanın tamamında görülürse ölümcül risk taşır. Burada sorulması gereken soru, "Bu kadar ciddi bir yan etkisi varsa aşı neden güvenli kabul ediliyor ve öneriliyor?" olmalıdır. Aşı yapılan milyonlarca insanın incelendiği çalışmalarda 40.000 kişiden sadece 1'inde trombosit sayısı düştüğü bulunmuş. Kandaki bu düşüşün ölümcül veya ciddi kanamaya neden olmadığı, tedavi ile altı ayda tamamen düzeldiği ve hastalarda kalıcı hasar bırakmadığı görülmüştür.[1] Aşının neden olduğu bu yan etkiden bahsedilirken 39.999 kişiye faydası bir kenara bırakılıp 1 kişi anlatıldığında adaletli bir çıkarım yapılamaz. Yukarıdaki bilgiler verilmeden, "Aşı kandaki hücreleri düşürür ve kanamalar ölüme sebep olur." demek de insanları yanlış yönlendirir ve insanların aşıdan korkmasına sebep olur. Çünkü yan etkiler kadar kaç kişide görüldüğü, nasıl bir seyir gösterdiği ve bu yan etkilerin zarar terazisini ne kadar ağırlaştırdığı da önemlidir.

Diğer önemli bir yan etki ateşli nöbetlerdir. Yine milyonlarca insanın incelendiği büyük araştırmalarda 1.700 aşılanmış kişiden 1'inde ateşli nöbet görülmüştür.[2] Kişi aşı

1. Mantadakis E, Farmaki E, Buchanan GR. Kızamık-kabakulak-kızamıkçık aşılamasından sonra trombositopenik purpura: Literatürün sistematik bir incelemesi ve yönetim için rehberlik. J Pediatr 2010; 156:623.
2. Barlow WE, Davis RL, Glasser JW ve diğerleri. Tam hücreli boğmaca veya kızamık, kabakulak ve kızamıkçık aşısı yapıldıktan sonra nöbet riski. N İngilizce J Med 2001; 345:656. Vestergaard M, Hviid A, Madsen KM, et al. MMR aşılaması ve ateşli nöbetler: duyarlı alt grupların ve uzun vadeli prognozun değerlendirilmesi. JAMA 2004; 292:351.

olsun veya olmasın herhangi bir nedenle ateşi yükseldiğinde beyindeki ısı merkezi bozularak ateşe bağlı nöbet görülebilir. Havale olarak bilinen bu durum aşıya özgü değildir. Doğru fayda zarar dengesi kurulduğunda kişinin aşı olmazsa hastalık riski altında olduğu görülür. Hastalığın kendisi aşıdan daha yüksek ateşe neden olur. Üstelik kızamık hastalığı beyin yapısında tahribata sebep olur; nöbet, koma, beyin enfeksiyonu, ölüm riski vardır. Aşıda bu etkiler görülmez. Hastalığın kendisi ile aşı karşılaştırıldığında aşı güvenlidir. Aşı kendi içerisinde değerlendirildiğinde de zararından çok daha fazla fayda sağlamaktadır.

"Bağışıklık sistemi doğuştan hasta olabilir. Bu durum araştırılmadan aşı yapılıyor. İnsanlar riske atılıyor." gibi cümleler tıbbi olarak hatalı cümlelerdir. Bağışıklık sistemine ait hastalıklar, doğuştan olabilir veya sonradan gelişebilir. Bebeklerde doğuştan gelişen durumun olması önemlidir. Kızamık aşısı bebeklere ilk defa on ikinci ayda uygulanır. Bebek ise mikroorganizma içeren bir dünyaya doğar. Doğduğu ândan itibaren maruz kalmasına rağmen bebekleri hasta etmeyen, hatta bağışıklık sistemini geliştiren mikroorganizmalar bağışıklık sistemi hastalığı bulunanlarda ölümcül enfeksiyonlara sebep olabilir. Ve bu durum bebeğin dünyaya geldiği ilk zamanlarda şiddetli bir şekilde kendini belli eder. On ikinci aya kadar bağışıklık sistemi hastalığı çoktan anlaşılmış olur.

Hastalıkların tamamı tüm insanlarda aranıp testler yapılmaz. İnsanlar hastalık semptomları verdikçe ilgili hastalık araştırması yapılır. Hekimlik becerisi hastanın söylediği semptomları doğru hastalıkla ilişkilendirebilmektir. Yukarıda bahsettiğimiz yaklaşımlar tıp ilmine vâkıf olmayanlar için oldukça yanıltıcı ve manipülatif olabilmektedir.

Örneklendirmek gerekirse bebek doğduğu ândan itibaren anneler hemen bebeklerini emzirir; hâlbuki anne sütünü tolere edemeyen ve ölümcül semptomlar veren hastalıklar, anne sütüne alerjisi olan bebekler vardır. Her bebek emzirilmeden önce acaba anne sütüne karşı bir hastalığı var mı diye araştırılmaz, çünkü bu hastalıklar nadir görülür.

Örneğin pek çok insanın bazı besinlere alerjisi vardır, ama insanlara detaylı bir besin alerji testi yapılmadan ek gıdaya başlanır. Gıdaları tükettikçe çocuğun bir besine alerjisi olduğu saptanır. Genelde insanlar ilk seferde ciddi semptomlar göstermez, alerjisi olan besine maruz kaldıkça semptomlar şiddetlenir. Şiddetli semptom veren insanların alerjik bünyeleri olduğu kabul edilir ve besin, ilaç, polen gibi alerji testleri yapılır.

"Bağışıklık sistemi doğuştan hasta olabilir. Bu durum araştırılmadan aşı yapılıyor. İnsanlar riske atılıyor." cümlelerini kuracak kadar hassasiyete sahip bir insanın çocuğunu emzirmeden önce genetik testler yaptırması, ek gıdaya geçmeden besin alerji testi yaptırması,

Kanıta dayalı tıp algısının oluşmasıyla,tıbbi uygulamalar ve tedaviler, kişisel öngörüler zemininden çıkarak doğru ve delili olan bilgi temeline dayandırılmış oldu.

araba kullanmadan önce trafik kazası olmayacağını garanti altına alması... gerekir. Bunlar tedbir kapsamında değildir, aksine gerçeklerle bağdaşmayan beklenti kapsamındadır.

Bu tarz bir hekimlik uygulaması doğru olmadığı gibi bu hassas beklentilerle bir yaşam da söz konusu olamaz. Bunlar kulağa mantıklı gibi gelen, hoş ve idealize edilmiş cümlelerdir. İnsanın mükemmeliyetçi tarafı bu cümlelere meyledebilir, ama gerçekler çok başkadır. Bağışıklık sistemi hastalığı bulunanlarda aşı daha da önem kazanır. Çünkü canlı mikroorganizma içermeyen aşı çeşitlerinin bu insanlara uygulanması onları enfeksiyondan koruyacağı için hayat kurtarıcıdır.

Gündemi çokça meşgul eden, tartışma konusu olan otizm hakkında konuşmadan önce bilinmesi gereken bir husus vardır.

Hekimlerin kendi içerisinde birtakım ünvanları vardır. Bir hekim bir alanda çalışmalar ve araştırmalar yaptıkça, bilgi ve tecrübesi arttıkça, o alanın uzmanı oldukça ön görüsü kuvvetlenir. O konu hakkında bilgi alınmak istendiğinde kendisine veya yazdığı kitaplara başvurulur. O alanla ilgili yeni bir durum ortaya çıktığında veya bilgi güncellenmesi gerektiğinde o kişiye danışılır, kişi hayatta değilse kitapları ve çalışmaları gözden geçirilir. Bilgi, birikim ve tecrübenin paylaşılmasıyla usta çırak ilişkisi içerisinde tıp ilminde ciddi mesafeler kısa zamanda katedilir. Alanında uzman hekime fikir danışılması durumu tarihten bugüne devam etse de tıp tarihi 1900'lü yıllarda bir kırılma yaşadı. İşin uzmanı da olsa yeni bir önerisi veya iddiası olduğunda hastalar üzerinde uygulamaya geçmeden önce önerisini veya iddiasını kanıtlaması ve sağlam temellere dayanarak delillendirmesi beklenir oldu. Böylece işin ehli kişiler bile olsa doğruya isabet edememesi durumunda hastaların zarar görmesi engellenmiş oldu. İşte bu tarihten sonra "kanıta dayalı tıp" algısı oluştu. Bu algı doğru ve kesin bilginin zaman içinde sağlamlaşmasına, yanlış ve teori niteliğindeki bilginin silinip gitmesine fayda sağladı. Sosyal medya terimlerinin aksine tıbbın moderni, ilkeli, doğalı, sentetiği, yapayı olmaz. Tıbbın "kanıtlanmışı" veya "afaki söylemlere sahip olanı" olur.

Okuma yazması olan herkes prospektüslerde yazan yan etkileri okuyabilir ve kendi mantığıyla çıkarımda bulunabilir. Fakat doğruya isabet etmesi düşük bir ihtimaldir. Bunun yerine prospektüslerde yazdığı gibi "doktoruna başvurması" doğru olandır.

İddia ettiği bilginin doğruluğunu kanıtlamak iddia sahibinin kendi sorumluluğundadır.

Kanıta dayalı tıp algısının oluşmasıyla tıbbi uygulamalar ve tedaviler, kişisel öngörüler zemininden çıkarak doğru ve delili olan bilgi temeline dayandırılmış oldu.

90'lı yıllarda bir hekim tarafından "Aşılar otizme neden oluyor." iddiası ortaya atıldı. Bu iddiayı kanıtlamak için kliniğine yatan çocuklar üzerinde araştırma yaptı ve onları gözlemledi. Buraya kadar her şey normaldi, sonuçta bir iddiası vardı ve kanıtlamak istiyordu. Fakat araştırma sonuçlarına göre otizm ile aşılar arasında bir bağlantı bulamadığı hâlde çalışmasını bağlantı olduğunu bildirerek tamamladı. Otizm iddiasını ortaya attığı için değil, bilimsel verileri çarpıttığı için makalesi yayından kaldırıldı.

Otizm iddiasının, iddia sahibi tarafından kesin çalışmalarla ve verilerle doğrulanması gerekirdi, kanıtlayana kadar itibar edilmemesi gereken bir bilgi seviyesinde kalmalıydı; fakat süslü cümleler ve senaryo niteliğindeki büyük hikâyeler birçok aileyi korkuttu ve ailelerin tedavi tercihini etkiledi. Aşılama oranı azaldı ve büyük salgınlar patlak verdi.

Otizm ve aşılar arasında bir bağlantı olup olmadığı kesin delillere dayanarak kanıtlanması ihtiyacı hekimlerin gündeminde yer aldı. Sanılanın aksine bu konunun üstü kapatılmadı, yüzlerce çalışma yapıldı. Milyonlarca aşı olan ve olmayan çocuk incelendi. Otizmli çocukların geçmişleri araştırıldı ve otizmi tetikleyen etkenin aşı olup olmadığı incelendi. Aşılar ile otizm arasında bağlantı olduğu iddiası hiç kanıtlanamadı. Aksine aralarında bağlantı olmadığı, (aşının otizme sebep olmadığı) hem nedenden sonuca giderek hem de sonuçtan nedene giderek çift yönlü bir şekilde kanıtlanmıştı.[3]

Kişinin ilmî birikimi çok fazla olsa dahi insan olması hasebiyle hata payı her zaman vardır. Bu hatanın en aza indirilebilmesi için tıp alanında tedavi uygulamalarına karar verilmeden önce iddia edilen varsayımın doğru neden sonuç ilişkisi içerisinde değerlendirilmesi, çalışmalarla kanıtlanması ve bu kanıtlanmış tıbbi doğrunun da herkesi kapsaması gerekir. Bu üç şartı yerine getirmeyen iddiaya itibar edilmez, o bilgiyle tedavi kararı verilmez, tedavide değişikliğe gidilmez.

Anlaşılma kolaylığı açısından bir örnek inceleyecek olursak bir kişinin "Denizde boğulmaları hangi sebepler artırır?" diye bir sorusu olsun ve bu konu hakkında çalışma yapacak olsun.

Bu kişinin, "Yazın dondurma yeme sayısı artıyor." ve "Denizde boğulmalar da yazın artıyor." dedikten sonra "O zaman dondurma yemek, denizde boğulmaları artırır." diye bir iddiada bulunması doğru neden sonuç ilişkisi kuramadığını gösterir. Aslında elinde iki doğru bilgi vardır, fakat bu bilgiler birbiriyle bağlantılı değildir. "Otizm giderek artıyor." ve "Milyonlarca insan aşılanıyor." diyen kişi iki doğru bilgiyi, yanlış ilişkiyle bir araya getirerek "O zaman aşılar otizme sebep olur." Sonucuna vardığında doğru bilgiyle yanlış çıkarımda bulunmuş olur.

Bu kişi gidip Rize'nin Fırtına Deresi'ndeki boğulmaları inceleyerek, "Akan sularda yüzmek boğulmayı artırır." çıkarımı yapması eksik bir bilgidir. Çünkü belki o bölge için geçerli olabilir, ama tüm insanlığı kapsayan bir bilgi olmayabilir. Bunu kanıtlamak için dünyanın farklı bölgelerindeki akarsuları ve oradaki boğulmaları gözlemlemesi gerekir. Farklı bölgelerde araştırma yaptıktan sonra elde ettiği bilginin tüm insanlığı kapsadığını bulabilir veya "Aslında Rize bölgesindeki insanlar iyi yüzme bilmediği için akarsularda boğuluyor, iyi yüzme bilindiğinde suyun akması veya durgun olması çok ciddi bir etkide bulunmuyor, burada kriter yüzme bilme seviyesidir." gibi sadece o bölgeyi kapsayan bir sonuca da ulaşabilir. Otizmle ve aşılarla ilgili hikâye niteliğinde anlatılan, tıbbi açıdan değerlendirildiğinde yan etkiden daha ziyade senaryoya benzeyen gerçek(!) yaşam öyküleri de bu babdandır. Bu hikâyeler herkesi kapsamaz ve esas nedenin aşı olduğuna delil getirilemez.

Sonuç olarak yan etkiler kadar yan etkileri doğru değerlendirmek de çok önemlidir. Aksi hâlde insanlara zarar verecek çıkarımlar yapmak, insanları yanlış yönlendirmek ve korkutmak kaçınılmazdır. Hekimlik becerisi bu noktada doğru karar verebilmektir. Zira okuma yazması olan herkes prospektüslerde yazan yan etkileri okuyabilir ve kendi mantığıyla çıkarımda bulunabilir. Fakat doğruya isabet etmesi düşük bir ihtimaldir. Bunun yerine prospektüslerde yazdığı gibi "doktoruna başvurması" doğru olandır.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a (cc) hamdolsun.

3. Çalışma ve çalışmanın detaylı incelemesi için bk. Tevhid Dergisi, Aşı Tartışmalarına Bakış Açımız Nasıl Olmalıdır?, S 99, s. 80

KENDİNE EBEVEYNLİK

Psikotevhid Birimi
Melek ŞEREF

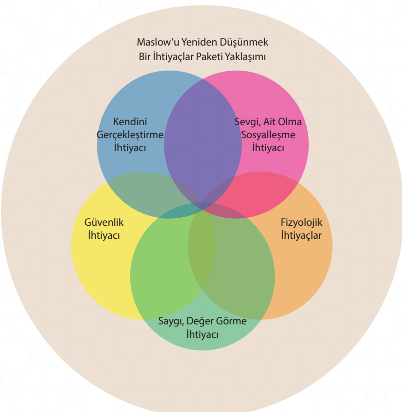
Es-Selamu Aleykum,

İnsanı anlamak için ele aldığımız çeşitli konular içerisinden bu ay "Kendine Ebeveynlik" konusunu işleyeceğiz.

Kendine ebeveynlik nedir, sorusunu sormadan önce ebeveynlik kavramını ele almalıyız: Ebeveyn ne demektir? Ebeveyn kimdir? Önemi ve görevleri nelerdir? Ebeveyn temel anlamda çocuğa bakım vermekle sorumlu olan anne ve baba demektir.[1] Buradaki kritik nokta bakım vermektir. Ebeveynin görevi ise çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamaktır. Ebeveynin önemini meşhur "Her çocuk İslam fıtratı üzerine doğar; sonra anne babası onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır, Mecusileştirir." hadisinden anlayabiliriz.[2] Ebeveyn o kadar önemli bir role sahiptir ki evladının hayatı yaşama biçimini; bakış açısını; duygu, düşünce ve davranışlarını şekillendiren konumdadır.[3]

Ebeveynin önemini meşhur "Her çocuk İslam fıtratı üzerine doğar; sonra anne babası onu Yahudileştirir, Hristiyanlaştırır, Mecusileştirir." hadisinden anlayabiliriz.

Ebeveynin rolü bu kadar büyükken insanın hayatında da birçok alanda tesirini görmekteyiz. İnsan ihtiyaçlar içinde yaratılmış bir varlıktır. Bu ihtiyaçlar çeşit çeşittir. Maslow insanın ihtiyaçları doğrultusunda dürtülendiğini ve bu doğrultuda hareket ettiğini söylemiştir.[4] Daha sonrasında insanın temel ihtiyaçlarını gösteren bir piramit geliştirmiştir. Biz bu piramidin, daha sonrasında başka uzmanlar tarafından geliştirilmiş hâlini aşağıda sizlerle paylaşıyoruz.[5]

1. Luster, Tom; Okagaki, Lynn (21 Nisan 2006). Parenting: An Ecological Perspective (İngilizce). Routledge. ISBN 978-1-135-61735-6
2. bk. Buhari, 1359; Müslim, 2658
3. Burada genetik materyalimizden, insan fıtratından, karakterimizden bahsedilmemesinin sebebi konunun ebeveynlik üzerine olmasıdır. Bundan dolayı hadisin ebeveynlikle alakalı kısmını ele alıyoruz.
4. Tekke, M. (2019). Maslow'un İhtiyaçlar hiyerarşisinin en son düzeyleri: Kendini gerçekleştirme ve kendini aşmışlık. Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi, 7 (4), 1704-1712.
5. Fitz-Gibbon, A. (2016). Talking to terrorists, non-violence, and counter-terrorism: Lessons for Gaza from Northern Ireland. Springer.

Bu tabloda da gördüğünüz gibi ihtiyaçlar iç içedir ve insanın birçok ihtiyacının tabloda yer aldığını görmekteyiz. Bu ihtiyaçlardan bazılarını bireyin kendisinin bazılarını ebeveynlerinin bazılarını da diğer sosyal çevresinin karşılaması söz konusudur. Fakat sizlerin de bildiği gibi yaşamın ilk yıllarında insan, anne babasına ihtiyaçları konusunda muhtaç bir şekilde yaratılmıştır. Ebeveyn, çocuğunun beslenmesinden tuvaletine kadar birçok ihtiyacını karşılamada ciddi bir role sahiptir. Allah (cc) dileseydi bebeği daha o minicik hâlindeyken bile konuşabilen, yürüyebilen kendi kendine yemek yiyebilen bir beden formatında yaratabilirdi. Fakat bunu istemedi. İşte bu, bebeğin ihtiyaçları noktasında ebeveyniyle kuracağı ilişkinin önemini bize göstermektedir. Biz bu ilişkiyi bakım verme olarak adlandırıyoruz. Çocuğun ihtiyaçları noktasında çocuk; ebeveyninin bakım vermesiyle kendini güvende hisseder, ebeveynine bağlanır, kendini değerli hissettiği ve güvendiği bir ilişki içerisinde büyür. Bakım vermeyi bir çiçek üzerinden daha iyi anlayabiliriz. Değer verdiğiniz bir çiçeğin ihtiyaçları için onun toprağını sularsınız. Onu güneş alması için dışarı çıkarırsınız. Yapraklarındaki tozu silersiniz. Onunla konuşur ve sevginizi ifade eden sözcükleri sık sık kullanmaya çalışırsınız. Tüm bu faktörler bir araya geldiğinde çiçeğinizin dallanıp budaklandığını, sağlıklı bir şekilde geliştiğini görürsünüz. İşte bu, bakım vermektir. Bu bakım sayesinde çiçeğinizle aranızda farklı bir bağ oluşmuştur. Bu bağla beraber çiçeğiniz sağlıklı bir şekilde gelişmiştir. Aynı zamanda bu bağ sizin hayatınızda da belli duygular oluşturabilir: Yeterlilik hissi, fedakârlık hissi vb.

Elbette her insanın bakım alabilme geçmişi farklıdır. Ebeveynin olmaması, ebeveynin fiziksel olarak var olup duygusal olarak çocuğun hayatında yer almaması, ebeveynin engellilik, akli dengesi yerinde olmama, ailede fert sayısının fazla olması gibi nedenlerden dolayı kişinin ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olamaması, ebeveynin psikolojik veya fiziksel şiddet uygulaması, ihtiyaçların karşılanma usulünün farklı olması...[6] Bu ve benzeri durumlarda kişi ihtiyaç duyduğu kadar bakım alamaz.

Bundan dolayı her bireyin aldığı bakım birbirinden farklıdır. "Ebeveynlerim, benim bakım ihtiyacımı ne kadar karşıladı?" sorusunu sorarak bakım konusundaki duygu ve düşüncelerinizi irdeleyebilirsiniz.

Her ihtiyaç çocuklukta başlayıp yetişkinliğe geçtikçe bazen aynı şekillerde bazen farklı şekillerde devam etmekte. Bakım aldığımız noktalarda güvenli hissederken bakım alamadığımız noktaların ihtiyacı içinde olabiliriz. Böylece ihtiyaçların karşılanmadığı sıkıntılı zamanlarda birey, içindeki incinmiş/kızgın/dürtüsel çocuğu fark eder. Bir yanda da talepkâr veya cezalandırıcı ebeveyn sesi bireye eşlik eder. Bu durum otomatik pilota başvurduğumuz ve işlevsel olmayan tepkisel bir çözümdür.[7] Bu yazımızda daha sağlıklı bir çözüm yolundan bahsetmekteyiz. Bu ihtiyaçları ebeveynlerin karşılayamaması durumunda kendine ebeveynlik kavramı karşımıza çıkmaktadır.

"Kendine ebeveynlik kişinin kendi hayatını yönlendirme ve kendi kendine bakma becerilerini geliştirme sürecini ifade eder. Kendine yetebilme ve bağımsızlık kazanma, genellikle yaşam deneyimleri, öğrenme ve olgunlaşma sürecinin bir parçası olarak gelişir. Bu süreçte kişi kendi kararlarını alır, sorumluluklarını üstlenir ve kendi ihtiyaçlarını karşılamayı öğrenir." Bir nevi, ihtiyaçları karşılanmamış kendi iç çocuğunun elinden tutmayı öğrendiği bir süreçtir bu. İhtiyaçları karşılanmamış bir çocuğun elinden tutmaya karar verdiğinizde öncelikle onun ihtiyaçlarının neler olduğunu düşünmeniz gerekir. Daha sonrasında bu ihtiyaçları o çocuğun ebeveyniymiş gibi karşılamaktan bahsetmekteyiz. Mesela yeteri kadar sevgi ihtiyacı karşılanmadan büyüyen bir birey yetişkinlikte bu ihtiyacını farklı şekillerde karşılayabilir: İnsanların sevgisi için çok fazla fedakârlık yapmak, yüksek bir konuma gelerek sevilen biri olmaya çalışmak, reddedilmemek için kendi sınırlarını çizmemek, sınırlarının aşılmasına izin vermek veya tam tersi insanları sevmemek, kendini sosyal ortamlardan uzak tutmak, yakınlarına şiddet uygulamak gibi yollara başvurabilir. Kendine ebeveynlik noktasında ise birey kendi ebeveyni gibi kendisini sever, sevmeye çalışır. Sevdiği birine nasıl davranıyorsa kendisine de öyle davranır. Mesela sevdiği birine pahalı bir hediye alabilirken kendisine aynı fiyatta bir şeyi alamaz. Fakat kendine ebeveynlik becerisi geliştikçe kişi kendine de aynı değeri verir ve aynı fiyattaki şeyleri kendine alabilir. Veya kişi en yakın arkadaşı veya eşi bir hata yaptığında onlara şefkatle yaklaşıp onları eleştirmeden davranıyor, kendisi hata yaptığında ise kendine acımasızca eleştiriler yağdırıyor olabilir. Kendine ebeveynlik noktasında ise kendi bir hata yaptığında kendine hata hakkı tanır, acımasız eleştirilerine karşı durur, kendine şefkatle ve merhametle yaklaşmaya çalışır. Kendine ebeveynlik yapmaya çalışan bir birey bu noktada; hata yapabileceğini, hatasından ders çıkarması gerektiğini ve ileride daha iyisini yapabilmek için neler yapabileceğini düşünür. Kendine ebeveynlik yapmak insanın daha sağlıklı ilişkiler kurabilmesine yardımcı olur. Ayrıca kendi güçlü yanlarını fark etmesini ve hayatında bu güçlü yanları işlevsel bir şekilde kullanmasını sağlar. Kendi iç çocuğuyla barışık olmayan kişiler hayatta daha ciddi ve keyif alamama durumları yaşarken kendine ebeveynlik yaparak iç çocuğuyla barışmış kişiler daha spontane, keyifli ve enerjik bir tavır takınabilir.[8]

6. Bazı aileler duygusal ihtiyaçlara odaklanırken bazı aileler fiziksel ihtiyaca odaklanmaktadır. Böylelikle sabahtan akşama kadar çalışan, çocuğunun ihtiyaçlarını karşılamak için çocuğun hayatında var olamayan ebeveynleri görmekteyiz.

7. Detaylı bilgi için bk. https://www.youtube.com/live/BMjjivEgz78?feature=share (E.T. 04.11.2023)

8. Detaylı bilgi için bk. https://www.draycacan.com/post/kendine-yeniden-ebeveynlik (E.T. 04.11.2023)

Peki, kendi kendine ebeveyn nasıl olunur diye sorarsak belli adımlardan bahsedebiliriz: Başlangıç olarak kendi içimizdeki o incinmiş, yaralı, ihtiyaçları karşılanmamış çocuğu görmek ve fark etmek yeterli olabilir. Onu gördükten sonra bize her seslendiğinde sesini duymak ikinci adımımız olacaktır.[9] Hangi zamanlarda bize sesleniyor? O zamanlarda bize neler söylüyor? En sık söylediği şeyler neler? Bize seslenirken takındığı tutum eleştirel mi, yoksa merhametli mi?[10] İşte bu soruları cevaplandırdığımızda onun sesine kulak vermiş oluruz. Fakat bu dinleyiş düzenli olmalıdır. Bazen kulak verdiğimiz bazen ise kulak vermediğimiz bir çocuk dinlendiğini hissedemez. Güven hissetmediği bir ilişkide ise yaralarını iyileştiremez. Bundan dolayı içinizdeki çocuğu düzenli olarak dinlemeniz ve onunla temasa geçmeniz gerekir. Bir sonraki adım olarak içinizdeki çocuğun yaşadığı duygulara güvenli bir alan açmanız gerekir. O çocuğun duygularını özgürce yaşayabileceği, yargılanmadan ifade edebilme fırsatını bulabileceği, tüm davranış ve duygularına rağmen olduğu gibi kabul görebileceği, bastırılmadan hayalleri ve sorumluluklarıyla bir arada bulunabileceği ve aynı zamanda onun ebeveyni olarak ona şefkatli ve merhametli bir sesle yaklaşacağınız bir ilişki zemini güvenli sınırlardır. Ve son olarak ihtiyaçlarını karşılamak için içinizdeki çocuğa yardımcı olmaktan bahsedebiliriz. Bu bahsettiğimiz adımları deneyebilmek için birkaç uygulama yapabiliriz:

1. Çocukluk fotoğrafınızı karşınıza alıp onunla konuşabilirsiniz. Ona nelerin eksikliğini hissettiğini sorabilirsiniz. Nelere ihtiyaç duyduğunu ve neyi almak istediğini sorabilirsiniz.

2. Kendi çocuk hâlinize bir mektup yazabilirsiniz.

3. Hayatınızda eksikliğini hissettiğiniz ihtiyaçlarınızın karşılanmadığı noktaları listeleyebilirsiniz. Daha sonrasında bu ihtiyaçları şu ân siz nasıl karşılayabilirsiniz diye düşünebilirsiniz.

4. Bu ihtiyaçları kendinize verebilmenin yollarını tespit edebilirsiniz. Daha sonrasında aşama aşama bu ihtiyaçları karşılamaya çalışabilirsiniz.

5. İçsel çocuğunuzla düzenli iletişime geçebileceğiniz nefes veya farkındalık egzersizleri yapabilirsiniz.

6. Aynı zamanda profesyonel bir şekilde ilerlemek isterseniz bir uzmanla çalışabilirsiniz.

Bu ay sizlerle kendine ebeveynlik konusunu ele aldık. İhtiyaçlarımızın karşılanmadığı noktada "Şu ân ben burada ebeveyn olarak kendim için neler yapabilirim?" sorusu üzerine konuştuk. Daha sonrasında kendine ebeveyn olmanın faydalarından ve kendine nasıl ebeveyn olunur başlıklarından bahsettik. Kendi iç çocuğunuzla iletişime geçebileceğiniz bu uygulamalar doğrultusunda kendine ebeveynlik becerinizi geliştirme imkânı bulabilirsiniz. Rabbimiz (cc), edindiğimiz tüm ilimlerle amel etmeyi nasip etsin. Bir sonraki yazımızda görüşmek üzere...

9. Detaylı bilgi için bk. https://livetobloom.com/kendi-kendinin-ebeveyni-olmak/ (E.T. 04.11.2023)
10. Detaylı bilgi için bk. https://www.youtube.com/live/7CA2KGVxGZg?feature=shared (E.T. 04.11.2023)

ŞİİR

SESSİZ FERYAT

Kudüs!
Bitmeyen kavga, dinmeyen sızı.
Sanki hamuruna katılmış kan, göz yaşı ve acı.

Sen ki ey Kudüs!
Sen hüzün yılı yaşayan bir ümmetin miracı,
Elbet bir gün dalgalanacak bağrında, İslam'ın sancağı.
Ama bugün, ama yarın.
Kim görecek bilinmez.
Bilinen tek şey; adil olan Allah, asla sözünden dönmez!

Şimdi bakıyorum Aksâ sokaklarına.
Burası mı diyorum, Resûl'üme kucak açan İsrâ.
Ey Kutlu Resûl!
Nebilere imamlık yaptığın bu topraklarda
Şimdi çocuklar uzanıyor,
Her biri bir yerde ve paramparça...

Dinle bak!
Bu, şu âna kadar işitebileceğin en ıssız çığlık!
Öyle bir çığlık ki; bağırandan başkası duyamıyor feryadı.
Bazen annesinin cansız bedenine sarılmış bir çocuğun sesi,
Bazen top peşinde oynarken bombalanan çocukların çığlığı...
Belki bir annenin evlat diye haykırışı,
Ya da bir babanın çaresiz bakışlarıydı.
Ve en ıssız çığlık, bir ümmetin yalnızlığıydı!..

Zulüm devam ettikçe nefesim kesiliyor.
Görüp duyduklarım hem beni hem de umutlarımı tüketiyor.
Hayal kurmaktan, yemekten ve içmekten utanıyorum.
Küçücük yüzlerde büyük acılar görüp sırtlarındaki kuvvete hayretler ediyorum!

Hastane bahçesinden evladının ceset parçalarını torbalara toplayan babalar görüyor,
Bugüne kadar dert sanıp ağladığım ne varsa hepsinden hayâ ediyorum.

Sen, yüzünü Allah'a dön ve güven.
Elbet gerçekleşecek bir gün vadedilen.
Ey İsrâîloğulları! Beklemede kalın!
Korktuğunuz şey vuku bulacak, azap sizi yakalayacak...

İbrâhîmlere serin olan ateş, sizi yakıp kavuracak.
Mazlumların kanı ve göz yaşıyla büyüyen bu deniz,
Mûsâlara yol olup sizi ordularınızla boğacak!
Ve sen, ey garip kalmış İslam!
Elbet bir gün güneş, senin için doğacak...

Meyra HANIM

GENÇLERLE MUAMELE

BEĞENİLME VE ONAYLANMA İHTİYACI

Psikotevhid Birimi
Melek ŞEREF

Es-Selamu Aleykum,

"Evladımın yerinde ben olsam" temalı uygulamalarımızla değişim ve dönüşüm için beraber adım attığımız Gençlerle Muamele köşemizde bu ay da siz değerli okuyucularımızla buluşmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu sayımızda sizlerle "beğenilme ve onaylanma ihtiyacı" üzerine konuşacağız, yine gözlerinizi gençliğinize çevirmenizi isteyeceğiz. Bu yolla beğenilme ve onaylanma ihtiyacının sizlere ve çocuklarınıza hissettirdiği duygu, düşünce ve davranışları anlamlandırmaya çalışacağız.

Amacımız, "İslam'ın söylediği hak ve sorumluluklar üzerinden tesis edilmiş sağlıklı bir ilişki kurmak" demiştik. Ve bir ilişki tesis ederken temel adımımız farkındalık ve anlayış olmalıdır, diye bahsetmiştik. Beğenilme ve onaylanma ihtiyacı insanın yaradılışından gelen bir ihtiyaçtır. Fıtratta olan ihtiyaçları reddetmek veya bastırmak yerine onları olduğu gibi kabul etmek gerekir. Daha sonrasında bu ihtiyaçları helal yollarla karşılamaya çalışmamız gerekir. O hâlde yazımızda öncelikle beğenilme ve onaylanma ihtiyacımızın çocukluktan yetişkinliğe kadar nasıl bir seyir izlediğine beraber bakacak, sonra da bu ihtiyacı gençlik döneminde helal ve sağlıklı yollarla nasıl karşılayabileceğimizi konuşacağız.

Genellikle iki üç yaşla beraber gelen ayrışma çocuklarda "Artık ben bir şeyler yapabiliyorum." evresini başlatır. Hâliyle bağımsız yapılan her eylem bir takdir, bir beğeni ve onaya ihtiyaç duyar. Beğenilen ve onaylanılan eylemler pozitif olarak pekişir, fakat bastırılan veya reddedilen davranışlarda ise direnç ortaya çıkar. Ya da farklı fonksiyonel davranışlara dönüşür. Bu dönemde çocuklar, "Bak, ben ne kadar güçlüyüm. Bak, ben ne kadar iyiyim." gibi ifadelerle kendini göstermek ister. Daha sonrasında beğenilme ve onaylanma ihtiyacı okul çağıyla birlikte artık başarı ve başarısızlık üzerinden devam eder. İhtiyaç aynı ihtiyaçtır. Fakat artık karşılanma usulü değişmiştir. Bu dönemde çocuklar okuldaki başarılarını ailelerine anlatırlar. Okulda her yaptıklarını, sosyal ortamlardaki deneyimlerini aileleriyle paylaşarak ailelerinin onaylarını ve takdirlerini almaya çalışırlar. Bu evre size ailesinin gözüne girebilmek için derslerinde başarılı olmaya çalışan çocukların büyüdüğü nesillerden ve onların okuldaki başarıları, çalışkanlıklarıyla

Günün sonunda paylaştıkları gönderilerin kaç beğeni aldığı, kaç yorum yapıldığı, kaç kez retweetlendiği üzerine saatlerce düşünen; defalarca kontrol eden ve beğeni, takipçi sayısı az diye içine kapanan daha da ciddi bir vakada intihar eden gençler...

gurur duyan ailelerden dolayı tanıdık gelebilir. (Şimdi ise çocuklarının videolardaki performanslarıyla, fotoğraflardaki fotojenik görüntüleriyle gurur duyan aileler var.) Okul çağı sonrasında gençlik döneminde artık bağımsızlaşma, kendi kararlarını alma ve yetkin olma ihtiyaçları da ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçlarla beraber yetkinliklerini ve bağımsızlıklarını onaylayan, kendi aldıkları kararlarda onları takdir eden ve onaylayarak arkalarında duran bir aile ve sosyal çevreye ihtiyaç duymaktalardır. Bu dönemde gençler ailelerinden yeteri kadar onay ve beğenilme ihtiyacını karşılayamazsa sosyal çevresine yönelir. Arkadaş ortamında eylemlerinin kabul edildiğini, kararlarının onaylandığını, desteklendiğini ve kendisinin beğenildiğini hissettiğinde artık arkadaş ortamı ailesinden daha ön planda olmaya başlar. Ve genelde arkadaş ortamında bu ihtiyacını karşılayan gençler aileleriyle daha fazla çatışma yaşamaya başlar. Çünkü bu ihtiyacını ailesi karşılamamıştır. Tam tersine dışarıda başka insanlar (arkadaşlar) karşılamıştır. Bundan dolayı ailelerine öfke duyabilirler. Aynı zamanda kendilerinin beğenilmediğini ve onaylanmadığını hisseden gençler aileleri tarafından kabul görmediklerini, sevilmediklerini ve reddedildiklerini düşünebilirler. Bundan dolayı aileleriyle daha da çatışmalı ilişkiler kurabilirler. Beğenilmediğini hisseden gençler aileleriyle beraber oturmak, onlarla sohbet etmek istemeyebilirler. Kendimizden pay biçecek olursak beğenilmediğimizi hissettiğimiz bir ortamda o insanlarla oturmak ister miyiz? Peki, ya eşimiz sürekli kararlarımızı irdelese, desteklemese ve karşı çıksa o zaman mutlu bir şekilde hareket edebilir miyiz? Veya biz kendimizi beğenebilir miyiz? Arkadaşlarımız bizi çok severken annemizin veya babamızın bizi sevmediğini hissetsek o zaman anne ve babamıza, "Dışarıdaki insanlar beni seviyorken siz neden beni olduğum gibi sevmiyorsunuz?" diye sormak istemez miyiz? Hâliyle bu dönemde beğenilme ve onaylanma ihtiyacı sağlıklı bir yolla karşılanmadığında birçok zorlu duruma sebep olabilir. Yetişkinlikte ise bu ihtiyacın şu şekilde karşılandığını görmekteyiz: İyi bir meslek sahibi olma, iyi bir ekonomik güce sahip olma, ünlü olma, insanların sevdiği biri olmak için aşırı fedakârlıklar yapma, hayır diyemeyen biri olma... Hâliyle bu süreçlere dönüp baktığımızda onaylanma ve beğenilme ihtiyacının hayat boyu bizimle beraber olduğunu görmekteyiz. "Peki, bu ihtiyaç doğru ve sağlıklı bir şekilde nasıl karşılanır?" sorusunu sorduğunuzu duymaktayım. Fakat bu sorudan daha önce tarihsel olarak yeni nesillerin bu ihtiyaçla nasıl imtihan edildiğini sizinle paylaşmak istiyorum.

Tarihsel olarak bu ihtiyacı incelediğimizde şöyle bir yorumda bulunabiliriz: Teknolojinin gelişmediği eski çağlarda insan onaylanma ve beğenilme ihtiyacını ailesinin gözüne girmek, onlar tarafından takdir edilmek ve gurur duyulmak için çabalıyordu. Teknoloji geliştikçe bu ihtiyacın karşılanma yolları değişti. Aileleri tarafından yeterince beğenilme, onaylanma ve kabul görmeyen gençlerin önüne teknolojik gelişim çağının açtığı bambaşka yollar arasında bireyselcilik ve egoizm vardı. Kapitalist sistemin sürekli olarak desteklediği ben merkezci ve hedonist mutluluk odaklı bir nesil yetişti. Aynı zamanda yoğun derecede yalnızlık ve mutsuzluk hisseden bu nesil toplumdan ayrışmış, toplum içinde sosyal ve psikolojik izolasyon yaşarken hâliyle kendini ailesine ya da topluma beğendirmek gibi bir gayret içine girmemektedir. Bu dönemde teknolojinin öne sürdüğü, önce televizyon ekranları; daha sonrasında Instagram, YouTube, TikTok gibi sosyal medya uygulamaları devreye girdi. Gençler bu mecralarda beğenilme ve onaylanma ihtiyacını karşılayabilecek pek çok haram yola başvurdu. Kişisel fotoğrafların bulunduğu Instagram hesapları, yemek, gezi ve benzeri konulu videoların bulunduğu YouTube hesapları; şarkı, dans ve benzeri shortsların bulunduğu TikTok hesapları ve daha niceleri... **Günün sonunda paylaştıkları gönderilerin kaç beğeni aldığı, kaç yorum yapıldığı, kaç kez retweetlendiği üzerine saatlerce düşünen; defalarca kontrol eden ve beğeni, takipçi sayısı az diye içine kapanan daha da ciddi bir vakada intihar eden gençler...** Tüm bu uygulamaların gençlerin beğenilme ve onaylanma ihtiyacını egoistçe beslediğini görmekteyiz. Zira bu uygulamaların çoğunda beğenme tuşu varken beğenmeme tuşu yoktur. Eğer beğenmeme tuşu veya ikonu olsaydı o uygulama birkaç ay içinde ya kapanır ya da kullanıcı sayısı düşerdi. Zira bu uygulamaları kullanan insanların temel amacı diğer insanlar tarafından beğenilmek ve onaylanmak. Sözün kısası, çağımızda bu ihtiyacın karşılanma usülleri çok farklılaştı. O hâlde bize düşen, çocuklarımızın bu ihtiyaçlarını helal ve sağlıklı yollarla karşılamak. Bu ihtiyacı doğru bir şekilde karşılamanın en temel yolu da öncelikle bu ihtiyacı anlamak ve kendi gençlik dönemimizde bunu nasıl yaşadığımızı hatırlamak.

Peki şimdi siz gençlik çağınıza dönüp baktığınızda bu ihtiyacınızla ilgili neler yaşadınız? Gelin, bunu yine sorular sorduğumuz ve cevaplarını kaleme alabileceğiniz bir tablo üzerinden inceleyelim. Soruları gençlik döneminizi düşünerek cevaplamanızı isiyorum:

1. Beğenilmeye ve onaylanmaya ihtiyaç duyduğunuz durumlar, yönleriniz, davranışlarınız nelerdi?

2. Bu yaptığınıza karşılık ailenizin tutumu ne oldu? Onlar size nasıl karşılık verdiler?

3. Bu eyleminiz karşısında ailenizin verdiği tutum yerine nasıl bir tutum sergilenmesini isterdiniz?

1. Soru	2. Soru	3. Soru

Sizlerin de not aldığı gibi pek çok onaylanma ve beğenilme ihtiyacı duyduğunuz durumları deneyimlemişsiniz. Bu durumların bazılarında çok destekleyici tutumlarla beslenmişsiniz. Fakat bazılarında bu ihtiyacınızı karşılayamayan ve sizi sevilmediğinize, onaylanmadığınıza, beğenilmediğinize inandıracak tutumlara maruz kalmışsınız. Bu deneyimler herkes için biricik olmakla beraber elbette ki zorlayıcı da. Bunun farkındayız. İşte bu noktada zorlandığımız yerlerden sıkıca tutunarak ayağa kalkmalıyız. **Gençlerimizin ve evlatlarımızın aynı zorlukları, aynı zor duyguları yaşamamaları için incindiğimiz yerden iyileştirmeye çalışmalıyız.** Aşağıdaki uygulama tam olarak bunun için. Sizlerden;

1. Evlatlarınızın onaylanmaya ve beğenilmeye ihtiyaç duyduğu yönlerini ve eylemlerini düşünmenizi istiyorum. İlk sütuna bunları yazabilirsiniz.

2. Ardından ikinci sütuna bu yönlerini ve eylemlerini siz nasıl karşıladınız? Bu soruyu düşünerek, takındığınız tutumu yazmanızı istiyorum.

3. Son sütunda "Düşünmeden otomatik olarak verdiğiniz tepki yerine bilinçli bir ebeveyn olarak çocuğunuzun bu ihtiyacına karşılık şimdi nasıl davranmayı düşünüyorsunuz?" sorusunun cevabını yazmanızı istiyorum.

1. Soru	2. Soru	3. Soru

Yukarıdaki uygulamada fark ettiğiniz gibi evlatlarınızın pek çok güçlü yanı var. Ve bu güçlü yanlar **biz gördükçe daha da parlayacak.** Bizim onları destekleyen, onaylayan ve beğendiğimizi gösteren tutumumuz gençlerimiz için sağlıklı bir kaynak olacak. Bu kaynakla beslenecek ve büyüyecekler. Hayatın doğal akışı içerisinde düşünmeden ve otomatik pilotta verdiğimiz birçok tutum var. Genelde bu tutumlar geçen sayımızda bahsettiğimiz, içinde büyüdüğümüz ailenin diliyle hareket etmekte. Fakat öğrendiğimiz bu dilden sıyrılabilmemiz mümkün. Zaten siz değerli okuyucularımız bu dilden sıyrılabilmek, farkındalık sahibi ebeveynler olabilmek ve yeterince iyi ebeveynlik yapabilmek için burada bizimlesiniz. Bunun için bu yazıyı okuyor, uygulamaları yapmaya çalışıyor, sorular üzerine derince düşünüyorsunuz. İşte sizinle birlikte bu yazımızda insanın beğenilme ve onaylanma ihtiyacı üzerine bir yolculuğu daha sona erdirdik. Sohbetimiz boyunca insanın hayatında dönem dönem beğenilmek ve onaylanmak için ne gibi davranışlar sergilediğini gördük. Daha sonrasında bu ihtiyacı meşru olmayan yollarla karşılayan gençlerin neler yaşadığından bahsettik. Ardından siz gençken beğenilmek ve onaylanmak için neler yaptığınızı, bu durumlarda nelere nelere maruz kaldığınızı ve size nasıl davranılsaydı daha iyi hissedeceğinizi konuştuk. Bu uygulamadan hareketle kendi incindiğimiz yerden çocuklarımızı iyileştirmek hedefiyle yola çıktık. Ve son uygulamamızda evlatlarımızın güçlü yanlarını, onlara bilinçsizce verdiğimiz tepkileri ve yeterince iyi ebeveyn olarak vereceğimiz sağlıklı tutumları belirledik. Bu ilimlerin sahibi olan Allah'a (cc) dua ederek yazımızı bitiriyoruz. Tüm ilmin sahibi olan âlemlerin Rabbi! Bizleri yeterince iyi ebeveyn olan ve bu uğurda çabalayan, çabasıyla annelik ve babalığıyla cennete giden salih ve saliha kullardan kılman duası ile...

Zeynep BERİL

YÜKSELDİKÇE ALÇALANLAR

Onlar zirvede olduklarını sanarken iman etmemenin getirisi olan dar ve sıkıntılı hayatın belirtileri ise çoktan görülmeye başlamıştır. Bunlardan biri de insanoğlunun büyüklenmesi arttıkça nefesinin küçüleceğidir. Şöyle ki yükseldikçe akciğerler yeteri kadar oksijenle beslenemez ve nefes darlığı görülür. Böylece oksijensizlik misali tevhidsizlik de huzurlu nefesi yok eder ve yerini tevhid davetine karşı huzursuzluk veren bir şüpheye bırakır. Usul usul çöken vücut düzenine karşı bir diğer tepki de kalp çarpıntısı, yani kalbin hızlı hızlı atmasıdır.

İnsanı en güzel surette yaratan, ona bir düzen veren ve onu denge üzere kılan Allah (cc) vücudumuzu fonksiyonlarına devam edebilmesi için oksijene muhtaç yaratmıştır. Dokularımız, kaslarımız, tüm yaşamsal organlarımız, özellikle de beynimiz oksijen olmadan görevini yerine getiremez. El-Latîf ve El-Habîr olan Allah, yarattığını en iyi bilen olduğu için insanoğlunun canını deniz seviyesi ve ona yakın yüksekliklerde emniyet altına almıştır:

"Yeryüzünü de (orada yaşayan) canlılar için alçalttı. (Yaşamaya elverişli hâle getirdi.)"[1]

Yeryüzünün alçaltılması önemli midir? Elbette ki önemlidir. Çünkü vücudumuza alınan oksijen miktarını etkileyen faktörlerden biri de yüksek irtifadır. Yüksek irtifa, deniz seviyesi ve ona yakın yüksekliklerden farklı olarak insan ve canlı hayatının yaşama durumunu, değişen yeryüzü şekillerine bağlı olarak kısıtlayan yüksek rakımlı mevkiler olarak tanımlanmaktadır. İrtifa yükseldikçe atmosfer basıncı düşmekte ve havanın yoğunluğu azalmaktadır. Bu durumda oksijenin havadaki yüzdesi değişmez, lakin düşen basınç belli bir hacimdeki oksijen molekül sayısını azaltır ve böylece yükseklikle orantılı olarak solunan havadaki oksijen azalır. Bu durum sonucunda baş ağrısı, huzursuzluk, bilinç bulanıklığı, konsantrasyon bozukluğu, kalp çarpıntısı (taşikardi), nefes darlığı, öksürük, hapşırık, kulak çınlaması, hırıltı, yorgunluk, konuşma güçlüğü, baş dönmesi, bayılma, kaygı, mide bulantısı, bulanık görme, kusma hissi, ishal gibi belirtiler kişiden kişiye farklılık göstermekle birlikte meydana gelir. Belirtileri ciddiye almayıp yükselmeye devam edilmesi hâlinde akciğer ve beyinde ödem oluşabilir. Gerekli önlemler alınmazsa kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanır. Sayısız ayetle donatılmış bu tablo ise düşünen bir topluluğa öğüt olarak kalır:

"Allah, kimi hidayet etmek isterse onun İslam'ı (kabul etmesi) için göğsünü genişletir. Kimi de saptırmak isterse gökyüzüne yükseliyormuş gibi göğsünü dar ve sıkıntılı yapar. Böylece Allah, iman etmeyenleri ricse/pisliğe/azaba mahkûm eder. (veya ricsi iman etmeyenlerin üzerine yığar.)"[2]

1. 55/Rahmân, 10
2. 6/En'âm, 125

Allah (cc) iman etmeyenleri azaba mahkûm eder. Zira onlara "Lailaheillallah" denildiğinde, "Ben tevhid davetine karşı yükseliyorum yükselmesine de oksijensizlik misali tevhidsiz yaşayabilecek miyim?" diye hiç düşünmez, büyüklendikçe büyüklenirler. Onlar zirvede olduklarını sanarken iman etmemenin karşılığı olan dar ve sıkıntılı hayatın belirtileri ise çoktan görülmeye başlamıştır. Bunlardan biri de insanoğlunun büyüklenmesi arttıkça nefesinin küçüleceğidir. Şöyle ki yükseldikçe akciğerler yeteri kadar oksijenle beslenemez ve nefes darlığı görülür. Böylece oksijensizlik misali tevhidsizlik de huzurlu nefesi yok eder ve yerini tevhid davetine karşı huzursuzluk veren bir şüpheye bırakır. Usul usul çöken vücut düzenine karşı bir diğer tepki de kalp çarpıntısı, yani kalbin hızlı hızlı atmasıdır. İman etmeyenlerin kalpleri de cahiliye düzenlerinin usul usul çökeceği ve Allah'ın (cc) nurunu tamamlayacağı korkusuyla tevhid daveti karşısında hızlı hızlı atmaya başlar. Kalpleri bu korku dolu aceleciliğinden ötürü tevhid davetini derinlemesine düşünemez ve kalpleri kilitlenerek körleşip sağırlaşırlar. Hepimizin malumudur ki bizden bir hayli yüksekte olan bir insana deniz seviyesinden seslenerek sesimizi işittiremez, net bir şekilde görünür olamayız. Zira onlar hem uzak mesafeden hem de bulundukları konumun vücuttaki etkilerinden dolayı bunlara güç yetiremezler. İman etmeyenler de büyüklenip yükseldiklerinden ötürü tevhid davetine kulak verseler de işitemez, baksalar da göremezler...

Saymaya kalkışsak sayamayacağımız daha nice ayetlerle donatılmış bu tabloyu sizlere tefekkür konusu olarak bırakıyor, bir ayet sonra düşünüp öğüt alanlar için kalpleri yatıştıran ve mutmain kılan müjdeyi haber vermek istiyorum:

"Onlara, Rableri katında (dert, tasa ve üzüntünün olmadığı, esenlik ve huzur içinde olacakları, tüm kusurlardan arındırılmış) Daru's Selam/Selamet Yurdu vardır. Yaptıkları (salih) amellerden dolayı da onların velisi Allah'tır."[3]

3. 6/En'âm, 127

Sultan Amed YAŞAR

GELECEĞİN İŞ ORTAKLARI

Ne traktörler çiftçiliği demode bir iş hâline getirebildi ne de dijital hesap makineleri matematiğin rasyonelliğini… Yani eski zorlu işler kalktı, yerine başka yepyeni işler geldi. Odaklanmamız gereken asıl nokta burasıdır.

Bizlere hikmet ve merhametiyle muamele eden Allah'a hamd, hikmeti öğretip âlemlere rahmet gönderilen Resûl'üne salât ve selam olsun.

Geçen yazımızda yapay zekânın kısa tarihçesine, tanımına ve çağımızdaki hızlı gelişiminin sebeplerine icmalen değinmiştik. Bu sayıdaki yazımız ise önceki yazının bir devamı niteliğinde olup bu sefine-i hayat yolcularının teknolojik dalgalara karşı nasıl mücadele ettiklerine değinecek, geçmişin tozlu sayfalarından geleceğin yapay dünyasına ışık tutmaya çalışacağız, inşallah. Allah'tan (cc) başarı diliyorum.

Kesin Luddit Yapmıştır!

19. yüzyılın henüz başlarını gösteriyordu takvimler. Bir balyoz. Bir çekiç darbesi. Bir balyoz sesi daha... İşleyen makinelerin yağına susamış bir kitle, Ned Luddit öncülüğünde sokaklardan tekstil fabrikalarına hücum ediyordu. Elbiseleri yıpranmış, yüzleri toz ve terle kaplı bu işçiler, büyük tekstil fabrikalarının kapılarına dayanmışlardı. İçeriden gelen monoton makine sesleri, aynı zamanda direnişlerinin temposunu da belirliyordu. Daha düne kadar ekmek tekneleri olan tekstil fabrikaları; şimdi onları işsiz bırakan, ekmeklerinden eden, kapital okyanusunda batıran birer ölüm makinelerine dönüşmüştü. Öfkelilerdi. Onlar için bu sadece makinelerle savaş değil, aynı zamanda bir yaşam biçimini, geleneklerini ve onurlarını koruma mücadelesiydi. Ve yine bu direniş hareketi, sadece ekonomik ve teknolojik değişimlere karşı değil, aynı zamanda bu değişimlerin getirdiği sosyal hüsran ve adaletsizliğe karşı bir tepki olarak doğmuştu. Birkaç gün önceye kadar ter döke döke nakşettikleri o ince işçiliklerini, bundan sonra metalik malzemelerin mekanik davranışları saniyeler içinde halledecekti. Onlara gerek kalmamıştı!

Başlangıçta İngiltere'nin doğusundaki bir bölgede dokuma tezgâhlarını kıran gruplarla ortaya çıkmışlardı, ancak kısa süre içerisinde İngiltere'nin üç farklı bölgesinde etkinlik gösterdiler. Fabrikaları ve makineleri hedef alarak geceleyin saldırılar düzenliyor, makineleri kırıyor ve fabrikaları ateşe veriyorlardı. Her ne kadar eleştirilecek yanları olsa da kendi savundukları bir davada vücut buldukları için tarih sayfasında kayıt altına alınan birer satır oldular, Ludditler. Nam-ı diğer Makine Kırıcılar.

Ludditler, değişime karşı direnen işçi ve zanaatkârlardan oluşuyordu. Bundan dolayı makinelerin getirdiği teknolojik ilerlemenin sadece zenginlerin yararına olduğunu, emekçi sınıfının bu değişimden zarar göreceğini savunuyorlardı. İsyanlarının merkezine makineleri kırarak, ilerlemeye karşı bir duruş sergileyen eylemlerini koymuşlardı. Bu isyanın adı, hareketin sembolik lideri olan Ned Luddit'ten türemişti. Hatta olay bir destan misali dilden dile aktarılmış, kendi dillerinde darb-ı mesel olmuştur. Artık ne zaman teknolojik bir ürünün başına beklenmedik bir felaket gelse İngilizce, "Ned Ludd did it!" (Kesin Ned yapmıştır!) deyimi kullanılmaktadır.

Ancak bu isyan hareketleri hükûmetin sert tepkisiyle karşılaştı. 1812'de çıkarılan bir yasa, tezgâh kırmayı ölüm cezasına çarptırıyordu. Buharlı makinelerin artışı ve içten yanmalı motorların da seri üretimiyle artık Sanayi Devrimi'nin birinci perdesi kapanmış, ikinci perde aralanmıştı. İnsanlar makinelere karşı çıkmaktan ziyade onları hayatlarına entegre etmeye ve yeni iş kollarını öğrenmeye başladılar. Aslında zorunda bırakıldılar desek daha yerinde olacaktır. Zira artık teknolojik gelişmelerin daha da ivme kazanacağı ayan beyan ortadaydı. Teknoloji... Dünya kasabasının lodosu; hız ve değişimle kavururken umut ve ilham dolu bir yağışın müjdesini de taşır.

Teknoloji kelimesi etimolojik olarak incelendiğinde, "tekhne" ve "lógos" sözcüklerinin bir araya gelmesiyle türediği görülmektedir. Tekhne; sanat, beceri, uğraş anlamına gelirken lógos; söz, kelime, bilim anlamına gelmektedir. **Öyleyse teknoloji; insanların bilgi ve becerilerini kullanarak çeşitli alanlarda yeni ürünler ve hizmetler geliştirdikleri ve iyileştirdikleri geniş bir kavramı ifade etmektedir.** Teknolojik değişimler dünya düzenini radikal anlamda değiştirmiştir. Başta Ludditler olmak üzere pek bir kimse de önünde direnememiştir. Yaşadığımız çağda Luddizmi savunan azınlık bir kitle var. Bunların mottoları ortak olmakla beraber motivasyonları geçmiş Luddistler gibi işsizlik değil, direkt olarak insanlığın kendisinin tehdit altında olduğunu savunmalarından gelmektedir.[1]

Elbette her teknolojik devinim, evvela fayda meşruiyeti bayrağı altında toplum tarafından kabul görür. Bu dalgalanma müspet anlamdaysa bunda bir sorun yoktur, zira yeryüzünün imarı için gerçekten de faydalı bir kazı çalışması niteliğinde olacaktır. Üretilmesi ve kullanılması herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir. İnsanlığın yükünü hafifleten, daha güzel ve kaliteli yaşamalarını sağlayan birer olguya dönüşecek, aynı zamanda tefekkür penceresini daha da genişletecektir.

Pergel metaforuyla bu konuya biraz daha geniş bir bakış açısı kazandırabiliriz: Pergelin sivri ucuna inancımızı sabitlediğimizi, teknolojik gelişmeleri de genişleyen açısal ucuna yerleştirdiğimizi düşünecek olursak yapay zekânın İslam'ın devasa helal dairesinde fayda babından çok geniş bir çapa sahip olduğunu göreceğiz. Çizilen dairenin içine dâhil olan tüm İslami çalışmaların Allah'ın (cc) boyasıyla boyandığına şahit olacağız. Yani Tevhid ve Sünnet inancını merkeze aldıktan sonra dilerseniz uzay turizmi yapılsın! Merkez şaşmadığı müddetçe bu tarz fütürist bir çalışmanın neticesi dahi Rabbin (cc) rızasını celbedecektir: Yüce Rabbimizin kevnî ayetlerini, güzel sıfatlarının tecellisini, kudretinin azametini, hikmetinin derinliğini, sanatının ihtişamını hayranlıkla gözlerimizin önüne serecek; kâinatın namütenahi büyüklüğünü gösterip gönlümüzdeki tekbirleri arttıracaktır. Göz, kulak, kalp, taş, demir... yaratılış formatında olduğu üzere bizleri kulluk mertebesine yükselten birer vesile olacaktır. Dikkat ederseniz çağımız yapay zekâ teknolojisi imanı arttıran bir araca, bir şükür vesilesine dönüştü.

Yapay zekâ; süreçleri kolaylaştıran, zaman, mekân, kaynak gibi alanlarda verimliliği arttıran bir işleve sahip olacaktır.

"Allah, sizi annelerinizin karnından hiçbir şey bilmez hâlde çıkardı. Şükredesiniz diye de size kulaklar, gözler ve gönüller verdi."[2]

Fakat işin içerisine -her zamanki gibi- müstekbir tağutlar ve mutref aileler girdiğinde, yani pergelin sivri ucunu kendi hevalarına saplayıp öteki ucuna da heves kalemini taktıklarında çizilen çapın rengi değişmeye, kan kırmızısına bürünmeye başlıyor! Asıl hedeflerin -kuvvetle muhtemel- süslü yapıların merdiven altlarında döndüğünü görmekteyiz. Zira açığa çıkan odur ki önce bu sistemler/teknolojik ürünler ücretsiz bir şekilde sunulur. Sonrasında insanların bunlarsız yapamayacağı algısı bir virüs gibi düşünce damarlarına enjekte edilir. Etkisini hemen göstermez, kuluçka dönemindedir. Ardından gelen etki ise felaketin çatırtısıdır: Tüm kişisel verilerimiz depolanmaktadır. Düşünce biçimimiz, yaşam tarzımız, tükettiklerimiz, biriktirdiklerimiz... artık ayan beyan ortadadır. Kişisel verilerimiz "algoritmik toplum" oluşumu için özenle istiflenmektedir. Tercihlerimize, hayata bakışımıza, neyi sevip neden nefret edeceğimize, olaylar karşısında nasıl reaksiyon göstereceğimize, neleri tüketeceğimize... algoritmalar karar verecektir.[3] Çağımızın değerli bir madeni hükmünde olan verilerimiz[4]

1. Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi - International Journal Of Society Researches, Yapay Zekânın Ludditleri Kimler Olacak? Öğr. Gör. Dr. Abdurrazak Gültekin, 2021

2. 16/Nahl, 78
3. Yapay Zekâ ve Medya, Yapay Zekâ Eksenli Gelişen Algoritmik Toplum, Bahadır Kapır, 2021
4. Bu dalda bir iş kolu dahi gelişmiş ve ismi direkt madencilikle ilişkilendirilmiştir: "Veri madenciliği"

artık çok harika bir şekilde, gelecekteki makinelerin/robotların insansı davranabilmesi için kullanılmak üzere korunmaktadır! Kâfirlerin hevalarını ilahlaştırma isteği,[5] toplumları her anlamda sömürme ve köleleştirme politikaları[6] ve ilahlık(!) arzusu[7] hiç değişmiyor. Bilhassa en doğru bilgi kaynağı olan Kur'ân-ı Kerim hakkında derinlikli araştırmalar yapıyor; İslam ümmetini, coğrafyasını, motivasyon kaynaklarını öğreniyor, çözüyor ve antitezler üretiyorlar.

"Batı toplumu, İslam ümmetine yönelik başlattığı Haçlı Savaşlarında İslam'a müntesip toplumlar hakkında derinlikli araştırmalar yapıyor ve stratejisini bu araştırmalar üzerine bina ediyor. Napolyon'un Mısır seferi esnasında yanına hatırı sayılır sayıda ilim adamı alması ve Mısır üzerine yaptırdığı araştırmaların yirmi üç ciltlik bir külliyat oluşturması buna örnek verilebilir. Daha sonraki dönemlerde Şarkiyyat adı altında yapılan çalışmaların çoğu da İslam toplumlarını inanç ve amel yönünden tanımak ve bu çalışmaların sonucuna göre İslam'a açılmış savaşta strateji belirlemek içindir. Dil, tarih, coğrafya, Kur'ân ve Sünnet ilimlerine yönelik çalışmalar on binlerle ifade edilen sayılara ulaşmıştır. Yapılan bu araştırmaların bilim adına yapıldığı iddia edilse de hakikat bundan çok farklıdır. Bugün İslam toplumlarını alt üst eden Haçlı işgalinin temelini bu araştırmalar oluşturmaktadır."[8]

İşte bu farkına vardıkları gerçeğin peşini hiç bırakmıyorlar. İnsanın var olduğu günden beri Rabbimizin (cc) dünya kurtuluşu ve ahiret rahatı için paha biçtiği, insanı kendisinden sorumlu tutacağı mevzubahistir, ameller/davranışlar:

"O (Allah) ki; hanginizin daha güzel amel yapacağını denemek/ortaya çıkarmak için, ölümü ve hayatı yarattı. O (izzet sahibi, her şeyi mağlup eden) El-Azîz, (günahları bağışlayan, örten ve günahların kötü akıbetinden kulu koruyan) El-Ğafûr'dur."[9]

Amellerimiz/Davranışlarımız... O kadar kıymetlidir ki zerre-i miskali dahi Allah'ın (cc) katında titizlikle tartılacak, göz ardı edilmeyecektir. Takdir edersiniz ki bir şeyin değeri, terazisindeki hassasiyetiyle doğru orantılıdır. Bir şeyin değeri arttıkça terazinin hassasiyeti de artar. Kömürü tonla, patatesi kiloyla, altını karatla tartarız. Ameller ise zerresini dahi tartabilme kabiliyetine sahip eşsiz bir teraziyle tartılır:

"Kim zerre-i miskal bir hayır işlemişse, onu görür. Kim de zerre-i miskal bir şer işlemişse, onu görür."[10]

Bunun kıymetini anlayan tuğyan ehli, bu uhrevi veriyi dünyevi işlerine alet etmekten hiç çekinmiyorlar. Verilerimizi/Davranışlarımızı elde etmek pahasına yasal olup olmamasını önemsemeksizin her türlü yola başvuruyorlar. İnsanoğlunun binlerce yıllık tecrübelerini, hiçbir eğitim almadan ustalaştığı duyusal motor becerilerini yapay zekâyla donatılmış algoritmaların taklit etmesi için milyonlarca dolarlık yatırımlar yapıyorlar.[11] Elbette bu hamleler, bugünün ürünü, yeni bir görüş değildir. Geçmişin birer yansıması, hak zelzelesinin göçüğü altında kalmışların var olabilme çığlıklarının yankısıdır. Elbette Allah (cc) kâfirlerin insanlığın ölmesi pahasına satın aldıkları bu verileri kötüye kullanmalarından ötürü onlara azap edecektir:

"Muhakkak ki onlardan öncekiler de tuzaklar kurdular. Allah onların evlerini temelden yıktı, üstlerindeki tavan başlarına çöktü ve azap onlara hiç ummadıkları bir yerden geldi."[12]

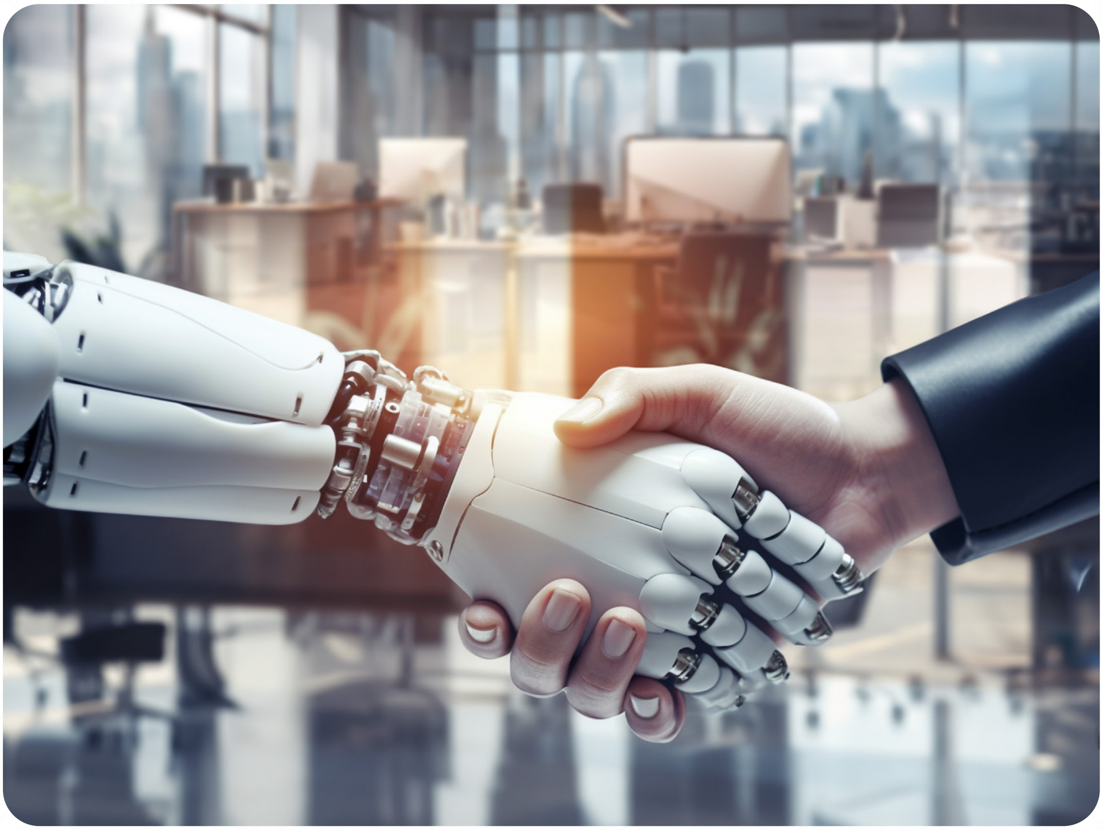
Konumuzun daha berrak bir şekilde anlaşılabilmesi için daldığımız bu derin girizgâhtan topladığımız dip notlarıyla sorumuzun cevabını su yüzüne çıkarmaya çalışalım.

Peki, Yapay Zekâ İşimizi Elimizden Alacak mı?

Kesinlikle evet! Yapay zekâ birçok işte bizden daha iyi, bizden daha hızlı, bizden daha çabuk hesaplama yapıyor; işçiliği ise daha ucuz... Daha önce de belirttiğimiz gibi yapay zekâ gelişmeleri karşısında bir grup insan makineleri kırmaya kadar giderken diğer kesim çoktan hayatlarını kolaylaştırmak için entegrasyon çalışmalarına başladılar. Bir kesim heyecanlı, diğer kesim ise kaygılı... Esas sebebin köklü bazı değişimlerin insanları korkutması olduğunu düşünüyorum. Yine bu değişimlerin doruk noktasının belli olmayışı, kaygı eşiğini biraz daha arttırmaktadır.

Yapay zekâ ve işsizlik konusuna vereceğimiz cevabın doğruluğu, yapay zekâyı nasıl tanımladığımız ve nerede durduğumuzla doğrudan ilişkilidir. Soru dinî olarak değerlendirildiğinde eğer özünde rızık endişesi varsa zaten kökünden hatalı bir sorudur. Eğer bu soruyla kastedilen, geleceğin hayat düzenini anlamak ve İslami harekete yeni iş kolları kazandırıp onunla batılın beynine hak yumruğunu indirmekse -ki bu yazıyı ele almamızdaki niyetimiz de budur- o hâlde bu konuya biraz daha ilmî ve teknik bakacağız. Zira yapay zekâ doğru kullanıldığında her daim işlerimizi kolaylaştıran, hayat ve kulluk kalitemizi arttırmaya hizmet eden bir unsur olacaktır. Yukarıda çok uç ve sivri bir örnekle buna değindik zaten.

5. "Hevasını/arzusunu ilah edineni gördün mü? Şimdi sen mi ona vekil olacaksın?" (25/Furkân, 43)
6. "Şüphesiz ki Firavun, yeryüzünde üstünlük tasladı. Oranın halkını gruplara ayırıp onlardan bir bölümünü mustazaflaştırıyor /güçsüzleştiriyor; erkek çocuklarını boğazlayıp, kadınlarını diri bırakıyordu. Çünkü o, bozgunculardandı." (28/Kasas, 4)
7. "Dedi ki: 'Ben sizin en yüce rabbinizim!' " (79/Nâziât, 24)
8. Tevhid İnancını İnşa eden Kavramlar, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 528
9. 67/Mulk, 2
10. 99/Zilzâl, 7-8
11. bk. Umur Işık vd. "Yapay Zeka ve Algoritma Ekseninde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum İçin Anlamı", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 10/2 (2022), 1248-1275, 1268.
12. 16/Nahl, 26

Genel anlamda teknolojik gelişmelere baktığımızda, icat ve üretimleriyle neredeyse her zaman kas gücü gerektiren işlerin yerine, daha kreatif düşünce ve bilgi odaklı işlerin geldiği gözlemlenmiştir. Daha şimdiden zihinsel çalışmalar beden ve kas gücü gerektiren ya da sürekli tekrarlı, otomasyonlu işlerin yerini almaya başladı bile.[13] Yapay zekâ başlangıçta "tehdit" algısı oluştursa da bugün için "fırsat" olarak değerlendirilmektedir. İşi kolaylaştıracak ara sistemler olduğu kanısı öne çıkmaktadır.[14] Kullanıldığı alanlara göre değişmekle birlikte veri miktarındaki artışın hem hızı hem de tahmin edilebilirliği arttırdığı görülmektedir.[15] Yapay zekâ; süreçleri kolaylaştıran, zaman, mekân, kaynak gibi alanlarda verimliliği arttıran bir işleve sahip olacaktır. Özel ya da tüzel kişilikler işlerini daha kısa sürede yapabileceğinden, mevcut personel sayısını azaltabilir, işlerini daha kolay hâle getirebilir, yeni projeler için kamu yararına inisiyatifler geliştirebilir ya da tasarruf edilen mali kaynağı başka alanlarda kullanabilme olanağı edinebilirler.[16]

Yaşadığımız coğrafya perspektifinde kaygı boyutunu ele aldığımızda ise yıllar önce Türkiye'deki ilk bilgisayarı edinen KGM personellerinin tavrından öteye geçemez diye düşünüyorum.[17] Ya da seneler önce tarlayı doğal yöntemleriyle biçen bir çiftçinin tarım makinelerine olan Ludditvari öfkesini de baz alabiliriz. Tarım makinelerini hayatlarına entegre eden çiftçilerin sadece işleri kolaylaştı, tarla ekip biçme potansiyelleri arttı. Ne traktörler çiftçiliği demode bir iş hâline getirebildi ne de dijital hesap makineleri matematiğin rasyonelliğini... Yani eski zorlu işler kalktı, yerine başka yepyeni işler geldi. Odaklanmamız gereken asıl nokta burasıdır: Yapay zekâ insanlığın faydasına kullanıldığında hayatı kolaylaştırmakla beraber yeni iş alanlarına da kapı aralayacaktır. Tıptan edebiyata, resimden mühendislik alanına kadar geniş bir yelpazede fayda sağlayabilir, insanların hayatını müspet anlamda değiştirebilir. Hâliyle önceki kof ve rutin işlerin/mesleklerin yerini daha dijital ve pratik işler/meslekler alacaktır.

Örneğin engelli birinin yürümesine, bir âmânın görmesine vesile olabilir. Felçli birinin duygu ve düşüncelerini kendi ses tonuyla aktarmasına olanak sağlayabilir. Eğitim alanında çocukların dimağına uygun ders anlatımıyla tam öğrenme verebilir ya da hastalıkların teşhisinde ve tedavisinde aktif rol alabilir. Sanat eseri denilebilecek resimler ve bunlara uygun hikâyeler yazılı birkaç istekle

13. bk. Sosyal Bilimler Dergisi 15/2, 628-637, 634. Süheyla Erikli – Pınar Salih, "Zanaatkarlıktan Yapay Zekaya İşgücünün Değişen Niteliği", Akademi Sosyal Bilimler Dergisi 9/26 (2022), 209-223, 220-221)
14. bk. Umur Işık vd. "Yapay Zeka ve Algoritma Ekseninde Gazeteciliğin Geleceği ve Toplum İçin Anlamı", Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi 10/2 (2022), 1248-1275, 1268
15. bk. Caner Dereli vd. "Erişime Açık Terörizm Veri Kümeleri Kullanarak Makine Öğrenmesi ve Büyük Veri Mimarileri ile Terörle Mücadeleye Yönelik Tahminleme Yaklaşımları", Savunma Bilimleri Dergisi 42 (2022)
16. bk. Ahmet Efe, Yapay Zekâ Ortamındaki Dijital Kamu Yönetiminin Yol Haritası, Kaytek Dergisi 4/1 (2022), 99-130, 121
17. Türkiye'ye ilk bilgisayar 1960 yılında, yol yapımında gereken hesaplamaları daha hızlı yapabilmesi için Karayolları Genel Müdürlüğüne gelir. Bilgisayar 167 m² alan kaplamakta ve otuz tona yakın bir ağırlıktadır. İlginçtir ki bozulabilir korkusuyla uzun bir müddet kimse bilgisayara dokunmaz. Bir diğer sebep ise bilgisayarın işlerini ellerinden alıp onları işsiz bırakacağı kaygısıdır. Bundan dolayı bilgisayara düşmanlık besleyenler dahi olmuştur.

(prompt) elde edilebilir. El yazmalarını okuması, dijitale çevirmesi ve bunu bilgisayara indirmesi saniyeler içerisinde yapılabilir. Artık saatlerce ses kaydı yapmaya gerek yok, metin hâlindeki yazılar profesyonel seslerle hayata geçirilebilir. Dilerseniz kendi sesinizi klonlayabiliyorsunuz da. Tek bir vesikalık fotoğrafıyla bir kişi pek çok dilde konuşturulabilir, suni bir videosu yapılabilir. Bina tasarımlarından, binanın metraj hesabına kadar tüm hesaplar artık birkaç dakikada yapılabilir. Yapay zekâ, en az malzemeyle en dayanıklı ve aynı zamanda dekoratif ürünleri bir mühendisten çok daha iyi tasarlayabiliyor artık.

Evinizin bir köşesinin fotoğrafını çekin, sonra yapay zekâya oradaki iç mimariyle ilgili öneriler isteyin. Minimal, şık, modern, nostalji... gibi birçok seçenekle size aynı veya benzer masa ve sandalyelerden uygun duvar kâğıtlarına kadar seçenekler sunup örnek fotoğrafını ve maliyetini sunabilir. Peyzaj düzenlemesi daha önce hiç bu kadar kolay ve eğlenceli olmamıştır, herhâlde. Odanın/Alanın fotoğrafını yapay zekâya verdiğinizde size ne tarz peyzaj çalışmaları yapabileceğinizi evinizin orijinal fotoğrafı üzerinden sunuyor. Tarım alanında artık yabancı ot derdi en aza indirgenmiş durumda. Ürün toplarken oluşan hatalar asgari düzeyde. Yapay zekâ destekli tarım makineleri sizin yerinize bunların tamamını yapabiliyor. Medikal anlamda ise çok daha umut verici çalışmalar yolda. Çünkü medikal veriler daha düzenli ve etiketlenmiş durumdalar. Diş röntgenlerini tarayıp çözümler sunan yapay zekâ, akciğer/göğüs kanseri risklerini öngören yapay zekâ, röntgenlerden beklenmedik çıkarımlar yapan yapay zekâ, doktor sohbet botu yapay zekâ...[18]

İlmî konularda eğitim alan bir kişiyi de düşünebiliriz: Gününün çoğunu ilmî kavramlarla, Kur'ân ezberi ya da fıkhi meselelerle geçiriyor. Böyle bir talebe için yapay zekâ ona sadece belirlediği ilgili kitaplar içerisinden belli saatlerde soru ve cevaplarını üretebilir. Hafız olma yolundaki bir talebeye belli bir pasajdan sonra devam etmesini söyleyebilir, eğer tecvitte bir hatası varsa onu uyararak düzeltmesini isteyebilir. Yapay zekâ onun eksiklerini görerek aslında tam olarak nerelerde hata yaptığını gösterecek ve önerilerde bulunacaktır. Bu vesileyle eğitim daha hızlı ve interaktif olabilecek; haftalık, aylık raporlamalarla kişi kendi gelişimini gözlemleyebilecek; rapor ilgili hocasına bildirim olarak iletilebilecek; eğitim süresi kısalacak, eğitimin kalitesi ise artış gösterecektir. Ayrıca kontrolörlerin ciddi miktarda süreleri artakalacaktır. Bu örnekler çoğaltılabilir. Herkes kendi alanıyla ilgili düşünmeli, önerilerini cemaatiyle/topluluğuyla paylaşmalı ve hatta yapay zekâ alanına meyli varsa kendi nefsinin hayrı ve en kıymetlimiz olan dinde sabit kalabilmesi için bedenen dahi destek olmalıdır.

Bilimsel verilerin analizinden bir örnek sunabiliriz. Mesela günümüz ve gelecek dünyevi sorunlarından biri iklim değişikliğidir. Her beş ila yedi yıl arasında IPCC (Hükûmetlerarası İklim Değişikliği Paneli/Intergovernmental Panel on Climate Change) tarafından bir rapor hazırlanıyor. Bu raporlar binlerce sayfadan oluşuyor ve ciddi manada veri içerikli bir çalışma olarak servis ediliyor. Düşünün, yedi yıllık bir rapor var önümüzde ve bundan istatistiksel olarak bazı çıkarımlar elde ederek ekini ve nesli ıslah etmek istiyoruz. Oturup bunu değerlendirmek bir yana okumak bile güç bir meseledir. Yapay zekâ, dakikalar içerisinde, günümüz tabiriyle bir "yönetici özetini" çıkarabiliyor.

Son olarak istatistiksel bir bilgiyi paylaşıp yazımızı noktalayabiliriz: Geleceğin yapay zekâ dünyasında çalışan ihtiyacında %40'lık bir artışın doğacağı öngörülmektedir. Yani yüz çalışanın işsizliğine karşılık yapay zekâ destekli yeni işler için ortalama yüz kırk çalışan gerekeceği vurgulanmaktadır. Bir vida sıkıcı çalışana karşılık daha fazla veri yöneticisi, fabrika otomasyon tasarımcısı, prompt mühendisleri, yeni otomatik vida üreticisi, yeni dijital pazarlamacı... gibi yeni iş/zihin gücüne ihtiyaç duyulacaktır. Ve yine istatistiklere göre son yirmi beş yılın öncü 500 dünya firmasından (bk. yıllara göre Fortune Global 500) dörtte üçü teknolojik değişime tam olarak ayak uyduramadığı için listelerdeki yerini koruyamamış, 500 firmadan 370'e yakını teknoloji tufanında boğulmuştur.

Örneklerden ve ilgili çalışmalardan da anlayacağımız üzere; yapay zekâya işsizliğe/tembelliğe bir bahane olarak bakmaktan ziyade insanlığın işlerini kolaylaştıran ve yeni meslek kapıları açacak bir vesile gözüyle bakılması daha evla olacaktır. Tüm bunların yanında yapay zekâ, pek çok aritmetik işlem gerektiren konuda insanı taklit edebilse de sosyolojik bir varlık olarak insanın taklidi şu ân için mümkün değildir.[19]

Demem o ki tüm dünya yapay zekâ konusunda dönüşü zor bir gemide yerini almış durumda. Bu uzun ve bir o kadar da sabır gerektiren yolculuk boyunca kıyılarda bulunan dijital tarlalara ekim yapan kazanacak, Allah'ın (cc) izniyle meyvesini ufukta görecektir; ağırdan alan ya da yanaşmayı bile göze alamayanlar kaybedecek, ellerindeki az miktardaki umut tohumlarının çürümesini çar-u naçar izleyeceklerdir... Allah (cc) en doğrusunu bilir.

Bir sonraki yazımızda ise yapay zekânın dünyayı nasıl gördüğüne, yazıları nasıl okuduğuna değinecek, dijital beynindeki kıvrımlarında bir gezintiye çıkacağız, inşallah.

Zoru kolay, kolay olanı bizlere güzel kılan Allah'a (cc) hamdolsun.

18. Sadece sağlık verileriyle sınırlandırılmış, ChatGPT beslemeli ve Türkçe dil desteği sunan ücretsiz bir yapay zekâ modeli. %100 doğruluk oranı sunmamakla birlikte denemeye değer bir uygulama.

https://ai.yesilhealth.com (E.T. 04.11.2023)

19. bk. Aysel Ay, "Yapay Zekâ Haberciliği ve Gazetecilik Tartışmalarına Dair Bir Değerlendirme", 12/4 (2022), 913-926, 924

SINIRLANDIRILMIŞ SAVAŞLAR VE SINIRLARI YIKAN SALDIRILAR

AHVAL

Bedirhan EREN

Son haftalarda Mescid-i Aksâ havalisinde yaşanan savaşın "İsrâîl-Hamas Savaşı" şeklinde daraltılarak nitelendirilmesi doğru değildir. Yeryüzünün en şerir ve mel'un kavmi olan Yahudilerin azgın saldırganlığı ve katliamcılığı karşısında Filistinlilerin, yüksek savaş teknolojisine oranla ilkel denebilecek araçlarla öz savunma yapmaya çalışıp direnmeleri uluslararası medya organları tarafından tüm dünyaya "İsrâîl-Hamas Savaşı" olarak servis edilmektedir. Böylelikle yeryüzünün sadece gördüğüne inanan/kayıt dışı materyalist toplumları izledikleri görüntüler eşliğinde bu savaşın iki hasım grup arasında ve belirli bir toprak parçası üzerindeki bir anlaşmazlıktan kaynaklandığı ve her iki tarafın da haklı oldukları yönlerin olduğu gibi hususlarla meşgul edilmek istenmektedir.

Tıpkı bundan otuz yıl önce Somali'nin başkenti Mogadişu'da **1993** yılı Ekim ayında yaşanan savaşın yeryüzündeki milyarlarca insana ABD ve müttefikleriyle bazı "terör" örgütleri arasında, yani iyiler(!) (ABD ve marabaları) ile kötüler(!) (Somali'deki yerli ve dindar unsurlar) arasında yaşanan bir "Barış Gücü Operasyonu" olarak "yutturulması" gibi...

1991-2002 yılları arasında Cezayir'de yaşanan iç savaşta herkes asıl meselenin Fransız destekli baskıcı rejim ile o dönem Cezayir'de etkin olan FIS (İslami Selamet Cephesi) ve ilerleyen süreçte GIA (Silahlı İslami Grup) arasındaki sıradan bir iktidar anlaşmazlığından ibaret olduğunu zannetmekteydi. Cezayir'de yaşanan iç savaş da Cezayir sınırlarında kalmalı ve başka kimsenin ilgilenmesine fırsat verilmemeliydi. İlgilenmekten menolunan "ümmet" bakiyesinin gözleri önünde Fransızlar iş birlikçileriyle birlikte yüz binlerce Cezayirlinin kanına giriyor köylerinin, beldelerinin ocaklarını söndürüyordu.

2000'li yılların ortalarından itibaren Irak'ta yaşanan kaos ve kargaşada sorunun mezhepler arasındaki anlaşmazlık ve çatışmalar olduğu yönünde propagandalar yayıldı. Rafızîler, kadim müttefikleri olan Haçlılarla beraber Irak'ta anarşi ve katliamları yaşamın rutini hâline getirmişlerdi. Ülkeyi kasıp kavuran bu necis iş birliğiyle ilgili hakikatleri göremez ve okuyamazdınız medya organlarında. Zira uluslararası siyonizm güdümündeki medya organlarının "Irak'ta yaşananlar sadece Iraklıları ilgilendirir!" propagandası oldukça etkiliydi.

Dünya eski dünya değil. Uluslararası medya kartellerinin boğucu dezenformasyonu artık aklı başında ve vicdanlı insanlar üzerinde etki etmemektedir. Yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi herhangi bir İslam beldesindeki savaş sadece oranın halkını ilgilendiren bir savaş değildir. Filistin'de yaşanan soykırım, katliam ve vahşet de sadece Filistinlileri veya Arapları ilgilendiren bir konu değildir. Nasıl ki sadece işgal edilmiş topraklarda yaşayan Yahudileri ilgilendiren bir savaş değilse aynı şekilde Filistinlilerle veya Araplarla sınırlı tutulabilecek bir mesele olmaktan da çoktan çıkmıştır.

Bu yaygaralara kanan dünya, Irak'taki tarif edilemez vahşet karşısında kör, sağır ve dilsiz kalmıştı.

Ocak 2011'de Suriye'de vampir Nusayrî rejimine karşı başlayan gösteriler ve sonrasında ancak İsrâîl'in yapabileceği varsayılan katliamların sadece Nusayrî rejimi ile oradaki halk arasında cereyan eden bir sorun olduğu propagandası yapıldı yıllarca. Bu propagandanın yapılmasının yegane nedeni Suriye dışında yaşayan ve kendilerini İslam'a nispet eden kitlelere, "Sizin Suriye'de yaşananlarla ilginiz yok!" mesajı verilmesiydi. Günümüz Suriye tağutunun tağut babası da **1982** yılında Hama'da İran'ın o dönemki Rafızî liderliğinin desteğiyle on binlerce mazlumu katlettiğinde yine aynı mesajla "tedavi" edilmişti "ümmet-i mevta!".

Temmuz 2013'te Mısır'da yapılan darbenin sebebi olarak ülkede seçimle işbaşına gelen İhvan hükûmeti ile seçimle de olsa iktidarı kaybeden laik siyaset, ordu ve sermaye çevreleri arasındaki husumetten kaynaklanmış olabileceğiyle ilgilendi herkes yıllarca.[1] Meselenin aslında ne olduğuna dair insanların çoğunun net bir fikri yoktu. Çünkü bugün mazlumların üzerine binlerce ton bomba yağdıran siyonistlerin doğrudan veya dolaylı kontrolünde veya etkisinde olan küresel ve yerli siyonist medya organları zihinlere terabayt terabayt algı bombaları yağdırıyordu. Karışan ve karıştıran onlarken İslam coğrafyasında yaşayan halklar başta olmak üzere dünyanın geri kalan kısmına, "Bu meseleler sizi ilgilendirmez!" denilerek gardı düşürüldü.

2011 yılında Libya'da patlak veren iç savaş... Libya'da hükûmet karşıtı protesto gösterileriyle başlayıp sonrasında gerçek anlamıyla bir iç savaşa dönüşmüş olan olayların da Libyalılar dışında kimseyi ilgilendirmediğine inandırılmak istendi milyarlarca insan.

Aynı dönemde Tunus'taki olayların da Tunus halkı ile yönetimin kendi aralarındaki birtakım anlaşmazlık ve ihtilaflar olduğuna ikna edilmeye çalışıldı kitleler. Bu meselelerin başkalarını ilgilendirmediği yönünde telkinlerde bulunuldu.

2016 yılında Rafızî ve Kürt güçlerinin kara gücü olarak kullanıldığı operasyonlar öncesinde ABD öncülüğündeki Haçlı ordularının savaş uçaklarıyla yaptığı halı bombardımanlarıyla içinde yaşayan on binlerce sivilin üzerine ölüm yağdırarak katliama tabi tutup Musul'u yerle yeksan ettiklerinde de kimseden ses çıkmamıştı. Zira daha öncesinden zihinler ve kalpler uluslararası medya ve yereldeki iş birlikçilerinin yoğun dezenformasyonuyla "Bu işten bize ne!" moduna alınmıştı.

Beldeler bize uzak olsa da hiçbiri bize ırak değildi, olamazdı da. İslâm coğrafyasında yapay sınırlara hapsedilen her bir topluluk bu türden telkinler ve propagandalarla sınırlarının ötesindeki olaylar ve gelişmeler karşısında ortak duyarlılıkla refleks geliştirme yeteneğini büyük ölçüde kaybederek yerinden kımıldayamaz hâle getirilmiş ve âdeta felç olmuştu.

7 Ekim'de fitili ateşlenen Gazze Savaşı, siyonizm ve Yahudi olsun olmasın dünya üzerindeki tüm siyonistler için de inanç ve ölüm kalım savaşıdır.

Bu savaşta kendisini İslam'a nispet eden halklar Filistinlilerin safında yer alırken sermaye gruplarıyla, diplomasisiyle ve ordularıyla hemen hemen tüm Batılı ülkelerin yöneticileri tağuta kulluk eden, Allah'ın gazab edip lanetlediği ve maymunlarla domuzların[2] soyundan gelen siyonist Yahudilerle aynı safta yer aldılar.

İsrâîloğulları İçin Barış Süreci Değil, Tih Süreci!

Aslen Yahudi olan veya olmayan siyonist yönetimlerin tahakkümündeki ülkelerin liderleri Felluce ve Musul trajedisinin tekerrürü olan ve çok güçlü olmasa da lehte yapılabilen yayınlar vesilesiyle özellikle Batılı halkların zihinsel bariyerlerini yıkan Gazze Savaşı'nın hakikatini görmüşler ve yüzleştikleri bu gerçeğe göre strateji belirleyip hamlelerini gerçekleştirmektelerdir.

Bugün küresel ölçekte gücü elinde bulunduranların yetkili ve etkili olduğu Birleşmiş Milletler adındaki paravan bir örgüt şu ânda tamamen mefluç durumda. Eğer BM adında uluslararası bir örgüt mevcut olmazsa dahi İslam coğrafyasına çökmüş olan tağutlar BM Güvenlik Konseyi'ni aratmayacak şekilde siyonizmin Filistin'deki vahşetine sessiz kalır ve mutad olduğu üzere "Taraf"ları itidale davet ederlerdi.

Mısır'da binlerce insanın kanını heder eden Sisi tağutunu birkaç yıl içinde iade-i itibarla onore edenler, Suriye'de yüz binlerce mazlumu toplu kıyımdan geçiren ve sağ kalanları da yurtlarından tehcir ettiren Nusayrî Beşşar Esed tağutunu -piyonlar topluluğu da olsa- Arap Birliği'ne yeniden dâhil ederek kendi iktidarları pek meşruymuş gibi onun da meşruiyetini(!) teyit edenler, Irak'ta bırakın İslami kaideleri, insanlığın asgari değerlerinden dahi mahrum olan İran destekli vahşi Rafızî çetelerin elebaşlarını yönetim kademelerine alan siyonizm marabası hain iş birlikçi yöneticilerin bugün Mescid-i Aksâ için hiçbir şey yapabilecek iradeleri yoktur. Bundan daha açık olan ise böyle bir şeye niyetlerinin de hiç olmadığıdır.

Meydanlara davet edilip slogan attırılarak zarar potansiyeli barındıran negatif enerjiden duygusal coşkunlukları dinginleştirilerek dalgalar deryalar hâlinde evlerine muzaffer mücahidler olarak gönderilen "ahmariyye siyaseti"nin nesneleri hâline getirilmiş kitleler de tağut

1. Demokratik seçimlerin yapıldığı İslam beldelerinde oralarda yaşayan halklara müspet hiçbir katkısının olmadığı on yıllardır bilmüşahade tecrübe edilmesine rağmen birilerinin hâlen aynı metod üzere ısrar ediyor olması ayrıca incelenmesi gereken bir konudur.

2. "De ki: 'Size Allah katındaki cezası bundan daha kötü olan bir şeyi haber vereyim mi? Allah'ın lanet ettiği, ona karşı öfkelendiği, **aralarından maymunlar ve domuzlar** kıldığı ve tağuta kul eylediklеridir. Bunlar, (Allah katında) yerleri daha kötü ve dosdoğru yoldan sapmış olanlardır.' " (5/ Mâide, 60)

yöneticilerin böylesi görkemli protesto gösterilerine izin verip ve hatta katılımda bulunmalarından ötürü tefâhür hâlinde bir sonraki protesto ve slogan "cihad"ının yer ve tarihini gözlemeye koyulurlar.

Kavramsallaştırmalar ve isimlendirmeler her ne olursa olsun asıl dikkat edilmesi gereken etiketlerin ve maskelerin perdelediği gizli amaçlar ve hedeflerdir. Esasen müminler için geçerli olan itikadın izharı kaidesini günümüzde en açık ve yaygın biçimde uygulayanların İslam dışı ve İslam düşmanı örgütler ve devletler olduğunu görüyoruz.

Uluslararası siyonizmin dünya siyaseti ve sermayesi üzerinde oldukça etkili olduğu malumdur. Bu güç odaklarının yetmiş beş yıldır ilk ve en önemli hedefi İsrâîl'i tüm Yahudiler için güvenli bir alan hâline getirmek olmuştur. Yeryüzündeki tüm siyonistler, işgal edilmiş topraklara yönelik icra edilen 7 Ekim saldırılarıyla İsrâîl'in aslında Yahudiler için hiç de güvenli olmadığını ve bundan sonra da asla olamayacağı hakikatiyle yüzleşmişlerdir.

7 Ekim saldırıları sonrası İsrâîl'in Filistin'e yönelik katliamlarının başlamasından sonra dünyadaki tüm siyonistlerin kimliklerini izhar ederek destek ve dayanışma amacıyla İsrâîl'e koşmaları da ayrıca ibret vericidir. Kim için? Mazlum ve mustazaf halkları karşısında vampirleşirken kendi cinsinden İsrâîl veya onun en önemli destekçisi olan ABD ve AB ile müttefiklik ilişkilerinden dolayı ortada simetrik bir savaş varmış gibi "Taraf"ları itidale ve sükûnete davet eden tuğyan rejimleri için...

Dünya eski dünya değil. Uluslararası medya kartellerinin boğucu dezenformasyonu artık aklı başında ve vicdanlı insanlar üzerinde etki etmemektedir. Yukarıda verdiğimiz örneklerde olduğu gibi herhangi bir İslam beldesindeki savaş sadece oranın halkını ilgilendiren bir savaş değildir. Filistin'de yaşanan soykırım, katliam ve vahşet de sadece Filistinlileri veya Arapları ilgilendiren bir konu değildir. Nasıl ki sadece işgal edilmiş topraklarda yaşayan Yahudileri ilgilendiren bir savaş değilse aynı şekilde Filistinlilerle veya Araplarla sınırlı tutulabilecek bir mesele olmaktan da çoktan çıkmıştır.

Müslim ve insan olarak bu trajedi karşısında imkânlar ölçüsünde yapılabilecek her ne varsa yapmaktan geri durulmamalıdır. İslam'ın bize yüklediği görev ve sorumluluk budur. İnsanlık âleminin selameti için siyonist Yahudilerin yeni bir Tih süreciyle yüzleşmeleri kaçınılmazdır. Siyonist Yahudiler için müstehak olan aşağılık karakterlerine mütenasiben karanlığın, çaresizliğin, yenilginin, umutsuzluğun ve korkunun sembolü olan Tih'e sürülmeleridir. İnsanlık âlemi, İslam coğrafyası ve özellikle de Mescid-i Aksâ havalisi on yıllardır siyonizmden o kadar çok çekmiştir ki tüm şenaat ve denâetkârlıklarına rağmen İsrâîloğullarından vampirleşmeyip insan kalabilenleri arar olmuştur.

KONUK YAZAR

Bahri TUNÇBİLEK

DÜNYA'NIN YÖRÜNGESİ: KUDÜS VE MEKKE

Dünyanın herhangi bir bölgesinde bir savaş çıktığında veya bir çatışma yaşandığında orada yaşanan can kayıpları ve yaralılar, gittikçe duyarsızlaşan insanlık için sadece sayılardan ibaret verilere, savaş bölgesindeki gelişmelerle ilgili yorumlar da kendi menfaatlerinin hangi yönde etkileneceğini öngörmeye çalışan analizlere dönüşüyor. Oralarda yaşanan yürek dayanmaz acıları ise bir o acılara maruz kalan mazlumlar bir de o mazlumların, masumların mevlası ve Din/Hesap Günü'nün sahibi Yüce Allah biliyor.

Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım.

Bismillahirrahmanirrahim,

"Ayetlerimizin bir kısmını kendisine göstermek için bir gece kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini bereketli kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren (Allah) tüm eksikliklerden münezzehtir. O, (işiten, dualara icabet eden) Es-Semî, (her şeyi gören) El-Basîr'dir."[1]

Göklerin, yerin ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd, kılıç sahibi Resûl'üne salât ve selam olsun. Her hâlimizde Allah'a (cc) hamd ve şükürler olsun. Normalde Dünya'mızın uzaydaki hareketlerini ve Güneş etrafındaki yörüngesini anlamaya çalışacağımız bu yazıyı, Rabbimizin ayetleri ışığında teknik bilgiler ve verilerle anlaşılır bir şekilde yazmayı ve bu yazıyı okuyacak olan sizlerin de huzurlu ve sakin bir tatil gününde ya da yorgun bir mesainin ardından akşam işten döndüğünüz evinizde gecenin sessizliğinde dinlenirken huzur içerisinde okumanızı isterdim. Ama maalesef ben bu satırları yazarken yakın coğrafyamızda Orta Doğu'nun ve belki de bütün dünyanın geleceğini derinden etkileyecek sancılı bir sürecin fitili ateşlenmiş oldu. Uygarlıklarını(!), gasbettikleri topraklarda mazlumların, masum canların kanları, acıları ve gözyaşları üzerine bina eden elleri kanlı, yürekleri paslı zalim siyonistler ve iş birlikçileri, ıslah olduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya; ekini, nesli, canları, namusları, psikolojileri ifsad etmeye devam ediyorlar. "Barış, demokrasi, refah, medeniyet, insanlık getiriyoruz." vaatleriyle girdikleri her coğrafyaya savaş, yıkım, kan, gözyaşı getiren; gerek askerî gerek ekonomik ve kültürel yollarla işgal ettikleri her beldeye Yüce Allah'ın haram kıldığı (içki, uyuşturucu, kumar, faiz, zina, eşcinsellik, fuhşiyat, hırsızlık, yalan, rüşvet, iftira...) her şeyi götürerek barbarlığı, ahlaksızlığı, azgınlığı, küfrü yarışırcasına yayıyorlar. Topraklarını, vatanlarını, özgürlüklerini gasbettikleri insanlara, "insan hakları", "medeniyet", "çağdaşlaşma", "aydınlanma" gibi süslü kavramlarla zorla dayattıkları demokratik yaşam biçimini benimsemeyen, reddeden ve imanlarını, vatanlarını, canlarını, namuslarını korumak için bu uğurda mücadele eden insanları da "terörist" olarak yaftalayıp Cenevre Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalarla sivillerin olduğu bölgelerde kullanılması yasaklanmış olan fosfor bombası da dâhil her türlü silahla gece gündüz demeden bombalıyorlar.

1. 17/İsrâ, 1

Geçtiğimiz günlerde sosyal medyada paylaşılan bu görüntülerde İsrâîl'in Gazze Limanı'na düzenlediği saldırılarda beyaz fosfor bombası kullandığı görülüyor.[2]

Bu anlattıklarım Orta Doğu'da ve Filistin topraklarında yeni cereyan eden olaylar değil. Yaklaşık yüz yıllık bir mazisi olan Filistin-İsrâîl meselesinin son yirmi yılı hemen hemen bu şekilde geçiyor. Yahudi işgalciler sürekli olarak Filistinlilerden zorla ele geçirdikleri bölgelere Yahudi yerleşimcileri yerleştiriyor, bu Yahudi yerleşimciler ve işgalci İsrâîl askerleri, başta Mescid-i Aksâ olmak üzere Filistin'deki belli başlı kutsal mekânlara baskınlar ve saldırılar gerçekleştiriyor. Bu baskınlarda kendilerine mukavemet gösteren Filistinli direnişçilerin kimisini darp edip gözaltına alıyor, kimisini ise sorgusuz sualsiz hunharca katlediyor. Toprakları, evleri, özgürlükleri, yaşama hakları ellerinden alınmış Filistin halkının içerisindeki bazı silahlı gruplar, Yahudi yerleşimcilerin bulunduğu topraklara yönelik saldırılar gerçekleştirince de gerek kendi ürettikleri gerek ağababaları olan Amerika ve İngiltere'den tedarik ettikleri en ağır konvansiyonel silahlarla Gazze Şeridi'nde ve Batı Şeria'da sıkışıp kalmış olan Filistinlilerin üzerine hedef gözetmeksizin; sivil asker ayrımı yapmadan; bebek, çocuk, kadın, ihtiyar demeden bomba yağdırıyorlar.

İşgalci İsrâîl, 7 Ekim Cumartesi sabahı Filistinli silahlı gruplar tarafından yapılan saldırılara yine oldukça katı bir şekilde karşılık veriyor, ama bu sefer büyük bir fark var. İsrâîl'in ve Amerika'nın bölgede yaptığı hazırlıklar,[3] bu iki ülke başkanlarının, savaş bakanlarının, generallerinin açıklamaları[4] ve diğer devletlerin İsrâîl'e destek söylemleri, İsrâîl'in başlattığı karşı saldırının öncekiler gibi sadece bir misilleme operasyonu olmayacağını; Büyük Orta Doğu (İsrâîl) Projesinin önünde engel olan bütün Filistinlileri bölgeden göç etmeye zorlayacak uzun süreli büyük bir savaş başlatmak istediklerinin habercisi olarak gözüküyor.

Filistinli silahlı grupların İsrâîl'de gerçekleştirdiği saldırılar, İsrâîl askerleriyle beraber işgalci Yahudi sivillerin de ölümüne sebebiyet verdi. Gerek askerî kayıplar gerekse sivil kayıplar hem İsrâîl tarafında hem de İsrâîl'e arka çıkan diğer ceberrut devletlerin yöneticilerinde ve halklarında bir intikam duygusunun açığa çıkmasına neden oldu. Ve bu bir nebze anlaşılabilir bir duygudur, zira canı yanan veya haksızlığa uğrayan her insanın kalbinde oluşan öç alma isteği fıtri bir duygudur.

"Yüce Allah (cc), insanı bir öç/intikam alma tabiatı üzere yaratmıştır. İnsanın kendisine bir kötülük yapıldığında öç alma tabiatı devreye girer. Kötülüğe misliyle karşılık vermek ve öç almak ister. Fıtrat dini olan İslam da insana bu hakkı vererek meşrulaştırır:

'Kim de zulme uğradıktan sonra öcünü alırsa, böylelerinin aleyhlerine bir yol yoktur. (Kınanmaz, cezaya çarptırılmazlar.)'[5] "[6]

Anlaşılmaz ve kabul edilemez olan ise Yahudilerin, topraklarını zorla ellerinden alarak işgal ettiği Filistinlilere yıllardır yaptıkları katliamları ve zulümleri görmezden gelerek İsrâîl'in misilleme adı altında yaptığı orantısız ve acımasız karşı saldırıları meşru gören İsrâîl yanlısı devletlerin bu zulme karşı takındıkları adaletsiz tavırlarıdır:

"Aleyhlerine yol olanlar, insanlara zulmeden ve yeryüzünde haksızca taşkınlık edenlerdir. Bunlar için can yakıcı bir azap vardır."[7]

Bölgede yıllardır artarak devam eden trajediyi daha iyi anlamak için Gazze Şeridi hakkında bilinmesi gereken bir kaç nokta var:

– Akdeniz ile İsrâîl arasında sıkışmış 365 kilometrekare alanda 2,3 milyon insanın yaşadığı Gazze Şeridi, dünyanın en yoğun nüfuslu bölgelerinden biri olarak kabul ediliyor. Kilometrekare başına 5.500 kişilik nüfus yoğunluğu, İsrâîl'in kilometrekare başına 400 kişilik nüfus yoğunluğuyla tam bir tezat oluşturmaktadır.

– Gazze halkının %60'ından fazlası şu ânki İsrâîl topraklarından gelen mültecilerden oluşuyor. İsrâîl'in ba-

2. Mepanews internet haber sitesi 13.10.2023
3. - ABD Savunma Bakanlığı yetkililerine göre, İsrâîl güçleri ile Hamas öncülüğündeki Filistinli gruplar arasındaki çatışmalar yoğunlaşırken ABD'nin Doğu Akdeniz'e ikinci bir uçak gemisi (USS Dwight D. Eisenhower) göndermesi planlanıyor.

   - İsrâîl olası bir kara harekâtı için 300.000 askerini Gazze Şeridi sınırına yığmış durumda. (11.10.2023)
4. - Gazze Şeridi'ne yönelik saldırılarına devam eden İsrâîl, dünyaya seslenerek kendilerinin yanında yer almayanları "teröristlerle birlikte olmak"la suçladı. İsrâîl ordusu, ABD'nin Eski Devlet Başkanı Bush'un İslam coğrafyalarına savaş açtığı 2001 yılındaki söylemini tekrar etti. İsrâîl ordusuna bağlı İsrâîl güvenlik kuvvetlerinin yaptığı paylaşımda "Ya İsrâîl ile birliktesiniz ya da terörizmle!" ifadesi yer aldı. (12.10.2023)

   - İsrâîl, Birleşmiş Milletleri, Gazze Şeridi'nin kuzeyinin yiemi dört saat içinde boşaltılması gerektiği konusunda bilgilendirdi. İsrâîl ordusunun Gazze Şeridi'nde bir kara harekâtı başlatmaya hazır olduğunu ve siyasi onay beklediği belirtiliyor. (13.10.2023)
5. 42/Şûrâ, 41
6. El-Esmau'l Husna, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, 2/1286
7. 42/Şûrâ, 42

ğımsızlığını ilan ettiği 1948 yılında 750.000'den fazla Filistinli, İsrâîlli milisler tarafından evlerinden sürülmüştü.

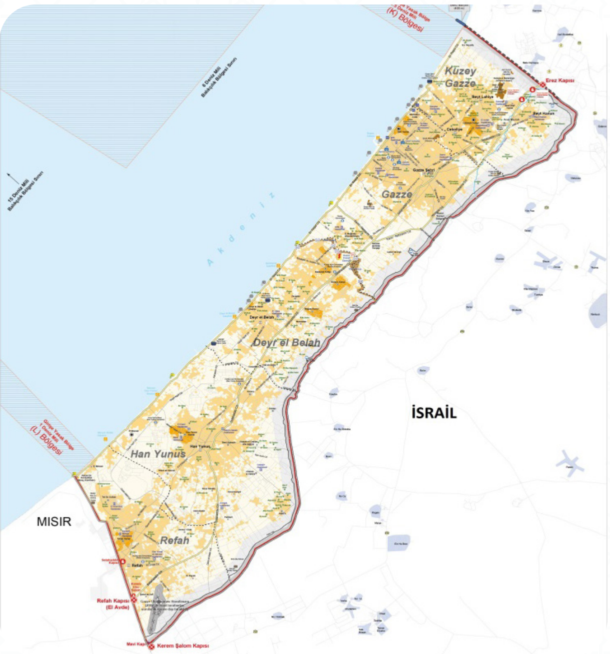
– Günümüzde Gazze nüfusunun büyük çoğunluğunu gençler oluşturuyor. Bölgede nüfusun %65'ini 24 yaşın altındakiler oluşturmaktadır.

– Gazze ayrıca %45 ile dünyadaki en yüksek işsizlik oranlarından birine sahip. İsrâîl'in yıllardır okullara ve hastanelere düzenlediği hava saldırılarının ardından eğitime ve tıbbi tedaviye erişim de oldukça yetersiz durumda.

– İsrâîl'in yaklaşık yirmi yıldır uyguladığı kara, hava ve deniz ablukası ekonomiyi felce uğratmış ve halkın bölgeye giriş çıkışını sıkı bir şekilde kısıtlamış durumda. Gazze sakinlerinin İsrâîl ve Mısır'a geçebilmeleri için özel izin almaları gerekiyor. Bu izinler de genellikle acil tıbbi tedavi için mümkün olabiliyor, ancak yine de bu izinlerin alınması çok zor.

– Filistinliler ve insan hakları aktivistleri İsrâîl ablukası nedeniyle bu bölgeyi dünyanın en büyük "açık hava hapishanesi" olarak adlandırıyor.

– Gazze Şeridi, İslami Direniş Hareketi ismiyle örgütlenen Hamas'ın İsrâîl'e düzenlediği saldırıların ardından (13.10.2023 itibarıyla) son bir haftadır İsrâîl'in yoğun bombardımanı altında ve insan hakları grupları bunu Filistin'in 2,3 milyon sakinine yönelik toplu cezalandırma olarak nitelendiriyor.

Kuzey ve doğu tarafında İsrâîl, güneyde Mısır ve batı yönünde Akdeniz ile çevrili olan Gazze Şeridi'nin Mısır tarafındaki Selahaddin ve Refah Sınır Kapısı ve İsrâîl tarafına açılan Erez Sınır Kapısı İsrâîl tarafından kapatılarak bu bölgedeki Filistinlilerin dış dünyayla karasal bütün bağlantıları koparılmış durumda. İsrâîl sahil güvenlik güçleri ve donanma gemileri de kıyı şeridinde abluka uygulayarak Filistin'e deniz yoluyla ulaşabilecek bütün yardımları engelliyor. [8]

8. Mepanews internet sitesi / Gazze Şeridi'nin detaylı haritası

– Gazze, işgalci İsrâîl'in yaklaşık yirmi yıldır süren kuşatmasını yoğunlaştırmasının ardından tam bir ablukaya maruz kalırken yaşanan son gelişmelerden sonra İsrâîl'in hedef gözetmeden yaptığı bombardıman nedeniyle hastanelerin yaralılarla dolup taşmasıyla da insani bir krizin eşiğine girmiş durumda.

– 9 Ekim Pazartesi günü İsrâîl, Gazze'ye gıda, su, yakıt ve elektrik tedarikinin yasaklanmasını da içeren "tam abluka" uyguladığını duyurdu. Gazze'nin elektriğinin çoğu İsrâîl elektrik hatlarından geliyor ve bir kısmı da Gazze'de yakıtını İsrâîl'den alan bir elektrik santralinde üretiliyor. Cumartesi gününden bu yana bölgedeki internet bağlantısı da çökmüş durumda.

– İsrâîl, cumartesi günkü saldırılarda en az 1200 vatandaşının ölümünün intikamını alma sözü verirken Gazze'ye düzenlediği saldırılarda bugüne kadar yaklaşık 700'ü çocuk, 400'ü kadın 2 bin 215 kişiyi öldürdü. 8 bin 714 Filistinli de saldırılarda yaralandı. Yaklaşık 500 bin Filistinli ise Gazze içerisinde evlerini terk etmek zorunda kaldı. İsrâîl askerlerinin ve Yahudi yerleşimcilerin Batı Şeria'da yaptıkları saldırılarda ise 54 Filistinli hayatını kaybederken 1100 kişi de yaralandı. [9]

Dünyanın herhangi bir bölgesinde bir savaş çıktığında veya bir çatışma yaşandığında orada yaşanan can kayıpları ve yaralılar, gittikçe duyarsızlaşan insanlık için sadece sayılardan ibaret verilere, savaş bölgesindeki gelişmelerle ilgili yorumlar da kendi menfaatlerinin hangi yönde etkileneceğini öngörmeye çalışan analizlere dönüşüyor. Oralarda yaşanan yürek dayanmaz acıları ise bir o acılara maruz kalan mazlumlar bir de o mazlumların, masumların mevlası ve Din/Hesap Günü'nün sahibi Yüce Allah biliyor.

Gelin şimdi savaşların, bombaların, silah seslerinin eksik olmadığı Orta Doğu coğrafyasında yaşayan, savaşın ve neden olduğu acıların olgunlaştırdığı küçük bir kız çocuğunun sözlerine kulak verelim:

" 'Bizim suçumuz ne ki üşüyoruz? Babası olan diğer çocuklar böyle mi yaşıyor? Senin çocuğun bir kere bile aç uyudu mu? Ya da uyurken hiç üşüdü mü?'

'Hayır.'

'Tabii ki hayır. Bizim suçumuz ne? Babası olan çocuklar rahatça uyuyorlar ve ısınıyorlar...' " [10]

Biliyorum, bu yazı dergimizin astronomiyle ilgili olan bölümüyle pek alakalı değil. Yazının başında belirttiğim gibi bu ayki yazımızın Dünya'mızın uzaydaki hareketleri ve Güneş etrafındaki yörüngesiyle ilgili olması gerekiyordu. Dünya'mız milyarlarca yıldır Güneş'in etrafında, Güneş'ten yaklaşık 150 milyon km uzaklıkta dönüyor. Güneş'in etrafında dönerken bir yandan da kendi ekseni etrafında saat yönünün tersinde batıdan doğuya doğru

9. Mepanews İnternet Sitesi / İsrâîl Ablukasındaki Gazze Şeridi Hakkında Bilinmesi Gerekenler (15.10.2023)
10. https://www.youtube.com/watch?v=1i6vo7S-0fs (E.T. 04.11.2023)

dönüyor. Ve Dünya'mız bu hareketlerini gerçekleştirirken birtakım zalimler gece gündüz Dünya'yı Müslimlere, mazlumlara, masumlara dar etmeye çalışıyorlar. Bu anlatmaya çalıştıklarım Habil ile Kabil'den beri yeryüzünde devam eden iyi ile kötünün, haklı ile haksızın, mazlum ile zalimin savaşından sadece bir bölüm. Ve Müslimler olarak, maalesef engelleyemediğimiz bu zulümleri en azından duyurarak mazlumun ahını işiten kulaklara ve ölmemiş kalplere ulaştırmalıyız.

Peygamberimizin (sav) haksızlık ve zulüm karşısında sessiz ve duyarsız kalınmaması yönündeki hadislerini dikkate almalıyız:

"En büyük cihad, zalim sultana karşı hakkı söylemektir."[11]

"İnsanlar zalimi görüp de onun zulmüne mâni olmazlarsa Allah'ın kendi katından göndereceği bir azabı hepsine umumileştirmesi yakındır."[12]

Evet, belki şimdilik İslam coğrafyalarını kan gölüne çeviren gözlerini kan bürümüş, insî şeytanlara, canilere ve bunları sevk ve idare eden zalim tağutlara karşı koyacak somut bir gücümüz bulunmuyor. Ama hiçbir şey yapamıyorsak bile en azından dualara en çok icabet edilen zamanlarda (farz namazlardan sonra, gecenin son üçte birlik bölümünde, cuma günlerinde...), secdelerimizde ve kunutlarımızda[13] zulme uğrayan Müslimlere, mazlumlara, masum bebek ve çocuklara çokça dua edelim. Muhakkak Rabbimiz duaları işiten Es-Semî' ve dualara icabet eden El-Mucîb'tir:

"Rabbiniz buyurdu ki: 'Bana dua edin size icabet edeyim. Hiç kuşkusuz, Bana ibadet etmekten büyüklenenler, boyun eğmiş/alçaltılmış olarak cehenneme gireceklerdir.' "[14]

El-Habîr olan Rabbimiz, siyonist zalimlerin ve iş birlikçilerinin yaptıkları bu zulümlerden, katliamlardan, fesatlardan ve hain planlarından da haberdardır:

"Sakın Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma. Ancak onları gözlerin dehşetten fırlayacak gibi olduğu bir güne erteliyor."[15]

Ve biliyor ve yakinen iman ediyoruz ki Rabbimiz (cc) her şeye boyun eğdiren ve hükmüne ram eyleyen El-Kâhir; düşmanlarını, zalimleri, kâfirleri zelil kılıp kahreden El-Kahhâr'dır:

"O, kulları üzerinde (her şeye boyun eğdiren) El-Kâhir'dir. Üzerinize koruyucu (melekler) yollar. Sizden birine ölüm geldiğinde (ölüm vazifesiyle görevli) elçilerimiz onu vefat ettirir. Ve onlar görevlerini kusursuz bir şekilde yaparlar. Sonra da Allah'a (hak ve hakikatin kaynağı) El-Hak olan Mevlalarına döndürülürler. Dikkat edin! Hüküm yalnızca O'na aittir. Ve O, hesap görenlerin en hızlı olanıdır."[16]

Ve yine biliyor ve yakinen iman ediyoruz ki intikam sahibi, hak edeni cezalandıran, intikamı zorlu El-Muntekim olan Yüce Rabbimiz mazlumların ahını yerde bırakmayacaktır:

"Bizi öfkelendirince, onlardan (firavun ve ordularından) intikam aldık ve onların tamamını (denizde) boğduk. Böylece onları, sonradan gelecekler için bir ibret vesikası kıldık."[17]

Ey El-Muntekim olan Rabbim, intikamı çetin olan Allah'ım; sen mazlumların sahibi, onların hâmisisin. Zulmeden; haksız yere büyüklenen; Müslimleri, mazlumları ve masumları öldüren; ekini nesli ifsad eden; sana inandığımız için bizden intikam alanları sana havale ediyoruz. Dâvud ve Îsâ Peygamberlerin (as) diliyle lanetlenmiş[18] olan bu siyonistleri kahr-u perişan eyle. Onlardan intikam al; gözü yaşlı mazlumların, çocukların, bebeklerin, annelerin, ninelerin, dedelerin ahını yerde bırakma. Kudüs'ü ve Mekke'yi zalimlerin ve tağutların elinden kurtar. İntikam sahibi Rabbim, büyük günün amansız yakalayışından ve çetin intikamından sana sığınırız. Rahmetini, affını ve bağışlamanı umarız.[19]

Allahumme Âmin,

Allahumme Âmin,

Allahumme Âmin,

Velhamdulillahi Rabbi'l Âlemin...

11. Ebu Davud, 4344
12. Tirmizi, 2168
13. "**Kunut Duasının Faydası:** Kunutun faydası hakkında şu zikredilir: Bâtıl ehliyle savaş sürdüğü müddetçe mümin kunut duası yapmaya devam eder. Ve kunut, Nebî'den (sav) sabit olduğu gibi farz namazlarda ve özellikle de akşam ve yatsı namazlarında olur ve bununla birlikte içinde yapılacak dualar, yerine göre değişir. Kunut yapacak kişinin, herhangi bir kişinin ismini zikrederek ona beddua etmesinde sıkıntı yoktur. "El-Muğni" adlı kitabın yazarı, İmam Ahmed'in kunut yaparken Bâbek Hürremi'ye beddua edilmesine ruhsat verdiğinden bahsetmiştir. Kunutta yapılan dua bir çeşit gayret ve destektir, Müslümanlarla beraber yapılan bir etkileşimdir. Kunut, kâfirlere ve tâğutlara yapılan bedduayla birçok faydayı içermektedir." (Zindan Notları, Minber Yayınları, Süleyman bin Nâsır el-Ulvân, s. 21)
14. 40/Mü'min (Ğafir), 60
15. 14/İbrâhîm, 42
16. 6/En'âm, 61-62
17. bk. 43/Zuhruf, 55-56
18. "İsrâîloğullarından kâfir olanlar, Davud ve Meryem oğlu İsa'nın diliyle lanetlendiler. Bu, onların isyan etmeleri ve haddi aşmaları sebebiyledir." (5/Mâide, 78)
19. Bu yazı Filistin ile işgalci İsrâîl arasında El-Aksâ Tufanı saldırılarıyla 7 Ekim 2023 Cumartesi günü başlayan savaşın ilk günlerinde kaleme alınmaya başlanmıştır.

MUHAMMEDUN RASÛLULLAH

Osman SADIKOĞLU

Dİ DÛRKETİNA HERAMÎYAN DE HEZKİRİNA RASÛLULLAH

Kesê ku dibêje ez di hezkirina xwe de dilsoz im divê di aqîdeya wela û berayê de jî vê dilsozîtîya xwe nîşan bide. Lewre Allah dost girtina kafiran heram kiriye.

Allah (ac) wiha ferman dike:

فَإِنْ لَمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللّٰهِ وَرَسُولِهِ ۚ

"Eger we (kiryarîyên bi riba) bernedabe (di vê rewşê de) li hemberî Allah û Rasûlê wî şer îlân bikin!"[1]

Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Xwarina ribayê gunehekî mezin e ku berdêla heftê û sê gûnehên herî mezin e. Derenceya wê ya herî sivik jî ev e; wekî ku mirovek dîya xwe mehr bike."[2]

Hin kesên bi devên xwe îdîaya hezkirina Rasûlullah (ass) dikin digel van nassên eşkere wiha dibêjin: "Belê, rast e! Lê em çi bikin. Em li pey rizqê xwe digerin. Bi awayekî din em ê nikaribin debara xwe bikin. Dema em qrêdî nekşînin û qertên qrêdîyê bikar neynin em ê zerar bikin."

Ligel van gotinên xwe ev kesên hanê îdîaya hezkirina Rasûlullah (ass) dikin!

Allah (ac) wiha ferman dike:

...وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۚ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ
فَهُوَ حَسْبُهُ ۚ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۙ...

"...Her kî ji Allah bitirse û xwe biparêze wê (Allah jî) jê re rêyekî veke/rêderekî çêke. Û ji cihekî ku qet guman nedikir wî dirizqîne. Her kî tewekkulê Allah bike ew, jê re bes e..."[3]

Kesê ku dibêje ez di hezkirina xwe de dilsoz im divê di aqîdeya wela û berayê de jî vê dilsozîtîya xwe nîşan bide. Lewre Allah (ac) dost girtina kafiran heram kiriye û li ser vê mijarê wiha ferman dike:

1. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 2/Baqara, 279
2. Hakim, Mûstedrek; 2259 (Ev hedîs li gorî şertên Bûxarî û Mûslîm wek sehîh tê nirxandin.)
3. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 65/Talaq, 2-3

يَٓا اَيُّهَا الَّذ۪ينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰٓى اَوْلِيَٓاءَۢ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَٓاءُ بَعْضٍۜ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْۜ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِم۪ينَ

"Gelî ew ên îmân anîne! Cihû û filleyan ji xwe re nekin dost. Ew dostê hevdu ne. Ji we her kî wan ji xwe re bikin dost, muheqeq ew jî ji wan e. Bêguman Allah koma zilimkaran nagihîne hîdayetê."[4]

Êdî di navbera wî û Allah (ac) de tu têkilî nemaye. Allah (ac) îmana kesên ku bi awayê tevdigerin qebûl nake. di helwest û tevgerîna muslîman de pîvana herî zexm ayetên Allah (ac) û hedîsên Rasûlullah in (ass). Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Bêgûman tiştê ku bi îslamê ve herî zexmtir girê dide hezkirin û bûxzkirina ji bo Allah/fîsebîlîllah e."[5]

Qulpa herî saxlem a îmanê hezkirin û bûxzkirina fîsebîlîllah e. Ji vê hedîsê fêm dibe ku bûxzkirina ji kufr û kafiran qûlpa îmanê ya herî zexim e. Pirên însanên ku xwe nisbetê îslamê dikin û dibêjin em tabiê sûnneta Rasûlullah in (ass) di muqabilê van gotinan de wiha dibêjin: Belê tu wiha dibêjî lê filan alim an fulan ûstad wiha wiha gotîne dibêjin:

"Fille hemû ne weke hevdu ne. Birastî ew ên li dij Mûslîman xwedî kîn û xeyz in ne Cihû ne. Ew ên li dij Mûslîman xwedî kîn û kift in Filistînî ne. Ew ên Cihûyan diarînin/provoke dikin û radikin pîya jî Filistînî ne."

Lê belê ev îdîaya wan bi ayetê Allah (ac) hatîye red kirin. Allah (ac) di Qûr'ana Kerîm'de wiha ferman dike:

لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذ۪ينَ اٰمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذ۪ينَ اَشْرَكُواۚ

"Sond be, di nava însanan de tu yê bibînî ku ji mumînan re di dijmintîyê de yên herî dijwar Cihû û muşrîk in..."[6]

Dema ku hûn vê delîlê bidin pêşîya wan ew jî wiha dibêjin: "De tu jî zêde pê de neçe! Ma qey tu dizanî an alim û olnas dizanin."

Ev mirov bi delaleta ayetên Qûr›anê derewkar e û di îmana xwe de xwediyê zennê ye. Birastî wî mirovî îman ne anîye. Ji kerema xwe demekî van kesan û eshabîyên Rasûlullah (ass) bidin berhev û qiyas bikin. Allah (ac) ferman kir û got Cihûyan û Filleyan dost negirin. Eger dê û bavê we û birayên we jî kafir bin hûn wan ji xwe re wek dost negirin. Piştî ku Allah (ac) vê ayetê nazil kir wê demê li helwesta wela û bera ya eshabîyan binêrin û bixwînin ka çawa di heman demê de bûn dijminê dê û bavê xwe yên muşrîk û çawa li dij eqrebayên xwe yên pûtperest şûr kişandine.

Em ê ji jiyana eshabîyan mînakekî bidin. Wekî tê zanîn Mûs'ab b. Ûmeyr (ra) di nava eshabîyan de xwedî cihrewşekî/derawayekî bijarte bû. Ebû Azîz b. Ûmeyr ê birayê Mûs'ab (ra) di şera Bedrê de wek dîl/êsîr hatibû girtin. Sahabeyekî ji Ensarîyan destên wî girê dida. Mûs'ab b. Ûmeyr (ra) ji wî eshabîyê re wiha got: "Wî têr şidandî girê bide, lewre dîya wî pir dewlemend e. Dê fîdyeyekî zehf bide." Li ser vê gotinê birayê wî Ebû Azîz wiha got: "Qey tu ne birayê min î? Dîya me ne yek e?" Mûs'ab (ra) wiha bersiv da wî: "A niha tu ne birayê min î. Berevajî ew kesê ku te girê dide birayê min e."

Wekî ku dihê dîtin Mûs'ab (ra) zilamê îmanê ya kamilbûyî ye. Mûs'ab (ra) bi pratîka xwe nîşan daye ku pêwendîya aqîde û îmanê ji pêwendîya eqrebatî û nesebê pêşdetir e.[7]

De kerem bikin li hezkirina Mûs'ab b. Ûmeyr ya Allah (ac) û Rasûlullah (ass) binêrin û îdîaya hezkirinê ya kesên derewkar binêrin û bibînin. Ji bo ku em ji xwe re wek pîvan bigirin û rizgar bibin van herdu dîmenan qiyas bikin.

Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Ew kesên mey/şerab çêdikin û yê ji bo wî tê çêkirin û yê vedixwe û dikşîne/neqil dike û dide kişandin û yê îkram dike û yê difiroşê û pereyê wê dixwe û yê distîne û ji bo xwe dide sitendin bitevahî lanet li wan hatîye kirin."[8]

Allah (ac) mey/şerab bi teqezî heram kiriye. Rasûlullah (ass) wekî ku di hedîsê de dibore lanetê li heşt sinif mirovan kiriye ku di nav wan de meyçêker û meyvexwar jî hene. Îro ew mirovê di restoranên bimey de dixebite û di heman demê de xwe nisbetê îslamê dike û îdîaya hezkirina pêxember dike wiha dibêje:

"Belê, gotina we pir rast e. Lê ka em çi bikin? Eger em dev ji vê karê berdin em ê bê kar û birçî bimînin. Jixwe min ev karê hanê jî bi zehmetî bidest xistîye. A niha ez ê çawa dev ji vê karê berdim?"

Rasûlullah (ass) di hedîsekî din de wiha dibêje:

"Mûxalefetê li muşrîkan bikin. Rihên/rîyên xwe berdin/dirêj bikin û simbêlên xwe biqûsînin."[9]

Birastî pir hedîs hene ku Rasûlullah (ass) ji kesên rih qûsandî rûyê xwe vegerandiye. Em hûkmê vê mijarê li vê derê dirêj nakin. Lê em ê qiyasekî bikin. Şîreta me li wî mirovî ev e: Xebat û şixûla cihekî ji bo binpêkirina emrê şerîetê nabe hincet. Eger tu li helalîye bigerî îş û kar pir in. Allah (ac) derîyên rizqê berfireh kiriye. Allah (ac) ji wan ên ji Rabbê xwe ditirsin re wiha wead kiriye:

4. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 5/Maîde, 51
5. Ahmed b. Hanbel, Mûsned
6. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 5/Maîde, 82
7. Tefhîmu'l Qûr'an, Mewdûdî: C. 6, Rp. 169
8. Sûnena Ebû Dawûd, 3670
9. Bûxarî, Libas, 64; Mûslîm, Taharet, 54

...وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ۜ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللّٰهِ فَهُوَ حَسْبُهُ ۜ وَمَنْ يَتَّقِ اللّٰهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًاۙ...

"Gelî ew ên îmân anîne! Cihû û filleyan ji xwe re nekin dost. Ew dostê hevdu ne. Ji we her kî wan ji xwe re bikin dost, muheqeq ew jî ji wan e. Bêguman Allah koma zilimkaran nagihîne hîdayetê."[10]

Allah (ac) dibêje ji rizqê xwe netirse. Lê ew kesê îdîaya hezkirina Allah (ac) dike dibêje: "Nexêr! Îro riziq pir bi zehmet e, em nikarin karekî din bibînin." Digel ku qet tu ûzrekî wî ya şer'î tune jî diçe rihê xwe traş dike û diqûsîne.

Heman şiklî em dizanin û dibêjin wûcûbîyeta rih berdanê heye, paşê bi îtîfaq tê zikir kirin ku rih traş kirin heram e an jî mekrûhekî nêzî heramê ye. Hemû pêxember bi rih bûn û hemû eshabîyên Rasûlullah (ass) bi rih bûn û Rasûlullah (ass) vê tiştê emir kiriye. Hetanî wisan ku Pêxemberên din jî bi rih bûn. Vêya jî Qûr'ana Pîroz bi me dide zanîn:

قَالَ يَبْنَؤُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِى وَلَا بِرَأْسِى ۚ

"(Hârûn) got: "Hê kurê dîya min! Rih (ê min) û pora min nekişkişîne!"[11]

Ji vê ayetê fêm dibe ku Harûn bi rih bû. Bêguman pêxember bitevahî îmamê da'wetvanan in. Wekî din ûlemayên dewrên berê bitevahî bi rih bûn. Wisan ku ew bixwe di ilm û da'wet û îttîbaa sûnnetê de herî li pêş bûn.

Hin kes jî hincetekî wisan didin pêş: "Eger em bi rih bin dê mirov ji me û ji daweta me rû vegerînin." Ha ev kesên wisan jî îdîaya hezkirina Rasûlullah (ass) dikin.

Dema ayeta qedexekirina meyê û emrê tesettûrê nazil bûn li helwesta eshabîyan binêrin. Ji wan tiştên ku di jiyana wan de ji bo wan nebe nabe bû çawa di heman demê de terk kirin bifikirin. Li dilsozîtîya wan a di hezkirina Rasûlullah (ass) de binêrin. Û li hezkirina van kesan bifikirin. Ew jî îdîaya hezkirina Rasûlullah (ass) dikin. Di navbera wan de çiqas ferq heye

Rasûlullah (ass) wiha gotîye:

"Wê ji ûmmeta min hin qewim bên; dê zinayê û hevrîşimê û meyê û amûrên mûzîkê helal bihesibînin..."

Piştî ku vê hedîsê Rasûlullah (ass) ev ayet xwend û wiha got: "Bêguman ev ayet ji bo vê mijarê hatîye daxistin."[12]

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْتَرِى لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا ۘ اُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

"Ji însanan hin kes jî hene; ji bo ku binezanî ji rêya Allah vegerînin û tinazên xwe pê (bi ayetên wî) bikin peyva pûç distînin. Ha ji yên wisan re ezabekî riswaker heye."[13]

Wekî ku bi ayet û hedîsê eşkere bû mûzîka bi enstrûmanan tê îcra kirin hatîye qedexekirin. Hedîsa Rasûlullah (ass) îro li darîçavan derket holê û ew kesên îdîaya hezkirina Pêxember (ass) didin pêş di heman demê de bi navê pîrozîya mewlûda Pêxember (ass) bi van tiştan amel dikin. Nakokîyekî herî mezin e; bi tiştên ku Pêxember (ass) heram kiriye rojbûna wî pîroz dikin. Ev kesên hanê îdîaya hezkirina Pêxember (ass) bi tiştên Pêxember heram kiriye nîşan didin. Lê belê Allah (ac) qanûna hezkirinê wisan qebûl nake. Lewre Allah (ac) di mijara hezkirinê de şert û qaîde danîye:

قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۜ

"Bibêje: 'Eger hûn ji Allah hez dikin, bidin pey min da ku Allah jî ji we hez bike û bila gunehên we efû bike...' "[14]

Dawîya beşa (8.) heştemîn, dê bidome înşaAllah.

10. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 5/Maîde, 51
11. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 20/Ta-Ha, 94
12. Buhari, 5649
13. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 31/Lûqman, 6
14. Meala Tewhîd A Qûr'ana Mecîd, 3/Al-î Îmran, 31

AİLE BİLİNCİ

Kitabın Yazarı: Aysel Zeynep

Yayınevi: Düşün Yayıncılık

Basım Tarihi: 2015

Sayfa Sayısı: 210

Ebat: 105 X 195 mm

Kitap Hakkında

Bilinç anlık öğrenilen bir şey değildir. Bilginin fark edilip zihnin ona kendini geliştireceği bir yer tahsis etmesi sonucu ya gelişen ya da yok olan bir olgudur. Kendisine düşen binlerce tohumun sadece birkaçını kabul eden toprak gibi zihin, gün içerisinde edinilen her bilgiyi bilince çevirmez. Kişinin çokça zaman ayırıp üzerinde düşünerek bilincinde yer eden şeyleri alır ve kişi suyunu, ısısını, ışığını ayarladıkça bu bilgileri geliştirir. Ya da bakımsızlıktan öldürür. O yüzden de bilinç yüzeysel değil, tedebbür neticesinde oluşur.

Bu temelle harekete geçilen eserde hem tüm insanlığa yol göstermek, karanlıklarından/çözümsüzlüklerinden aydınlığa çıkarmak için gönderilen İslam'ın öğretilerine hem de bu öğretilerle çelişmeyen uzman sözleri ve deneyimlerine sıkça yer verilmiş. Bu nedenle kitap nitelik ve nicelik yönünden bilinç oluşturabilecek potansiyele sahip. Hatta yazar, İslam'ın aileye dair yön verdiği hususların birini dahi atlamamaya özen göstermiş; ele aldığı konuya çağımızın ideolojilerine kapılmadan gerçekçi bir perspektifle yaklaşmıştır. Bu da kitabın daha sade ve anlaşılır olmasını sağlamış, her seviyede okur için okunması elzem bir kitap kılmıştır.

Aile yapısına karşı sorumluluğumuz vardır ve ihmalimiz oranında vebal sahibi oluruz:

"Hakiki hüsrana uğrayanlar, Kıyamet Günü'nde hem kendilerini hem de ailelerini hüsrana uğratanlardır. Dikkat edin! Bu, apaçık hüsranın ta kendisidir."[1]

"Ey iman edenler! Nefislerinizi/Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taş olan ateşten koruyun."[2]

Aile, devletin prototipidir. Kişi inandığı değerleri evinde tatbik ettiğinde ve bu evlerin totali bir toprak parçasının en büyük dilimi hâline geldiğinde artık o zaman bir devletleşmeden söz edilebilir. Şeriatın hâkim olduğu bir toprak parçası için yanıp tutuşan bizler kendi evlerimizde İslam'ı hakkıyla tatbik etmeden bu isteğimizde ne kadar samimi olabiliriz?

1. bk. 39/Zumer, 15
2. 66/Tahrim, 6

Aile, devletin prototipidir. Kişi inandığı değerleri evinde tatbik ettiğinde ve bu evlerin totali bir toprak parçasının en büyük dilimi hâline geldiğinde artık o zaman bir devletleşmeden söz edilebilir. Şeriatın hâkim olduğu bir toprak parçası için yanıp tutuşan bizler kendi evlerimizde İslam'ı hakkıyla tatbik etmeden bu isteğimizde ne kadar samimi olabiliriz?

Kitap; Aile Nedir? Evliliğe Nasıl Hazırlanmalı? Evlenmek İsteyen İnsan Nelere Dikkat Etmeli? Mutlu Bir Yuva İçin Eşlerin Uyması Gerektiği Kurallar, Ailede Çocuk Eğitimi, Aileyi Zayıflatan Unsurlar üst başlıklarından oluşuyor. Kitabın sonunda da yazar "İnciler" adıyla bir başlık açıyor ve bizlere veciz birtakım sözler sunuyor. İşte o incilerden bazıları:

• Evli çiftlerin en çok yapmaları gereken şey iyi niyetle konuşmaktır.

• Sayılmak istiyorsanız saymayı, sevilmek istiyorsanız sevmeyi öğrenmeniz gerekecektir.

• Her istediğini söyleyen, istemediğini işitir.

• Eşler arasında ortak ilgi ve alakaların olması onları birbirlerine yakınlaştırır.

• Huzurlu bir yuvada yaşamak ancak karşılıklı fedakârlıklarla mümkündür.

• Eşler birbirlerine olan saygılarını kaybetmemeye dikkat etmelidir. Saygının bittiği ailede pek çok şey bitmiş demektir.

• Bir babanın çocuklarına yapabileceği en büyük iyilik, onların annesini sevmektir.

• Huzursuz bir aile en çok çocukları yıpratır.

• Eşini üzen, ezen, hırpalayan insan, onu mutsuz ettiği zaman kendisi mutlu olamaz, bunu unutmamalıdır.

Bir sonraki kitap tanıtımında görüşmek üzere, inşallah...

ECİRKAPISI
CENNETE AÇILAN KAPI
YETİM SPONSORLUK SİSTEMİ
Ecir Kapısı Derneği olarak
sarp yokuşa atılmayı kolaylaştıracak
yeni bir sosyal sorumluluk projesi başlattık.
Yetim Sponsorluk Sistemi projemizle
sizler de yetimlerin
gülümseme sebebi
olmak ister misiniz?
Reklam videomuzu izlemek için
QR kodu okutabilirsiniz.
0532 174 9393
www.ecirkapisi.org